

Kauhajoen
Joulu 2020

Kuuntele!

Tiukuja voit jo kuulla,
Joulu on porraspuulla.

Katsele!

Tähti kirkas hohtaa,
seimelle sinut johtaa.

Sytytä kynttilä,

hiljene tovi,

avaa Joululle ovi!

**Siunattua
Joulunaikaa!**

Toivottaa Kauhajoen seurakunta

Lämmin Joulutervehdys

Herkullista Joulun Aikaa!

toivottaa Valkoisen Puun väki

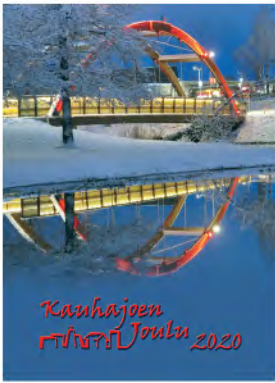

**Joulupöydän
herkut meiltä**

ojalanpakari.fi

OJALAN PAKARI

Kauhajoen Joulukuulu 2020

10 €

Joulu on sekoitus eri maiden kulttuureja

*Nyt sitä taas saa, vatsansa täyteen...
Antiikin ajan Roomassa vatsa täytettiin
Saturnalian juhla-ateriaalla, jolla kunnioitettiin
maanviljelyn Saturnus-jumalaa. Aterian lisäksi
juhlaan kuului lahjojen jakoa, makeisia mahdot-
tomat määrät, kiltteys ja ystävällisyys kaikkia
kohtaan jopa niin, että orjat muuttuivat
isänniksi ja isännät orjiksi.
Kuulostaako tutulta?*

*Skandinaviassa juhlittiin aurinkoa joulukuussa –
elettiin vuoden pimeintä aikaa ja vaarana oli,
että aurinko ei enää nousisi. Tämä keskitalven
juhlan nimi oli hjul, josta vääntyi ruotsin sana jul,
suomeksi joulu. Hjul tarkoittaa auringonkehrää.*

*Joulu on hieno sekoitus eri aikakausia, eri
maiden kulttuureja, tapoja ja uskomuksia.
Jeesuksen syntymää alettiin juhlaa 350-luvulta
lähtien, jolloin eri maiden vanhoja perinteitä
sulautui joulunajan tapoihin.*

*Myös sadonkorjuujuhlamme kekrin tavat ovat
jouluumme sekoittuneet: saunominen, sala-
peräiset koputukset ja eläinhahmoinen kekripukki.
Tämä pukki oli pelottava, sarvekas, harmaa-
turkkinen olento, joka Euroopan ja Amerikan
kautta on muuttunut punanuttuiseksi, lahjoja
tuovaksi, Korvatunturilla asuvaksi joulupukiksi.
Sen tapoihin on myös turkkilainen Pyhä Nikolaus
vaikuttanut.*

*Saunotaanko teillä puoliltapäivin jouluaattona?
Entisaikoina näin tehtiin siksi, että talon tontut
ja haltijat valtasivat saunan iltahämärissä.*

Antoisaa jouluaikaa, rauhallista riemumieltä!

Loviisa Kautiainen
päätoimittaja

*Ps. Sivujen reunoissa olevat paukahrokset ovat
Kerttu Karhulta.*

63. vuosikerta ISSN 1458-4239

Julkaisija Kauhajoki-Seura ry

Päätoimittaja Loviisa Kautiainen, puh. 050 308 9304

Toimituskunta Irja Niinimäki (pj.), Sauli Ketola,
Talvikki Lusa, Virpi Myllymäki, Liisa Pääkkönen,
Marita Raitio, Liisa Ruismäki, Tuomo Tuuri

Etukannen kuva Rantakaari, kuva Osmo Metsälä

Ilmoitushankinta Kauhajoki-Seuran johtokunta

Sivunvalmistus SeT-Print/Teija Seppälä

Paino KTMP Group Oy

KAUHAJOKI-SEURA RY

Toopeka 15, 61800 Kauhajoki
www.kauhajokiseura.fi

toimisto@kauhajokiseura.fi, sihteeri@kauhajokiseura.fi
Pj. Liisa Ruismäki, puh. 040 554 7922, liisa.ruismaki@kolumbus.fi
Siht. Liisa Viitanen, puh. 040 563 2226 liisa.viitanen2@gmail.com

Ainajäsenmaksu 30 €, kannattajajäsenmaksu 50 €
Tili: FI67 4730 4020 1900 55

HELLA-GALLERIA

Toopeka 15, 61800 Kauhajoki
Kotiseututalon 2. krs, 33 m² näyttelytilaa
kauhajoentaideyhdistys@gmail.com
Pj. Elina Partanen, puh. 050 321 3685

KAUHAJOEN KOTISEUTUMUSEO

Museotie 18–20, 61800 Kauhajoki, puh. 06 236 0065
Omistaja: Kauhajoen Museoyhdistys ry
www.kauhajoenmuseo.fi
Pj. Juha Ala-Kokko, siht. Sanna Nyman
Museonhoitaja: Sari Tallgren

*Ei oo mitää kiirusta,
sanoo Hautapakka trengillensä,
ku tuloo vain hyvää ja no^piaa.*

Koronavuosi

Vuosi 2019 oli Kauhajoki-Seuralle työntäyteinen hankevuosi. Tuloksena syntyi tietoverkkoon Kauhajoki tutuksi -sivusto, jota on tänä vuonna täydennetty, ja se työ jatkuu Kauhajoki-Seuran hallinnoimana tulevaisuudessakin. Toinen suuri hanke, Alpo Koivumäen ITE-taidetta esittelevä savanni, sai Kaikki kotona -hankkeessa uuden ilmeen ja jatkoksi Alpon savannin ystävät ry:n. Uusi yhdistys on mukana Taiteiden reitti -hankkeessa Willi Karvian ja Kammikylän kanssa.

Leader Suupohjan Markit kuntoon - sekä Energia ja turva -teemahankkeissa Ollon Puisto -hankkeen istutukset Kotiseututalon pihapiirissä viimeisteltiin kesän koittaessa. Ollon turva saatiin töiden osalta valmiiksi jo viime vuoden puolella, vaikka teemahanke ulottuikin pitkälle kevääseen 2020. Kotiseututalon ympäristö on entistä ehompi ja turvallisempi.

Kevät toi tullessaan koronan ja pysäytti elämän 13.3.2020. Samana päivänä talvisodan päättymisestä ja Moskovan rauhasta tuli kuluneeksi 80 vuotta. Muutaman päivän päästä 16.3.2020 valtioneuvosto ja tasavallan presidentti totesivat maan olevan poikkeusoloissa ja Suomessa astui voimaan valmiuslaki. Korona, tuo viheliäinen virus, sulki myös Kauhajoella pääosin koulut ja lastentarhat sekä kahvilat. Hoitolaitokset pidettiin vierailijoilta kiinni. Kaupungintalo sulki ovensa, kevään elokuvat jäivät katsomatta ja Kriuhnaasut siirtyivät syksyyn eikä koripalloakaan enää pelattu. Ei edes kirjastoon päässyt – eikä kirkkoon. Jumalanpalvelukset alettiin striimata, suoratoistaa.

Kesä tuli ja elämä jatkui. Kaupungin puistotyöt ja katujen kunnostus saavat ansaitsemaansa kiitosta. Monivuotinen ja monen kunnan yhteisin ponnistuksin valmisteltu Geopark-hakemus tuotti mieluisan tuloksen: YK:n erityisjärjestö Unescon hyväksymä Lauhanvuori-Hämeen kangas Geopark on maassamme toinen lajissaan. Miljoonien vuosien geologinen perintö kääntäkään katseet tulevaisuuteen.

Kauhajoki-Seuran puolesta toivotan lukijoille Riemullista Joulujuhlaa ja Terveellistä Uutta Vuotta 2021. ♦

Liisa Ruismäki

Kauhajoki-Seura ry:n puheenjohtaja

Lehden sisältö

Joulu on sekoitus eri maiden kulttuureja	3
Koronavuosi	4
Älkää pelätkö! Minä ilmoitan teille ilosanomana	5
Eduskunta kylässä Kauhajoella	6
Geopark avaa portteja	8
Terveiset Kasino-elokuvan kulisseista!	10
Kun Topeeka ja Puistotie vaihtoivat rooleja ...	12
Kaupunki-ilmeen päivitystä Kauhajoen keskustassa	14
Suupohjan Reko – lähiruokaa suoraan tuottajilta	17
Lämpöä tarvitaan Kauhajoellakin	18
Harrastukset antavat lisäarvoa	21
Missä on Kauhajoki?	22
Ojalan Pakari 100-vuotias	24
Mitä tarkoittaa?	27
Finnjävel - pappina Ruotsissa	28
Kauhajoen lottaosaston perustamisesta 100 vuotta	30
Poisnukkuneet rintamaveteraanit ja lotat	32
Muistoissani	32
In memoriam Ilmari Varamäki	32
In memoriam Helena Viertola	33
Jäähyväiset	33
Kyläkuvaaja piti haasteista	34
Joulun odotusta	35
Syystalvi	35
Pentti Kakkorille Pro Kauhajoki -mitali	39
Kauhajoen päivä 9.8.2020	40
Turvetta kolmessa polvessa	45
Vähähiilistä elämää Kauhajoella	46
Kauhajoen Kulttuurisäätiön apurahat 2020 ...	47
Unelma toteutuu	48
Ensimmäinen kouluvuosi	49
Ruokamessut 30 vuotta – muistoja ja sattumuksia	52
Kauhajoen kotitalousopistosta osaavia emäntiä itsenäistyneelle Suomelle	54
Etäopen päiväkirjasta	55
Kevään kuulumisia kirjastosta	56
Päntälän kakarat prissaamas	57
Miksi ostaa ongelmia	58
Tähtiä meressä – tuokiokuvia unelmien purjehdukselta	61
Uusia veistoksia ja perhematkailijoita	62
Pakkoolan muistoja	64
Kolkuttiko joku joulukirkon oveen?	65
Niffen Puuhasivu	66
Kuvia vuoden 2020 varrelta	67

Älkää pelätkö! Minä ilmoitan teille ilosanoman

Jennika Hannusaari

Betlehem on Jeesuksen syntymäkaupunki, josta matkaa Jerusalemiin on 12 km. Jeesus syntyi majatalon tallissa. Syntymäluolasta tuli pian kristittyjen suosittu pyhiinvaellus- ja rukouspaikka. Keisari Konstantinuksen äiti Helena tutustui Betlehemiin ja sai poikansa myötävaikuttamaan Jeesuksen syntymäpaikan muiston vaalimiseen. Nikean kirkolliskokous päätti vuonna 325 rakentaa Betlehemiin syntymäkirkon, joka nykyisin on maailman vanhin säilynyt kirkko.

Tradition mukaan Franciscus Assisilainen halusi omin silmin nähdä Jeesuksen syntymäpaikan ja viettää kerran elämässään joulun Betlehemissä. Hän lähti matkalle Pyhään maahan vuonna 1219 ristiretkeläisten kanssa. Matkalta palattuaan Franciscus sai ajatuksen rakentaa Betlehemin jouluseimen Assisiin ristiretkille vaihtoehtoisena tapana tuoda esille sanoma Jeesuksesta.

Ensimmäinen seimi rakennettiin 1223 maalaistalon talliin italialaiseen Greccion kylään, lähelle Assisin kaupunkia. Maalaistalon karjatilaan asetettiin kaukalo ja olkia. Eläimet seimen ympärillä olivat karjatilan oikeita asukkaita. Franciscus luki seimen äärellä Luukkaan jouluevankeliumin, jolloin jouluyön tapahtumat voitiin elää uudelleen. Franciscus valitsi paikan köyhästä kylästä, sillä Franciscuksen mukaan kaikkialla, missä on rikkaudesta tyhjentyntä mieltä, on vastaanottavaisuutta joulun sanomalle. Nykyisin Grecciossa on pieni luola, jonka freskoihin on kuvattu ensimmäinen seimiasetus ja jossa vuosittain vietetään jouluyön messu.

Inhimillinen elämä ja koko luomakunnan tila on murroksessa, jollaista ei koskaan aikaisemmin ole koettu. Ihmiset odottavat tulevaa kysellen. Mihin kaikki lopulta johtaa? Kristittyinä saamme odottaa kaikkea tulevaa turvallisesti. Jeesus, Luojamme ja Lunastajamme, vaikuttaa

varmasti keskellämme, salatulla ja näkyvällä tavalla ja vie kaiken lopulta hyvään päätökseen.

Jeesuksen ihmiseksi syntyminen aloitti kaiken uudeksi luomisen. Ensimmäisen Adamin kautta tulleet synnin, pimeyden ja kuoleman valta, vaikeudet ja virheet väistyvät. Toisen Adamin, Jeesuksen, ilmestyessä ihmisen pitkäaikainen kaipuu ja toivo paremmasta elämästä saa vastauksensa. Jeesuksen ihmiseksi syntymisessä tulee osaksemme vieläkin enemmän. Kaikki luodaan Jeesuksessa uudeksi jo nyt, kerrantäydellisesti, kun kaikki lupaukset ovat toteutuneet.

Betlehemin kedon paimenet vastaanottivat ensimmäisen joulun yönä ilosanoman Jeesuksen syntymästä. Enkelit ja taivaallinen sotajoukko toivat taivaallisen jumalanpalveluksen maan päälle. ”Jumalan on kunnia korkeuksissa, maan päällä rauha ihmisillä, joita hän rakastaa.” (Luukas 2:14) Tästä ihmeellisestä ja ainutkertaisesta jumalanpalveluksesta paimenet lähtivät seimen luo tervehtimään vastasyntyntä Jeesusta.

Maria kätki kaiken sydämeensä, tutkisteli kuulemaansa ja näkemäänsä sekä kaikkea tapahtunutta. Vielä nykyisinkin sama tie on avoinna ja kutsuvana. Hiljaisuudessa kohtaamme Jumalan ja pääsemme Jeesuksen yhteyteen. Sydämen usko on pieni taimi, joka vähitellen kasvaa ja voimistuu.

Lähdetään yhdessä paimenten, Franciscuksen ja kaikkien aikojen kristittyjen tavoin Betlehemiin, Jeesuksen seimen luo kuulemaan ja katsomaan, etsimään ja löytämään. ♦

Antti Ala-Opas
kappalainen, Kauhajoen seurakunta

Eduskunta kylässä Kauhajoella

Sakeassa lumipyryssä, on kerrottu, Kauhajoelle saapui ylimääräinen erikoisjuna kello 14.30 joulukuun 1., talvisodan syttymistä seuraavana päivänä 1939. Juna toi mukanaan eduskunnan, joka ei vielä pakatesaan itsekään tiennyt, minne oli matkalla, ainoastaan mistä: pois Helsingin pommituksista. Päämäärä, ”tänä yönä asemalta kello 3 tarkemmin ilmoitettava paikka”, selveni monelle edustajalle vasta Suupohjan radalle kääntyttäessä Kauhajoeksi.

Rauhallinen, läntinen kirkonkylä mahdollisti eduskunnan työskentelyn jatkumisen sodan kuluessa, täysistuntoja pidettiin Kauhajoen yhteislyseossa 34 reilun kahden kuukauden aikana. Yksikamarinen eduskunta onkin itse asiassa kokoontunut ainoastaan kahdella paikkakunnalla: Helsingissä ja Kauhajoella. Eduskunnan evakkoon lähteminen Helsingistä vähensi ylipääällikkö Mannerheimin mukaan pääkaupungin pommitusuhkaa. Eduskunnan sijainti pidettiin talvisodan aikana visusti salassa ja sen postiosoitteena oli kuitenkin koko ajan Helsinki.

Kauhajoella tieto eduskunnan tulosta saatiin pienessä piirissä myöhään edellisenä iltana. Aamulla

Puhemies Eero Heinäluoma johti eduskunnan juhlaistuntoa Eduskuntamuuseossa vuonna 2014.

koulunkäynti pysäytettiin, edustajille ryhdyttiin valmistamaan lounasta, majapaikkoja hoidettiin. Yhteislyseon juhlasali järjestettiin eduskunnan työtilaksi, muut luokkahuoneet kansliaksi, kokoushuoneiksi, konekirjoittajien huoneiksi. Silloisen seitsemäsluokkalaisen Esteri Koskilammen mukaan neuvokkaat kauhajokelaiset olivat heti järjestämässä

eduskunnan tuloa. Hän kertoo sen olleen oikea tapahtuma Kauhajoella, oikeastaan suuri kunnia kauhajokelaisille saada eduskunta juuri tänne. ”Kaikki olivat asialla.”

Suuri kunnia se on yhä. Ja yhä palaa nykyisen eduskunnan edustajia Kauhajoelle kunnioittamaan yli kahdeksankymmenen vuoden takaisista evakkoajasta, jolloin lakeuksien kirkonkylä otti valtion päämiehet neuvokkaasti ja toimeliaasti vastaan ja tarjosi turvallisen työympäristön ankarana talvena ajaksi. Eduskunnan Kauhajoella olo talvisodan aikana 1939–1940 on tuonut eduskuntaa Kauhajoelle näiden vuosikymmenten jälkeen tasaisin väliajoin. Olen saanut olla Kauhajoen kaupungin puolesta järjestämässä useita tällaisia vierailutilaisuuksia.

Eduskunnan satavuotisen taipaaleen juhluvuonna 2006 Kauhajoella pidettiin juhlaseminaari ”Yrittäjyys ja eduskunta”. Eduskunnan puhemies Paavo Lipponen totesi puheessaan ”Olemme kokoontuneet tänne Kauhajoelle, Etelä-Pohjanmaan merkittävään keskukseseen, eduskunnan satavuotisjuhluvuoden merkeissä keskustelemaan suomalaisen yhteiskunnan perustasta, yrittämisestä. Aihe ja paikka sopivat yhteen, sillä yrittäjyys on näillä seuduilla kunniansaan ja yrittämisen henki vahva.” Mielestäni hän osui naulan kantaan. Yrittäminen ja peräänantamattomuus ovat ne toimeliaat vireet sisimmässä, joiden varaan kauhajokelaisena ja eteläpohjalaisena voi leikkilisen tyypittelystä ajatella voivansa helposti nojata. Olla glypiä. Eikä siinä ole mitään vikaa, päinvastoin, hyvässä itsetunnossa lepää myös yhteisymmärryksen siemen. ”Täällä ei ensimmäiseksi kysytty, mitä valtio voi tehdä minun hyväkseni, vaan ky-

Puhemies Maria Lohela (oik) sekä varapuhemies Mauri Pekkarinen saivat Kauhajoen kaupungin tervehdykset Lasse Hautalalta ja Heikki Taimilta Suomen 100-vuotisjuhluvuonna 2017.

syttään, mitä minä voin tehdä omaksi hyväkseni. Sillä tavalla toimitaan parhaiten myös muiden hyväksi.” Lipponen jatkoikin.

Vuonna 2014 eduskunta teki talvisodan alkamisen 75-vuotispäivän kunniaksi saman matkan kuin vuonna 1939. Kansanedustajat kokoontuivat silloin muistoistuntoon ja juhlallisuuksiin Kauhajoelle niin ikään marras-joulukuun vaihteessa. Tilaisuuteen osallistui tällöin kauhajokelaisten koulujen oppilaita, kansanedustajia, sotaveteraaneja sekä muita kutsuvieraita. Aikoinaan samaisessa yhteislyseon juhlasalissa vieraili myös silloinen presidenttimme Kyösti Kallio vuoden 1939 valtiopäivien päättäjäsissä sekä vuoden 1940 valtiopäivien avajaisissa seuraavana päivänä.

Suomen 100-vuotisjuhlavuotena eduskunnan tervehdyksen esitti puhemies Maria Lohela Eduskuntamuseon juhlatapahtumassa. ”Pohjanmaalla tuntuu aina vähän siltä kuin olisi kotiinsa tullut”, Lohela aloitti, ja tajusin tuntemuksen tuttuuden, kuten taitaa moni muukin. Puheessaan Lohela kertoi kansainvälisten tutkimusten mukaan suomalaisen yhteiskunnan resilienssin olevan poikkeuksellisen hyvä. ”Yksi oiva historiallinen esimerkki suomalaisen yhteiskunnan sopeutumiskyvystä on ollut eduskunnan toiminnan organisointi tänne Kauhajoelle talvisodan aikana. Kaikki tapahtui niin nopeasti, kaikki tehtiin niin hyvin”, Lohela täsmensi.

Vain muutamaa vuotta myöhemmin, vuoden 2020 alussa vietimmekin jo eduskunnan Kauhajoella olon 80-vuotisjuhlaa. Silloin juhlaan otti osaa puhemies Matti Vanhanen, joka oli hyvillään kauhajokelaisten panoksesta yhteisen asian hyväksi, ennen ja nykyään. ”Lämmin kiitos Kauhajoelle ja kauhajokelaisille siitä,

Eduskunnan muistojuhlaan 1.12.2014 osallistui 40 kansanedustajaa, sotaveteraaneja, kutsuvieraita sekä yläkoulun, lukion ja 2. asteen oppilaistosten oppilaat.

PM-kuva, Pasi Mäkelä

Puhemies Matti Vanhanen juhlisti eduskunnan Kauhajoella olon 80-vuotisjuhlaa.

että te olette ylläpitäneet täällä eduskunnan historiaa. Minun silmissäni tämä on eduskuntatalo. Oli sitä 34 istunnon ajan äärimmäisen tärkeässä historiallisessa vaiheessa. Tämä on todisteena siitä, että meidän demokratiamme ja kansanvaltamme on ankkuroitu niin syvään meidän järjestelmäämme, että se toimii kaikkein poikkeuksellisimminkin olosuhteissa”, Vanhanen totesi juhlapuheessaan.

Tilaisuudessa Vanhanen myös ojensi kunnanjohtaja h.c. Heikki Taimille eduskunnan juhlamitalin kiittäen häntä työstä, jonka hän on tehnyt Kauhajoen Eduskuntamuseon hyväksi. ”Tämän museon kehittämisessä ja ylläpitämisessä Taimi on tehnyt valtavan työn viimeisten vuosikymmenten aikana. Sinulla on ollut Eduskuntamuseon luomisessa keskeinen rooli. Arkistoista löytyi vuonna 1984 tullut kutsu museon avajaisiin. Kutsun ovat allekirjoittaneet maanviljelysneuvos Toivo Saloranta ja kunnansihteeri Heikki Taimi”, Vanhanen lausui. ”Eduskunnassa varsinkin kokeneen virkamiehistön keskuudessa sinua kutsutaan museonjohtajaksi. Olet talon väkeä.”

Niistä viidestä eri kokoontumistilasta, joissa Suomen eduskunta on koskaan työskennellyt, jäljellä olevia paikkoja on enää kaksi: Eduskuntatalo ja Kauhajoen istuntosali. Minusta on varsin arvokas asia, että Kauhajoen Eduskuntamuseo on toiminnassa ja elossa, muistuttamassa ja kertomassa erästä vaikeasta talvesta, jossa olemme olleet osallisina ja saaneet avata ovementa, tarjota apumme, joko itse tai esivanhempiemme kautta. ♦

Lämpimästi tervetuloa vierailulle Eduskuntamuseoon!

Karin kamera, Kari Harju

*Rauha maas ja sota Kurikas,
sanoo Kivimäen emäntä,
ku muori Kurikkahan lähti.*

Geopark avaa portteja

Läntisen Suomen ja Kauhajoen korkeimmalta paikalta aukeaa hieno maisema. Vanhoina aikoina Lauhanvuoren huipulta on tähystelty ympärillä leviävien metsien ylle nousevia kirkontorneja – muistutuksena ihmisen ja kulttuurin vaikutuksesta seudulla. Tänään maisemaan tuovat kiintopisteitä aikakauden haasteista muistuttavat kymmenet tuulimyllyt.

Miljoonien vuosien tarina

Kansallispuiston näkötorjasta avautuu näkymä Lauhanvuori-Hämeen kangas Geoparkiin, mistä löytyy kiintopisteitä neljästä maakunnasta. Aamuaurion puolelta voi poimia kapeana viiruna näyttäytyvän Kauhanevan suolakeuden lisäksi Alkkianvuoren, Pohjankankaan ja Hämeenkankaan kohoumat. Iltaurion puolelle sijoittuvat Pyhävuoren jatkeena sijaitsevat Susivuori ja Kakkorinvuori.

Tulevasta vuodenvaihteesta lähtien yhdeksän kunnan ja kolmen maakunnan alueelle sijoittuva geopark

sai kesällä virallisen tunnustuksen, kun alueemme hyväksyttiin YK:n alaisen Unescon kansainvälisten geoparkien joukkoon – Rokuan jälkeksi toisena kohteena Suomessa. Geopark on ainutlaatuisen geologisten kohteiden verkosto, jonka lähimmäksi vertailukohdaksi voi nostaa Unescon Maailmanperintöalueet.

Kauhajoen kahden kansallispuiston aarteet ovat geoparkimme keskiössä. Geoparkin yhtenä tavoitteena on nostaa alueen geologiset arvot näkyviin ja tuoda ne helposti saavutettaviksi. Paikallisten asukkaiden silmien avaaminen kotiseudun luonnolle ja arvoille tekee alueesta vahvemman. Ympäristökasvatus tarjoaa eväitä koulujen lisäksi erilaisiin tapahtumiin ja retkiin.

Lauhanvuori-Hämeen kangas Geoparkin geologinen tarina vie vuosimiljoonien läpi jylhistä vuoristoista jääkausien kautta nykyiseen suomaaiseen. Geoparkimme keskeinen teema on soissa. Soiden rooli on vuosisatojen mittaan muuttunut

moneen kertaan. Suuri osa alueemme saavuttamattomista ja uhkaavista erämaista on kesytetty pelloiksi ja puustoisiksi metsiksi. Hienoilta suojelualueilta ja muilta säästyneiltä soiltamme löytyy kuitenkin monipuolinen valikoima alkuperäistä ja aitoa suoluontoa. Suomenselän eteläosissa sijaitsevilla maisemissamme on vahva yhteys pohjoiseen.

Luonto luo hyvinvointia

Geopark tarjoaa luonnon lisäksi eväitä ihmisten hyvinvoinnin vahvistamiseen. Perinteisen fyysisen vaikutuksen lisäksi luonnossa liikkuminen jättää paljon syvällisemmän jäljen kehoon ja mieleen. Luonnossa liikkua päästään käyttämään kaikkia aisteja: luonto näkyy, kuuluu,

Ismo Nousiainen

Geoparkin luonto elää vuodenaikojen tahdissa ja tarjoaa virikkeitä kaikille aisteille.

tuntuu, maistuu ja tuoksuu. Vuodenaikojen, säiden ja vuorokaudenaikojen vaihtelu muokkaa maisemaa ja tuo vuodenkiertoon vahvan rytmin.

Vaikka Kauhajoella maalla elämeekin, niin monen arki pyörii kaupunkilaiseen malliin asfaltilla ja betonilla kulkien. Luonto on jäänyt yhä kauemmaksi ja luonnon ilmiöt ja ominaisuudet aiempaa vieraammiksi. Metsien ja soiden kasvit ja eläimet eivät ole enää arjesta tuttuja.

Kolmen maakunnan rajaseudulle sijoittuva geoparkimme on madaltanut ennakkoluuloja ja avannut uusia väyliä – konkreettisesti reitteinä ja uusina yhteyksinä. Kaukana maakuntien keskuksista yhteistyö on voimaa.

Unescon myöntämä Global Geoparkin status vahvistaa uskoa alueemme luontoarvojen edustavuuteen ja ainutlaatuisuuteen. Geologia ja sen päälle rakentunut luonto on myös paikallisen kulttuurimme perusta. Rajaseutujen paikalliset kylät ja itselliset tekijät ovat jättäneet paljon mielenkiintoisia jälkiä maisemaan ja kulttuurin kentälle. Paikalliset raaka-aineet ja perinteet antavat hyvät eväät esimerkiksi ruokakulttuurin kehittämiseen GEOfood-ohjelman puitteissa.

Retkipolut lähellä

Poikkeuksellinen vuosi on havahduttanut ihmiset tutkimaan lähi-seutujen ja kotimaan tarjoamia mahdollisuuksia. Kansallispuistojemme kävijämäärä on kasvanut reilusti. Myös geoparkin tavoitteena on nostaa aluetamme matkailijoiden tietoisuuteen niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Moni meille arkinen maisema ja ilmiö voi olla kauempaa katsoen hyvin eksoottista ja kiinnostavaa. Kestävä matkailu antaa mahdollisuuden vahvistaa alueen houkuttelevuutta myös laajemmin. Hyvät verkkoyhteydet antavat vapauden valita asuinpaikan maalta ainakin osaksi aikaa.

Geoparkin kohteet ovat tarjonneet paljon hienoja elämyksiä ja esitelleet alueemme monipuolisuutta. Taikapolun retkillä opastamani ryhmät ovat vahvistaneet uskoa alueen mahdollisuuksiin. Erilaisten ryhmien kanssa tehdyillä kierroksilla on päästy avaa-

Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuiston suoluonto on geoparkin näyttävintä antia.

Soiden käkkyrämännyt kuvaavat Lauhanvuori - Hämeen kangas Geoparkin keskeistä teemaa.

maan luontoa ja sen salaisuuksia monesta näkökulmasta. Geopark madaltaa kynnystä lähteä tutustumaan lähiympäristöön ja sen salaisuuksiin. Arjessa liikkuminen jumittuu helposti samoille tutuille urille.

Pikavoittoja geoparkin jäljiltä ei ole poimittavissa, mutta se antaa vahvan tuen alueen kehittämiseen ja houkuttelevuuden lisäämiseen. Alueen ja omien mahdollisuuksien tun-

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Lauhanvuori-
Hämeen kangas
• UNESCO
• Global Geopark

Lauhanvuori - Hämeen kangas hyväksyttiin Unesco Global Geoparkiksi.

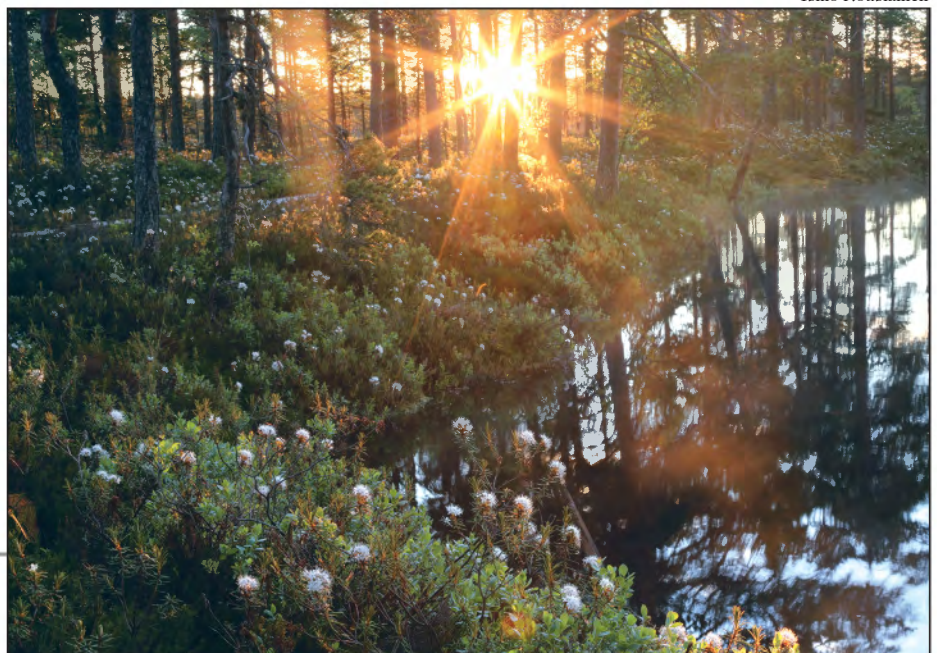
nistaminen ja niiden jalostaminen näkyviksi ja helposti saavutettaviksi palveluiksi vaatii aikaa ja yhteistyötä meillä ja koko geoparkissa. Yhdessä on hyvä jatkaa matkaa. ♦

**Ismo Nousiainen,
teksti ja kuvat**

Ismo Nousiainen

Ismo Nousiainen

Terveiset Kasino-elokuvan kulisseista!

Toukokuussa 2019 työpaikkani markkinointipäällikkö Sirkku vinkasi, että hänen vanha koulukaverinsa Jalasjärveltä, Jokipiin Mikko, aikoo tehdä elokuvan, joka kertoo Kauhajoen Kasinosta vuodelta 1998. Minua on aina kiinnostanut näyttelemisen, joten hetken mielijohteesta lähestyin Mikkoa sähköpostitse ja pian hän palasikin asiaan. Pyyntönä oli lähettää video, missä tulisi lukea naispääosan monologipätkä.

Alkujännitystä ilmassa

Oli yllättävän haastavaa päästä kiinni roolin mielenmaisemaan, kun ei vielä tiennyt yhtään mitä tuleman pitää. Lopulta olin sen verran tyytyväinen aikaansaannokseeni, että lähetin videon Mikolle. Pian kävi ilmi, että työkaverini Marjukka Otsomaa ja Venla Kivimäki olivat hakeneet myös elokuvan rooleihin. Hakijoita oli satoja, mutta silti kesäkuun alussa saimme kaikki kolme kutsun ensimmäiseen koelukutilaisuuteen, johon pääsivät mukaan varteenotettavat

vaihtoehdot. Siellä luimme erilaisilla kolmen kokoonpanoilla naispääosien repliikkejä ja miehillä oli omansa. Elokuvan käsikirjoittajilla alkoi tämän jälkeen pohdinta, kuka sopisi mihinkin rooliin.

Heinäkuussa käsikirjoitus ja roolitukset olivat valmiina. Täysin yllätyksenä sain kunnian esittää elokuvassa jalasjärveläistä 16-vuotiasta Kirsi Kuusela. Kirsi on suosittu tyttö, joka ei tunnu löytävän pääroolissa esiintyvän Mikan kanssa yhteistä säveltä, vaikka ovatkin olleet samalla luokalla ala-asteelta asti. Ja mikä parasta, ystäväni saivat myös roolit! Venla sai roolin Piiana, joka on esittämäni hahmon paras kaveri ja se tyyppi, joka näyttelee huonosti humalaista. Marjukka sai yhden päärooleista: 15-vuotias Satu Kauhajoelta. Me kaikki puheroolin saaneet pääsimme käsiksi käsikirjoitukseen ja saimme kaikki lukea omat repliikkimme. Oli kiva päästä näkemään muita näyttelijöitä sekä tutustumaan paremmin työryhmään.

Myös tutustuminen omaan hah-

moon alkoi. Ohjaaja kertoi hahmoni taustaa, mikä auttoi käsittämään hahmoni tarkoitusta elokuvassa. Mikko kertoi jälkeensä, että Kirsi Kuusela on todellinen henkilö Mikon nuoruusajoilta. Olin kuulemma ollut koelukutilaisuudessa porukan pomo, kuten hänen tuntemansa Kirsi, joten siksi päädyin rooliin.

Puvustaja oli hankkinut roolihahmoille sopivia vaatteita, meikkaaja testasi oikean sävyiset meikit ja kamppaaja suunnitteli hiukset elokuvan teemaan sopiviksi. Elokuva sijoittuu vuoteen 1998, joka toi elokuvan tekemiseen omat haasteensa. Kaiken piti olla kuten yli kaksikymmentä vuotta sitten. Puskaradion ansiosta tarvittavat rekvisiitat löysivät tiensä kuvauksiin, mikä kertoo myös siitä, että elokuva herätti kiinnostusta ympäri Pohjanmaata.

Mukavuusalueelta poistumista ja itsensä voittamista

Omat ensimmäiset kuvaukseni olivat elokuussa Jalasjärven yläasteella. Roolihahmoni oli itsevarma nuori nainen, joka tietenkin pukeutui kouluun lyhyeen hameeseen ja polvisukkiin ajan hengen mukaisesti, mikä on itselleni epätavanomaista. En myöskään ollut koskaan työskennellyt kameran edessä, joten olin todella epämukavuusalueella.

Elokuva toteutettiin oikeastaan kokonaan amatöörivoimin. Ekasta kuvauspäivästä tuli siis aika pitkä, sillä se oli meille jokaiselle uutta. Kuvaaja joutui säätämään kameraa useaan otteeseen, näyttelijät purskahtelivat nauruun, äänimiehen mikrofoni näkyi kuvassa ja niin edelleen. Kuvaukset jatkuivat syyskuussa, kun kuvasimme legendaarista bussimatkaa Jalasjärveltä Kasinolle. Silloin kuvaukset sujuivat jo paljon

Kuva: Hanna Vesala, kuvaussihteeri.

Kulissikuva. Vas. kuvaaja/leikkaaja Aapeli Autio, Eelis Kakkonen, Niko Peltoniemi, Meri Lehtonen ja Venla Kivimäki.

Kuva: Anssi Rantakoski, kuvan tekijä: Mikko Jokipii

Venla Kivimäki vas. ja Meri Leh-tonen esiintyvät Kasino-elokuvan rooleissa.

kokankaalta oli todellinen kulttuurishokki ja myös se, että miten upea kokonaisuus elokuva olikaan. Ylpeys omasta ja koko työryhmän tekemisestä oli salissa käsin koskeltavissa.

Nyt kuukausi ensi-illan jälkeen elokuva on tavoittanut jo 8000 katsojaa! Se on todella odottamatonta, varsinkin näinä aikoina. Oli mahtavaa tutustua uusiin ihmisiin ja päästä olemaan osa tätä hienoa tiimiä. Kokonaisuudessaan elokuvan tekeminen oli todella ainutlaatuisista ja olenkin ikuisesti kiittollinen tästä mahdollisuudesta. ♦

Kylien anagrammeja

Saara ja Timo Raitiolla on ollut mukavaa korona-ajan ajanvietettä – he ovat luetteloineet kaikki Kauhajoen kylät. Niitä riittää, 88 kappaletta. Tytär Marita Raitio jatkoi hauskanpitoa ja väenteli kylien nimistä anagrammeja. Tässä niistä muutama. Ratkaise anagrammit! Mikä kylä on kyseessä? Vastaukset löydät sivulta 35.

1. Papu fill
2. Käryn lahja
3. Älyn rako
4. Ylväs uhka
5. Näky lojui
6. Mikä lankku
7. Nenän ärjyi
8. Mykän luola
9. Osaatkin
10. Kummiksi on
11. Järki käveli
12. Nikkeli hylkää

paremmin ja kohtaukset saatiin purkitettua, vaikka päivänvalo uhkasi loppua kesken.

Lokakuussa oli koko tuotannon isoimmat kuvaukset Kauhajoen Kasinolla hyytävissä olosuhteissa. Silloin kuvasimme isolla porukalla, johon kutsuttiin satoja avustajia tuomaan todenmukaista tunnelmaa. Päälimmäinen ajatus, mikä on jäänyt tuosta viikonlopusta mieleen, oli sää. Kylmyys ja tiikusade yhdistettynä bilevaatteisiin, oli jäätävä kokemus. Toisaalta se auttoi pääsemään tunnelmaan, koska kuuleman mukaan sitä se oikeastikin aina Kasinon bileissä oli! Itsehän olen tosiaan sitä ikäluokkaa, joka ei ole ehtinyt nauttia Kasinon antimista.

Toinen mieleen painunut asia oli, kun elokuvan yksi harvoista intti-meistä kohtauksista osui kohdalleni.

Kirsi hämmentää ”soppaa” suutelemalla Mikan parasta kaveria Tonia. Luojan kiitos Tonia esitti seinäjokelainen Niko Peltoniemi, joka teki epä-mukavasta tilanteesta edes hieman...

Ensi-illan huumaa

Elokuussa elokuvan ensi-ilta lopulta koitti Seinäjoen Rytmikorjaamolla. Paikalla oli tuotantoryhmä, näyttelijät, avustajat ja kutsuvieraita. Esimerkiksi niitä, jotka olivat tukeneet elokuvan tekoa. Oli hienoa nähdä, miten paljon tukijoita elokuva sai. Se osoittaa, että Kasino on koskettanut ja koskettaa edelleen tämän alueen ihmisiä.

Vaikka olimme saaneet esimakua elokuvasta, sen näkeminen tuntui uskomattomalta. Oma naama val-

*Jokon kelevotoon,
son leivätöön,
sanoo Piipari laiskoottelijalle.*

Kun Topeeka ja Puistotie vaihtoivat rool

Reilusti parikymppiset kauhajokelaiset eivät tiedä vanhanmallisesta Topeakasta. Vanhemmat muistavat ja tuskin ikävöivät aikaa entistä, mutta usein on yllättävän vaikeaa sijoittaa ympäristön muutoksia aikajanelle. Keskustelin hiljattain siitä, miten pitkälle pohjoiseen päin Kauhajoen keskustasta Puistotie jatkui ennen kuin Topeakan ja Puistotien statussa muutettiin. Päättyikö Puistotie nykyisen Sööpärintorin kohtaan vai jatkuiko Savikyläntielle asti? Löysin Kauhajoki-Seuran julkaisemasta kuvateoksesta Kauhajoki (1986) ilmavalokuvan, josta vastaus löytyi – ja yllätyin, että olin itse ottanut kuvan!

Ilmavalokuva todisti, että entisten ”Sööpärin maiden” pohjoispuolella Puistotie halkoi etupäässä tyhjiä tontteja. Sen varrella ei ollut juurikaan kiintopisteitä, joista olisi jäänyt muistikuvia. Entiset Topeeka ja

Puistotie näkyvät kuvassa hyvin. Valokuvan yläreunassa näkyville rakentamattomille alueille ovat sittemmin rantautuneet K-Rauta, Citymarket ja S-Market, ja Topeakan keskeisiltä paikoilta ovat vastaavasti Valtti, K-Supermarket ja K-Rauta Mäkelä vetäytyneet kohti Filppulankylää tai lopettaneet toiminnan. Pankkikriisin jäljiltä komeita pankkirakennuksiakin vapautui muille liikeyrityksille tai jäi tyhjilleen.

Entisellä Topeakalla oli kaksi ajokaistaa, ja sen molemmin puolin kapea soiro, jolla kasvoi puita ja nurmea, erottamassa liikenneväylää kadunvarren liikkeiden ja muiden toimipaikkojen parkkialueista.

Pyöräilijöitä ei aina huomattu, ja joskus vain äkkijarrutus saattoi säästää joutumasta töytäistyksi, kun autolla pyrittiin kaupan parkkipaikalta takaisin Topeakalle. Topeakaa

pitkin kaasutteli ajoneuvoja, jotka ajoivat Kauhajoen läpi etelään tai pohjoiseen. Salaman lailla puikkelehtivat polkupyöräilijät ja jalkaisin maleksivat ryhmät puolestaan lienevät kiristäneet autoilijoiden hermoja vastaavissa tilanteissa. Urheilutien ja Hyypäntien väli on ollut kaikkein pahin: vuosina 1982–1986 parikymmentä (19) jalankulkijaa ja pyöräilijää oli joutunut liikenneonnettomuuteen.

”Liikenneturvallisuus oli yksi niistä syistä, joiden vuoksi 1980-luvulla ryhdyttiin toimiin Kauhajoen keskustan liikenneratkaisujen parantamiseksi”, totesi kaupungin tekninen johtaja Harri Virtanen. Päämääränä oli erottaa kauttakulkuliikenne, kevytliikenne ja pysäköintiliikenne toisistaan paremmin.

Topeakan ja Puistotien muutokset tehtiin 1990-luvulla, ja ne perustui-

Irja Niinimäki teoksessa Kauhajoki (1986). Kauhajoki-Seuran arkisto.

vat Vaasan tiepiirissä tehtyyn suunnitelmaan, jonka Kauhajoen kunta tilasi 1980-luvun lopulla. Suunnitteluryhmään kuuluivat Kauhajoelta kaavoitusinsinööri Jorma Laurila ja kunnaninsinööri Sulo Kantojärvi TVL-Vaasan edustajien ja Viatekin arkkitehtien kanssa. Ohjaavassa ja valvovassa ryhmässä olivat TTM Tapani Rotola-Pukkila, maanviljelijä Taavi Kuutti ja metsätalousinsinööri Sulo Ylikoski. Kaupunginjohtaja Jouko Virtanen osallistui kummankin ryhmän työskentelyyn.

Kolme vaihtoehtoa

Liikennevirtojen tutkimisen ja mm. pysäköintitarpeiden selvittämisen jälkeen suunnitteluryhmä päätyi ehdottamaan kolmea ratkaisua:

A) Topeakalle tulee kaksi ajokais-
taa ja kauttakulkuliikenne, mutta ei
kadunvarsipysäköintiä, ja Puistotie
jäisi kaduksi. B) Kauttakulkuliikenne
siirretään Puistotielle ja Topeakasta
tulee kauppakatu vinoparkkeeraus-
alueen. C) Yksisuuntainen liikenne:
Topeakaa pitkin pohjoiseen ja
Puistotietä etelään, lisäksi vinopysä-
köinti Topeakan toiseen reunaan.

Vaihtoehtoja esiteltiin laajasti: yleisölle, kiinteistönomistajille ja lautakunnille sekä järjestettiin asian vaatimat lausuntokierrokset v. 1988–89, ennen kuin päätös oli mahdollista tehdä. Liikkeenharjoittajat esittivät oman ehdotuksensa D, joka muistutti B:tä ilman kadunvarsipysäköintiä. Puistotien kaavaleminen kauttakulkutiekseksi herätti mm. Sööpärin alueen rivitaloissa vastustusta, sillä uusi jalkakäytävä lohkaisi tonteista muutamia metrejä ja melu ja saasteet lisääntyisivät omalla takapihalla.

Päätös tehtiin valtuustossa 23.11.1988 äänin 23–18 B-vaihtoeh-

*Kauhajoen keskusta 1985-86 Sööpärin-
rintieltä pohjoiseen oli v. 1986 vielä
paljon rakentamattomia alueita Puisto-
tien länsipuolella, samoin Puistotien
ja Topeakan välissä. Topeeka
oli kokonaan asfaltilla päällystetty
ja viherkaistat hyvin kapeat.*

*Puistotien merkitys on kasvanut bus-
sipysäkkien ja monien uudehkojen
kauppaliikkeiden ansiosta. Pitkä leh-
muskuja tarjoaa kulkijalle myös sil-
mäniloa vuodenaikojen vaihdellessa.*

don hyväksi (pienin, parkkipaikkoja koskevin muutoksin). Olenaisiin muutoksiin käytännössä oli, että kauttakulku- ja linja-autoliikenne siirtyivät Puistotielle ja Topeakasta tuli kaupakatu. Puistotie muutettiin yleiseksi tieksi ja Topeeka kaavatieksi. Lisäksi rakennettaisiin uusi tie, Pohjoinen yhdystie. Puistotiellä parannettavaa tieosaa oli 2,2 km ja Topeakalla 1,5 km.

Tie- ja vesirakennushallitus hyväksyi yleissuunnitelman 16.1.1990, jonka kustannusarvio oli 21,5–23,6 milj. mk. Kauhajoen kunnan lehdistötiedotteessa 12.2.1990 kerrottiin, että ”taajamaympäristöä parannetaan mm. uusien istutusten, kevyen liikenteen väylien, korkeampilaatuisten pintamateriaalien ja erityisesti taajamaympäristöön suunnitellun valaistuksen avulla”.

Topeakan ja Puistotien muutokset toteutettiin 1990-luvulla. Harri Virtanen muisteli, kuinka katuprojektin suuruusluokka – mm. suojateiden, parkkiruutujen ja liikenteenjakkajien laatoitustyöt – kirvoitti yleisössä pessimistisiä arvioita: ”Ei tuu ikinä valamihiksi!” Puistotiestä vielä oli tulossa valtion tie, maantien 663 osa. Mutta ihme tapahtui! Totutun tuntityöperusteisen palkkauksen sijaan lähdettiin kokeilemaan kyseisissä kohteissa urakkapalkkausta. Kun työporukat saivat urakoistaan mukavan hinnan, työ nopeutui ja oikein kilpailtiin, kenellä oli ensin valmista. Nyt – noin neljännesvuosisata myöhemmin – voi todeta, että Topeakan ja Puistotien hierarkkisen ja roolimutoksen myötä poistui ”visuaalinen ja liikenteellinen sekavuus ja paikoin liikaa levinnyt katutila, jota kulkijan oli vaikea silmäyksellä hallita”. Kauhajoen keskustassa asiointi sujuu miellyttävästi myös jalkaisin tai polkupyöräillen, ja kaikki on lähellä.

Yhteenvetona tekninen johtaja Harri Virtanen totesi, että Kauhajo-

ella on tällä hetkellä nykyisen asukasmäärän kannalta varsin hyvä ja toimiva infra, mitä tulee asumiseen, yrittämiseen, terveydenhoitoon ja opiskelutarpeisiin, ja harmitteli opiskelupaikkojen valumista Seinäjoelle ja Kurikkaan. Onneksi Sedun tyhjentyneissä kiinteistöissä on nyt positiivinen vaihe ja vireää toimintaa. - Mutta uutta ajattelua tarvitaan, että saadaan Topeakan varren tyhjät kiinteistöt hyödynnettyä. Ei riitä, että niissä käy silloin tällöin tilapäisiä kauppiaita. Myös julkisivujen osalta on joissakin osoitteissa pitkään odotettu tapahtuvaksi toimenpiteitä.

Jo 15 vuotta sitten tehdyille Joki-
varren puistosuunnitelmalle kuuluu
hyvää. Esimerkiksi Sööpärinpuistossa
on istutukset tehty ja kohta saadaan
rakennettua joen yli uusi silta, joka
tulee samoille perustuksille maaläm-
pöputkien kanssa, Harri Virtanen
kertoi. – Toki olisi toivottavaa, että
jokivarsi olisi siistitty ja raivattu myös
Topeakan puoleiselta rannalta. ♦

Lähteet:

Kauhajoki. Topeakan (maantie 663) ja Puistotien liikennejärjestelyt. Viatek Oy 1989
Kauhajoki. Kauhajoki-Seura 1986.
Kauhajoen kaupungin teknisen osaston arkistolähteitä

Kaupunki-ilmeen päivitystä Kauhajoen

Topeekan katutilan turvallisuutta ja viihtyisyyttä parannettiin 1990-luvun puolenvälin jälkeen. Turvallisuuteen vaikuttivat risteyksiin sijoitettu liikenteen valo-ohjaus ja uusittu katuvalaistus, joka nyttemmin on muutettu toimimaan kaikkialla led-tekniikalla. Viihtyisyyttä on tuonut erityisesti viherrakentaminen näyttävine istutusaltaineen. Kevyt liikenne ja jalankulku saatiin erotettua ajoväylästä. Enää ei ollut kyse vain ”viivasta asfaltissa”, vaan päällysteiden ja materiaalien vaihtuminen ja selvät korkeuserot osoittivat väylien tarkoitusta.

Lähtötilanne 1996

Topeekan istutustyöt olivat valmiit heinäkuun alussa 1996, urakkasumma oli sievoiset 304.275 mk ja urakasta vastasi Rainoma Oy. Kirkkopuiston ja Puistotien viheralueet sekä Sööpärintori olivat kadunvarren istutusaltaiden ohella kohteista laajimmat. Niiden sekä Sanssinpuiston suunnittelusta vastasi maisema-arkkitehti Christine Bonn. Asiakirjoissa korostettiin, että kasvien tuli olla kotimaisia.

Kirkkopuistikkoon ja Puistotien risteysalueelle istutettiin n. 500 lehtipuuta ja -pensasta, kuten koivuja, puistolehmuksia, pihlajia ja syreenejä, sekä n. 60 havukasvia, mm. kääpiövuorimäntyjä. Keskustan tiejärjestelyiden osalta taimiluettelo on vielä mittavampi: yhteensä n. 160 puuta (mm. pilvikirsikkaa, virginiantuomea ja puistolehmusta) ja pensaita yli 4500 kpl (tuivioita, kääpiövuorimäntyjä sekä erilaisia ruusuja ja angervoja).

Perennoja eli monivuotisia koristekasveja istutettiin lähemmäs kymmentä sorttia, mm. jaloangervoja ja nauhuksia. Suurin yksittäisen lajin kappalemäärä oli 963 kpl (jaloangervo) ja pienin 169 kpl (kallionauhus).

Vaikka reklamointiin ei ollut paljonkaan aiheita, jotakin pientä asiakirjoista selviää. Talven mittaan Halpa-Hallin liittymässä liikenne oli rikkonut istutuksia, K-Raudan luona mäntyjä oli kuollut suolaroiskeisiin ja linja-autoaseman kohdalla oli katkaistu puu. Japaninkuunlilja ei ehtinyt kukintakuntoon, joten urakoitsijan tuli korvata se toisella kasvilla. Maksaruoho kasvoi huonosti, mihin oletettiin syyksi liian hyvä maa, ja siksi kasvien vointia tuli tarkkailla seuraavaan kasvukauteen.

Puutarhurit asialla 2020

Mikään istutus ei ilman huolenpitoa säily 25:tä vuotta edustavana. Välillä tarvitaan perusteellisia uudelleenistutuksia.

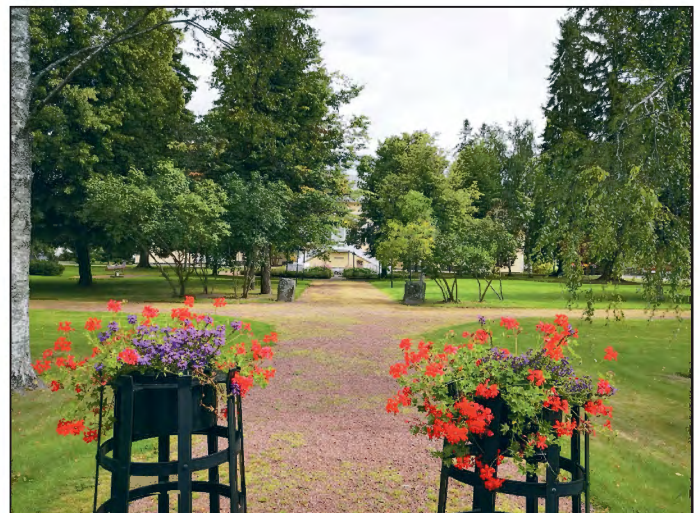
”Viime vuosina kaupungin puistojen ja julkisten istutusten parissa on tehty määrätietoisesti töitä, ehkä ei suuria muutoksia kerralla mutta pikkuhiljaa”, kertoi kunnossapitopäällikkö Eetu Myllyniemi. **Hallintoaukio**

Topeeka oli jo kunnostettu uuteen uskoon, kun Kotiseututaloa alettiin remontoida sen eteläpäässä, lähellä Kirkkopuistoa. Talo on lähempänä kadun reunaa kuin muut rakennukset, minkä seikan arkkitehdit katsoivat tuovan kaivattua vaihtelua Topeekan linjaukseen. Perusmallia koristeellisemmat katuvalaisimet ja isot puut istutusaltaiissa pehmentävät katutilan ilmettä.

Hallintoaukio (yllä) ja Sanssinpuisto (alla)

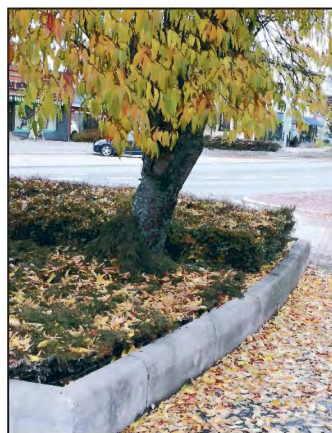

Kuvioidut puun juurisuojat puistolehmusten alla ovat rautaa ja sammaloituneet kauniisti. Katutilan katteena erilaiset betonikivet kestävät aikaa ja katseita!

Pihlajat houkuttelevat syksyisin Topeekalle satapäisiä tilhiparvia. (Alla) Istutusaltaissa virginiantuomi ja pilvikirsikka kukkivat kesällä ja marjovat syksyllä.

on pesty kasvonsa ja sen istutukset uusittu kokonaan, vain yrittäjien kauhaveistos on paikoillaan. ”Vuorimännyn eivät näyttäneet enää edustavilta, joten ne poistettiin ja tilalle istutettiin kevyitä kukkivia puuta, kuten runkosyreenejä ja koristeomenaa sekä pensaista loistojasmiketta ja rinneangervoa sekä maanmyötäistä tuiviotä.”

Kirjastopolun bussipysäkin seutu laajoine istutuksineen on näyttävä alue ja sopivasti loitolla vilkasliikenteisen Puistotien reunasta.

Sanssinpuistossa on muutamana vuotena sekä harvennettu että lahovian vuoksi poistettu puustoa ja **Sööpärinpuistossa** tehty isoja maansiirtotöitä, lisätty puistutuksia ja rakenteilla on uusi silta joen yli. Eetu Myllyniemi kiitteli Sööpärinpuiston maaperää ja kasvuoloja. ”Moni ei tiedä, miten hieno paikka se on nurmikkoinen, puistonpenkkeineen ja frisbeegolfreitteineen sekä kesän alussa kukkivine omenapuineen. Omenat ja niiden korjuu sinänsä ovat meille rasite, joten istutimme vanhojen puiden rinnalle vain pieniä hedelmiä tekeviä puuta ja niiden lisäksi kaikkia jalopuuta, jotka tällä korkeudella menestyvät, kuten tammi, lehtikuusi, vuorijalava, kynäjalava, vaahtera, makedonianmänty, douglaskuusi, palsamipihta ja syreenit.” Entisen Kotitalousopiston ja Sööpärinpuiston välinen metsä on päässyt ränsistymään. ”Jos se olisi kaupungin hallussa, siitä saisi upean lehdon keskelle kaupunkia!” Eetu Myllyniemi innostui.

Taajamametsiä on harvennettu mm. Sanssinkoulun ja museon ympärillä. ”Parin vuoden sisällä nekin pääsevät tuuheetumaan ja näyttävät paremmilta kuin nyt”, Myllyniemi lupasi.

Huolitellut istutukset ovat kaupungille hyvä käyntikortti.

Myös **Topeekan** varren suurissa istutusaltaissa on tapahtunut kasvojenkohotusta. Ikääntyneitä tai vaurioituneita pensaita ja havuja on vaihdettu uusiin sitä mukaa kuin budjetti ja työntekijätilanne sallivat. Kauhajoella puistotöistä ovat huolehtineet osin määräaikaikaiset – puistopuolella on 2–3 kausityöntekijää touko-syyskuussa – ja osin kesätyöntekijät. Niittämiset ja puistojen perkaukset hoituvat tällä väellä. Työsarkaa riittää, sillä kaupungin kaava-alueella on www-kotisivun mukaan n. 30 säännöllisesti hoidettavaa puistoa ja leikkikenttää, joiden ruoho leikataan viikoittain. Lisäksi on toistakymmentä puistoa, joiden ruoho ajetaan murskaimella pari kertaa kesässä.

Myllyniemen mukaan keskustan istutusaltaiden kasveja on vaihdettu myös yleisön toivomuksesta. Esimerkiksi joissakin paikoissa kasvien korkeudesta voi tulla näkemäeste. Ihmiset ilmoittavat asiasta, ja silloin täytyy kuunnella heitä. On kuulemma sellaisiakin, jotka poistaisivat kaikki, mutta kasvit tuovat ympäristöön luonnonmukaisuutta, ja ne sitovat pölyä ja vaimentavat ääntä, kauneusarvoista puhumattakaan.

”Muotioikkujen perässä emme varsinaisesti kulje, mutta saatamme kyllä valita esimerkiksi yksivuotisiin istutuksiin muodikkaita värejä ja kasveja. Tosin meillä käytetään yksivuotisia kukkia lähinnä ruukuissa, kuten kaupungintalon edustalla, liikenteenjakajissa ja Sanssis- sa. Trendien perässä kulkemisen sijaan pidämme ensi-

Sööpärinpuistoon tuotiin kukkivia puita, puistonpenkkejä ja frisbeegolfin koreja.

Jokivarren siistiminen ja harkitut kasvivalinnat ovat uudistaneet Sööpärinpuiston ilmeen.

Sööpärintorille istutetaan loistoangervoa hävitetyn kurturuusun tilalle. Nämä puistonpenkit siirretään talvikaudeksi varastoon.

jaisina kriteereinä sitä, että kasvit ovat täällä menestyviä, kestäviä, helppoitoisia ja siten kustannustehokkaita.”

Jatkuvaa työtä ja muutoksia

Kadunkalusteisiin on kesän mittaan ilmestynyt useisiin paikkoihin kiitelty lisä, kiinteät puistonpenkit. Penkki- en asennus ja laitoitustyöt on hoidettu työllisyystöinä, joten kaupungille on syntynyt kustannuksia vain materiaaleista.

Viime vuosina on parannettu katuosuuksia eri puolilla keskustaaajamaa. Asukkaille koituu katujen ja liittymien auki repimisestä välillä harmiakin. Kun yksi avaa ja panee umpeen, kohta tulee toinen ja tekee oman kaivannon. Teknisen johtajan Harri Virtasen mukaan on yritetty saada kunnallistekniikan alaan kuuluvat työt vireille samaan aikaan muiden toimijoiden kanssa, mutta tiedonkulku on välillä vaikeaa. Kun katuja ja väyliä on jouduttu repimään auki, on pyritty päällysteiden alle tekemään sopiviin kohtiin alituksia mm. tietoliikenteen ja kaukolämmön putkistoille ja kaapeleille tulevia tarpeita varten.

Mitä muita huolia kaupungin viherilmeestä vastaavalla kunnossapitopäälliköllä on kuin budjetin tiukkuus? Kasvullisella puolella Eetu Myllyniemi mainitsee kotilot, joita on paljon mm. jokirannan pusikoissa. Siellä viihtyy myös haittakasveihin luettava jättipalsami, jota on vuosittain kitketty ja paikoin saatu vähenemäänkin. Selvää ilkeävaltaa, kuten lasipullojen rikkomista ja puuntaimien katkomista esiintyy enää vähemmän kuin aiempina vuosina. Kuitenkin roskaamisen paljous hämmästyttää viikonloppujen jälkeen, vaikka roskakorien määrää on lisätty eri puolilla kaupunkia.

Sööpärintori on rumentanut kesän 2020 ajan keskustan ilmettä. Siihen on kuitenkin painava syy. Torin laajojen pensasistutusten yhtenä lajikkeena on ollut hyväntuoksuinen, kaunis ja helppoitoinen kurturuus. Se määriteltiin hallituksen asetuksella keväällä 2019 hävitettäväksi sekä julkisilta paikoilta että koti- ja mökkipihoista vuoteen 2022 mennessä. Kurturuus on katsottu kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi, koska se leviää hanakasti mm. lintujen mukana puistoista ja pihaistutuksista ympäröivään luontoon ja syrjäyttää alkuperäistä lajistoa. Kurturuusun nujertaminen ei onnistu yhdessä kasvukaudessa, sillä maahan jääneet juurakonkappalet lähtevät uuteen kasvuun. Rainoma Oy:stä todettiin, että Sööpärintorilla kasvustoa on kuorittu pois koneellisesti, mutta kaikkea ei ole saatu kerralla poistettua. Kun kasvualusta on taas kunnossa, Sööpärintorille istutetaan nykyisten pihlaja-angervon ja norjanangervon seuraksi loistoangervoa, joka kukkii heinä-elokuussa suurin ruusunpunaisiin kukinnoin, Eetu Myllyniemi kertoi.

Puistotoimi kohentaa jatkuvasti pieniä kohteita eri puolilla kaupunkia. Esimerkiksi kantatie 67:n ja maantie 663:n liittymän kohdalla puustoa ja pensaita on raivattu ja maapohjaa siistitty, Eteläisen yhdyntien ja Pätäneentien kulmaukseen on ilmestynyt kohopengerrys polkuineen ja alueelle tulee myös istutuksia. Jokivarteen Oppaanniemeen on 4H-kerhon ohjauksessa istutettu teemakuusikko Suomi 100. Kaupunki osoitti paikan, MHY Lakeus lahjoitti taimet ja v. 2007 syntyneet peruskoululaiset toimivat istuttajina. Nytemmin alueelle on saatu polut ja puistonpenkkejä. Kohteita siis riittää ja uusia ideoita on ilmassa odottamassa toteuttamista. Kuntalaisen korvaan tämä kuulostaa lupaavalta! ♦

Suupohjan Reko – lähiruokaa suoraan tuottajilta

Loviisa Kautiainen

Keskimäärin kerran kuukaudessa Citymarketin sivupiha täyttyy puoleksi tunniksi niin lähituottajista kuin ostajista ja lähituotteet vaihtavat omistajaa.

Ensimmäinen Kauhajoella järjestetty Reko toteutettiin 11.6.2015. Ensimmäisten vuosien tärkeän työn Rekon eteen teki Suupohjan Rekon perustaja Hanna Kohtala-Mäkinen. Muutaman vuoden ajan jakelut toteutettiin keskustassa jokivarressa silloisen City Pubin pihalla.

Allekirjoittanut on saanut olla mukana Reko Suupohjassa alusta saakka tuottajana kananmunia myyden sekä asiakkaana. Kuten kaikessa, pitää muutoksia aina tehdä, ja niin sain kutsun ryhtyä ylläpitäjäksi (vetäjäksi) reilu vuosi sitten. Hetken harkittuani tartuin toimeen. Kaverinani ylläpidossa toimii Sanna Kohtala-Itäluoma.

Ilman välikäsiä

Rekon pohjimmainen ajatus on myydä puhdasta, lähellä tuotettua, mahdollisuuksien mukaan luomua sekä kaikki tämä läpinäkyvästi. Näillä ajatuksilla toimitaan myös Suupohjan Rekossa. Leiponnassa leipurit suosivat raaka-aineissaan lähi- ja luomutuotteita aina mahdollisuuksien mukaan. Reko ei ole jälleenmyyntiä, vaan juuri itse tuottaja, leipuri, kasvattaja jne. on itse paikalla myymässä, jolloin asiakas voi kysyä niin tuotannosta kuin raaka-aineista.

Rekon myyntikanavaksi on vali-

koitunut Facebookin suljettu ryhmä, missä tilaukset tehdään ennakkoon. Jakelutilaisuus on nopea ja siitä syystä saamme tuottajia paikalle toisin kuin koko päivän kestäviin tapahtumiin. Tuottajat julkistavat tilattavat tuotteensa Facebookin Reko Suupohja -ryhmässä. Asiakkaat tekevät julkaisuun ennakkotilauksensa, jonka lunastavat jakelupäivänä. Toisinaan tuottajilla on mukanaan ylimääräisiä tuotteita heräteostoksia varten. Jokainen tuottaja vastaa itse omasta liiketoiminnastaan ja lain sille asettamista vaatimuksista tai rajoitteista. Reko-ryhmä tarjoaa siis yhteisen jakelukanavan ilman välikäsiä.

Moni tuottaja on Rekossa kokeillut myös uusien tuotteiden menekkiä ja tehnyt näin koemarkkinointia. Moni on ponnistanut eri markkinakanaville ja osa saa elantonsa kokonaan tai sivutoimisesti eri Reko-ryhmistä. Tavoitteena on onnelliset Reko-myy-

Rekoringit Suomeen toi maaseudun kehittäjä Thomas Snellman. Malli on Ranskasta, ja ensimmäiset Rekot järjestettiin 2013 Pietarsaareissa sekä Vaasassa. REKO sana tulee sanoista rejäl konsumtion, reilua kuluttamista.

jät. Samaa tuotetta myy yksi tai mahdollisimman vähäinen määrä myyjiä. Näin toiminta on kannattavaa.

Ylläpito hyväksyy uudet tuottajat. Ylläpidon tehtävä on myös uudistaa ja kehittää Suupohjan Rekoa uusilla tuottajilla sekä erilaisin teemoin. Rekon ylläpito on vapaaehtoistoimintaa.

Tunnelmia paikan päältä

Vilkkaassa jakelussa näen asiakkaan tulevan ruokakorin kanssa, johon kertyy ostoksia monilta tuottajilta – perunoita, jauhoja, vihanneksia, kalaa, lihaa sekä muita kausi- ja erikoistuotteita. Hymy kasvoilla ja hyvä mieli näkyy niin asiakkaalla kuin tuottajalla. Ajattelen, että kaikki tehdään tässä hyvää ja molemmat voittavat. Puhtaat ja tuoreet raaka-aineet on ylpeyden aihe. Joulun aikaan ylimääräinen joulun ajan jakelu on vertaansa vailla. On kinkkuja, joululaatikoita, joululeivonnaisia ja hankkiipa joku lahjatkin Rekosta. Perusjakelut ovat kerran kuussa ja tarjonta vaihtuu aina osaltaan sesongin mukaan. On meillä Suupohjan Rekossa ihan alkuajoilta saakka pitkäaikaisiakin asiakkaita, jotka ovat tärkeä kivijalka yhtä lailla kuin säännöllisesti käyvät tuottajatkin. ♦

Riikka Mäkinen

Lämpöä tarvitaan Kauhajoellakin

Tuomo Tuuri

Lellavan lämpöyksiköt maastoutuvat jo hyvin ympäristöön.

Maailmanlaajuisesti katsoen Suomi ei ole halpa maa pitää yllä. Sääolosuhteet määrittelevät kustannuspohjaa melkoisesti verrattuna eteläisimpiin maihin. Talojen lämpöeristys on oltava parempi. Routimisen takia tiet on rakennettava paremmiksi jne. Lämmitys on melkoinen kustannuserä.

Suomessa lämmitykseen on perinteisesti käytetty puuta, mutta ajan kanssa muita lämmitysmuotoja on tullut mukaan, kuten öljy, sähkö, kivihiihi, kaasu jne. Viime aikoina ilmastonmuutos on ollut vahvasti esillä. Ollaan siitä mitä mieltä tahansa, ei Kauhajoen lämmitystarpeisiin sillä ole suurta vaikutusta.

Lämmitystarvetta mitataan aste-päiväluvulla, joka Kauhajoen tasolla on keskimäärin 4450. Luku ilmoittaa vuoden aikana vuorokautisen keskilämpötilan avulla lasketun lämmitystarpeen. Sen avulla on helppo

vertailla lämmöntarvetta eri puolilla Suomea.

Tarvitsemamme lämmön tuottamiseksi ollaan jatkuvasti kehittämissä uusia tekniikoita. Auringon käyttö joko suorana lämmityksenä tai sähköksi muunnettuna, tuulivoima, samoin lämpöpumpputekniikka eri muodoissaan, ovat jo käytössä.

Kaukolämpö

Asutuskeskuksissa kaukolämpöjärjestelmä on tehokas ja edullinen lämmitysmuoto. Niinpä se on Suomen yleisin rakennusten lämmitysmuoto, jonka markkinaosuus on n. 46 %. Kaukolämmityksen lisäksi verkostoa voidaan muuten käyttää myös kaukojäähdytykseen, esim. Helsinki Energia markkinoi myös jäähdytystä.

Kaukolämpöä voidaan tuottaa usealla eri järjestelmällä, pelkillä

eri polttoaineita käyttävillä kattilalaitoksilla tai sähkön ja lämmön yhteistuottoisilla laitoksilla, joilla parhaimmillaan päästään erittäin korkeisiin hyötysuhteisiin, liki 90 %:iin. Yhteistuotannon osuus Suomen kaukolämmön tuotannosta on 70–75 %. Lähin tällainen laitos on SEVO Seinäjoella. Toinen esimerkki on Mustasaaren Westenergy, jätteenpolttolaitos, joka tuottaa lähes puolet (280 GWh = 280 000 000 kWh) Vaasan seudun kaukolämmöstä sekä sähköä 80 GWh vuodessa. Sinne päätyvät Kauhajoenkin poltettavat jätteet Botniasoskin kautta.

Kauhajoen Lämpöhuolto Oy

Kauhajoen Lämpöhuolto Oy:n alkuvaiheet lähtevät kunnanvaltuuston periaatepäätöksestä 28.5.1979. Asiaa pidettiin kokous 22.2.1980, jossa

Tänä vuonna käyttöön otettu 14 MW lämpölaitos.

sovittiin pääperiaatteista. 13.4.1981 pidettiin varsinainen perustamiskokous, jossa pääosakkaaksi tuli Kauhajoen kunta ja muiksi osakkaiksi Jyllinkosken Sähkö Oy, Kauhajoen seurakunta, Pentti Rinta-Pukkila, Kalevi Mattila ja Risto Koivisto. Myöhemmin osakkaiksi tulivat myös Neste Oy, Osuuspankki, Suupohjan turvetuottajat ry ja Kauhajoen kuljetusosuuskunta. Monien vaiheiden jälkeen Kauhajoen kunnalla oli lopulta hallussaan koko osakekanta v. 2005. Kaukolämpöverkostoa alettiin rakentaa marraskuussa 1982. Samana vuonna vuokrattiin Neste Oy:ltä 6 MW raskasöljykeskus, joka sijoitettiin ammattikulun tontille. Siitä lämmöntoimitukset sitten alkoivat v. 1983.

Kiinteän polttoaineen mahdollistamiseksi tehtiin päätös rakentaa 5 MW:n kaasukattilalaitos sekä 4 MW:n raskasöljykattila Lellavan-

tien varteen. Se otettiin käyttöön 15.11.1985. Aronkylän kaukolämpöverkostoa alettiin rakentaa vuoden 1987 lopulla. Käytettiin kiinteistöillä jo olevia lämpölaitoksia. Vuonna 2004 valmistui Aronkylän kiinteän polttoaineen laitos. Keskustan ja Aronkylän lämpöverkot liitettiin yhteiseksi verkoksi v. 2006. Kun Aron laitoksen kattiloihin tehtiin 2008 muutoksia, oli kokonaislämpöteho 3,5 MW kiinteällä polttoaineella, 4 MW raskasöljyllä ja 4 MW höyryä raskasöljyllä, eli yhteensä 11,5 MW.

Verkoston laajentuessa ja lämmöntarpeen kasvaessa öljynkäytön osuus kasvoi yli kolmanneeseen, muodostaen polttoainekustannuksista kaksi kolmannesta. Öljyn hinta oli nousussa, joten tehtiin päätös kiinteän polttoaineen lisälaitoksen hankkimisesta. V. 2008 valmistui 7,5 MW:n savukaasun pesulla va-

rustettu kaasutuslaitos ja vastaanottoasema Lellavantien varteen. Näin saatiin öljynkäytön osuutta olennaisesti pienennettyä ja taloutta parannettua.

Koivisto-Kokon 2,0 MW:n raskasöljykattilaa ja Atrian 4,0 MW:n kevytöljykattilaa voitiin käyttää varalämmönlähteinä ja Atrian kattilaa myös lämpötilan korottajana Atrian tarpeiden mukaan.

Puun osuuden lisäämiseksi tehtiin puunkäyttösopimus Metsänhoitoyhdistyksen kanssa 2013 alkaen vuosittain määrää kasvattaen. Näin saatiin ohjatusti lisättyä toimitusvarmuutta ja jatkuvuutta puun käytölle. Aroon kehiteltiin puun varastointialue, josta toimitukset lämpölaitokselle on helppo hoitaa.

Tänä vuonna huhtikuussa käyttöön otettu uusi laitos on polttotekniikaltaan erilainen aikaisempiin

Polttoainepuun varastointialue Arossa.

Laitos on säätöominaisuuksiltaan sekä polttoainemahdolluuksiltaan laaja-alainen ja kauko-ohjattava kuten muutkin laitokset. Käytettävä leijukerrostekniikka sallii monilaituisen ja kosteankin polttoaineen käytön. Sahanpurua ja kuorimurskettakin on mahdollista käyttää. Polttoaine on vain murskattava niin pieneksi, että leijutus onnistuu. Kun sekä hakkeen että turpeen hinta on veronkin takia nousussa, sallii uuden laitoksen polttotekniikka runsaammin valinnanvaraa ja siten on jarruttamassa lämmön kustannuspainetta.

Laitos maisemointineen saadaan syksyn kuluessa täyteen käyttöön.

Uuden laitoksen lisäksi seuraava tekniikan vaihe saattaisikin sitten olla esimerkiksi lämpöpumpputekniikkaan perustuva lisälämmön tuotto tai mitä nyt tekniikan kehitys ja ilmastoasiat eteemme tuovatkaan. Alueellisen lämmön tarve Kauhajoella ei todennäköisesti enää kovin paljon kasva. Lämmityksen energiatarve uudessa rakennuskannassa on suhteellisesti pienenevässä, mutta järjestelmässä riittää aina kehiteltävää ja paranneltavaa. ♦

laitoksiin verrattuna. KPA Uniconin avaimet käteen toimittama laitos on nimellisteholtaan 14 MW.

Kauhajoen Lämpöhuolto Oy:n liikevaihto on runsas 4 milj. euroa. Lämpöverkostoa on n. 60 km, ja sen kautta lämpöä toimitetaan asiakkaille n. 65 GWh vuoden lämmöntarpeesta ja kulutusprofiilista riippuen.

Heikki Vesala oli lämpöhuollon työtehtävissä alkuvuosista lähtien, toimien toimitusjohtajana 1983 – 2015 eläkkeelle jäämiseensä asti.

Heikin mukaan vuodet ovat olleet työntäyteisiä ja riittävästä lämmöntuotannosta selvittiin, vaikka joskus se lujille ottikin. Esimerkiksi vuonna 2012 turpeen sopimustuottaja ei pystynyt toimittamaan sopimuksen mukaisia polttoainemääriä ja polttoainetta oli haalittava mistä sai, joten öljynkäyttökapasiteetti oli maksimikäytössä. Palaturve, joka öljyn kanssa on pääpolttoaine, on viime aikoina kokenut vastustusta, sillä sitä ei Suomessa luonnonsuojelijoiden taholla pidetä uusiutuvana polttoaineena. Heikillä tähän on selvä mielipide: puun käyttöä kannattaisi siirtää mahdollisimman

paljon jalostusasteeltaan poltto korkeampaan käyttöön ja antaa turpeelle mahdollisuus. Sehän on meidän kansallisvarallisuuttamme.

Tapio Suonvieri valittiin 2015 toimitusjohtajaksi Heikin jälkeen. Häneltä kyselimme lähinnä uuden lämpölaitoksen perusteista, tavoitteista ja toteutuksesta.

– Uudella lämpölaitoksella vastataan pitkälle tuleviin haasteisiin, kertoo Tapio. Tärkeätä on myös, että tuotannossa on pelivaraa mahdollisten vaurioiden sattuessa. Laitosprojektin yhteydessä paranneltiin myös verkostoa uudelle laitokselle soveltuvaksi, esim. pumppaus- ja lämpöhäviökustannuksia saadaan säästetyksi. Myös tiejärjestelyjä on paranneltu sujuvan polttoainehuollon helpottamiseksi.

Lellavan laitoksen valvonta- ja ohjauskeskus.

Harrastukset antavat lisäarvoa

Tuomo Tuuri

Meille kaikille ovat erilaiset harrastukset antamassa elämäämme iloa, tyydytystä ja vaihtelua. Tässä esittelemme erään harrastuksen sieltä harvinaisemmasta päästä.

Tommi Rajala toimii työkseen ilmanvaihtoalalla, mutta harrastaa erilaisia puutöitä.

Innostuksen asiaan hän kertoo alkaneen vanhasta puusorvista, jonka hän sai käyttöönsä. Erilainen puun käyttö eteni vähitellen ja tänään hänellä on verstaassaan jo melkoinen konekanta: erilaiset sahat, hiontalaitteet, sorvit, erilaiset höylät, jyrsinpöytä, erilaiset käsityökalut, jne. Eniten hän kertoo käyttävänsä lehtisahaa, jolla erittäin tarkka ja yksityiskohtainen työ on mahdollista jopa vain 1 mm ohuella terällä. Puunkäsittelytaito on kehittynyt kovalla harjoittelulla.

Tommin tuoteskaala on monipuolinen ja taiteellista silmää osoittava. Hän tekee esimerkiksi erilaisia lahjaesineitä ja liikelahjoja sekä muita design-tuotteita aiheesta ja teemasta kehitellen myös ulkomaisille asiakkaille aina Japania myöten. Haastattelijaa kiinnosti erityisesti puusta tehty kuplavolkkarin boxer-moottori yksityiskohtineen. Moottorissa näkyy, miten Tommi käyttää erilaisia puulajeja alkuperäisen puun värin säilyttäen. Pintakäsittely tapahtuu aina värittömällä käsittelyaineella. Siksi häneltä löytyy harvinaisiakin puulajeja eri puolilta mailmaa. Erilaisia jalopuita on kertynyt puolisen sataa.

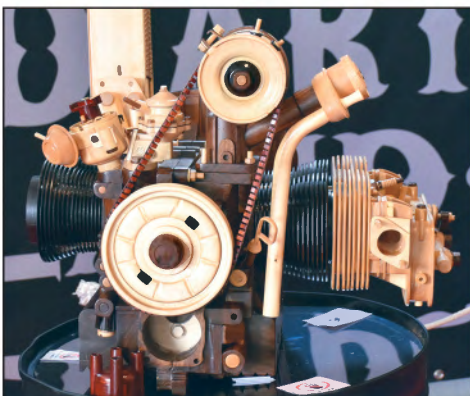

Tommin harrastus on tuonut tullessaan myös esiintymisiä kutsuttuna vieraana erilaisissa messu/yritystapahtumissa. Tavoitteena tulevaisuudessa on vastata eteen tuleviin haasteisiin ja ideoihin. Jo tällä hetkellä kyselyjä lahjatöistä tulee sen verran, että kaikkia ei ole mahdollista ottaa vastaan. Toivotetaan hyvää jatkoa hänelle hienon harrastuksen parissa!

Tommin monipuolisiin töihin voi jokainen käydä tutustumassa netissä woodartfinland.fi sivuilla tai facebookin sivuilla. Kannattaa käydä! ♦

Tuomo Tuuri, teksti ja kuvat

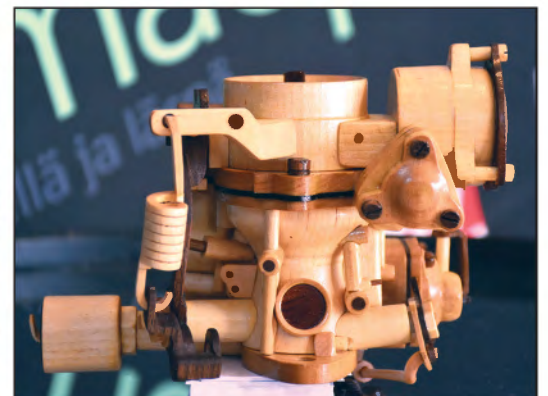
Tuomo Tuuri

Tuomo Tuuri

Tuomo Tuuri

Missä on Kauhajoki?

Sata vuotta sitten alkoi ottelu siitä, missä on Kauhajoki-nimisen postin oikea sijoituspaikka – onko se kirkonkylässä vai asemanseudulla Aronkylässä.

Kauhajoen postin alkuvaiheet

Kauhajoen ensimmäinen oma postitoimipaikka perustettiin vuonna 1883. Tätä edeltäviä postinkuljetuksen järjestelyitä sekä postitoiminnan kehitystä Kauhajoella ovat kuvanneet Liisa Ruismäki Kauhajoen historia -teoksessa sekä Keijo Jaakola kirjoituksessa Kauhajoen Joulussa 1982. En lähde tässä toistamaan tarkemmin näitä tietoja. Sen sijaan haluan kuvata lähemmin erästä Kauhajoen postioloihin vahvasti vaikuttanutta kehityskulkua, jonka Jaakolakin jo kirjoituksessaan mainitsi. Kyse on muutoksista kirkonkylän ja asemanseudun postitoimipaikkojen nimissä, ja muutosten aiheuttamista sekaannuksista postin toiminnassa.

Kirkonkylän ja Aronkylän postit

Postin säännöllinen toiminta Kauhajoella alkoi, kun Kauhajoen postiasema perustettiin 1.10.1883.

Posti sijoittui kirkonkylään Setälän taloon. Muotoon Kauhajoki k.k. toimipisteen nimi muuttui 1.12.1918. Seuraavaksi tapahtui muutos postikonttoriksi 1.1.1974 nimellä Kauhajoki kk, ja lopulta 1.1.1976 takaisin nimelle Kauhajoki.

Suupohjan radalla alkoi liikennöidä myös postivaunu heti radan valmistuttua vuonna 1911. Aronkylän asemalle avattiin tuolloin myös postitoimisto Kauhajoki As. -nimellä. Ongelmallinen muutos nimelle Kauhajoki tapahtui 1.12.1918. Toimipiste muuttui postitoimistoksi takaisin Kauhajoki as. -nimellä 1.1.1951.

Jo aiemmin, 1.1.1901 oli Aronkylään perustettu postitoimipaikka, joka toimi kauppias F. S. Riskun talossa. Aronkylässä oli ajankohtaan nähden erinomaiset postipalvelut: Aron toimipaikka ja aseman posti toimivat rinnakkain 31.1.1924 asti, jolloin ensin mainittu suljettiin.

Aron toimipaikka sai rivileiman toisin kuin postiasemat ja -toimistot, joilla oli käytössä pyöröleimat. Pyöröleimoissa tuli olla venäläistämisaikana sekä suomen- että venäjänkieliset nimittekstit. Suomen itsenäistyttyä postit määrättiin poistamaan leimasimista venäjänkieliset tekstit, mutta tämä saattoi tapahtua viiveellä, kuten aseman leima kuvas-

sa 2b osoittaa.

Kauhajoki k.k. ja kk -nimien käytöajalla (1.12.1918 – 31.12.1975) kirkonkylän postin postileimoissa toimipaikan nimenä käytettiin aluksi muotoa KAUAHJOKI K.K., sitten Kauhajoki k.k. ja lopuksi Kauhajoki kk. Kuten jo todettu, aseman postileimoissa käytettiin nimeä ensin muodossa Kauhajoki As., sitten Kauhajoki, ja lopulta jälleen Kauhajoki as. -muotoa. Nimien ja postileimojen muutoksista on esimerkkejä kuvassa 2 (aseman leimat) ja kuvassa 3 (kirkonkylän leimat).

Aseman postin alkuvaiheet

Asemanseudun uuden postitoimiston sijoittaminen rautatieasemalle ei sujunut ilman käytännön ongelmia. Posti sai asiakastiloiksi aseman II luokan odotushuoneen ja henkilökunnan toimistotiloiksi aseman luukotakopin. Yleisötiskin virkaa sai tehdä pieni luukku odotushuoneen seinässä (Jauhiainen ja Holtari 1973).

Pienten ja epäkäytännöllisten tilojen ohella toinen ongelma oli postin toiminta osana rautatien organisaatiota. Asemapäällikkö toimi virallisesti myös postinhoitajana, vaikka ei ollut saanut tehtävään mitään koulutusta, ja hänelle toimi tarkoitti vain pakollisten asiakirjojen allekirjoituksia. Käytännössä postin toiminta oli kokonaan postivirkailijan vastuulla. Kun postia tuli sekä aamu- että iltajunilla ja se oli selvitettävä heti, venyivät postivirkailijan työpäivät pitkiksi jopa 1900-luvun alkupuolen mittapuun mukaan.

Palaute postin käyttäjiltä

On helppo ymmärtää, että Kauhajoki-nimen siirto aseman postille vuonna 1918 aiheutti sekaannuksia ja viivästyksiä postin kulussa, kun kirkonkylään tarkoitettu posti jäikin erheellisesti aseman postiin. Muutos

Markku Peltoniemen kokoelma

*Minoon aina auttanut,
enkoo koskaa laariani lakaasnu,
sanoo Marttila köyhänä vuonna.*

Kauhajoen rautatieasema, postikortti vuodelta 1921.

Aron toimipaikka:
 a) rivileima 19.V.03
 venäläisehikorttila. Aseman posti: b)
 kirje Kauhajoki As.-
 leimalla 5.VIII.18. Leimassa on vielä
 venäjänkielinenkin
 teksti, vaikka maan
 itsenäisyyden aikaa
 on kulunut jo lähes
 vuosi. c) kirjattu kirje
 Kauhajoki-leimalla
 5.XI.31. Käytössä ol-
 lut sama Kauhajoki
 As.-leimasin kuin b-
 kuvassa, mutta nyt
 on leimasta poistettu
 sekä As.- että venäjän-
 kielinen teksti. d) kir-
 jattu kirje Kauhajoki
 as.-leimalla 10.XI.51.

Markku Peltoniemen kokoelma

Kirkonkylän postin leimoja: a) Kauhajoki-leima
 ehikortilla 2.XII.13. b) kirjattu kirje KAUKHA-
 JOKI K.K.-leimalla 12.VIII.22.

Markku Peltoniemen kokoelma

herätti keskustelua varsinkin kir-
 konkylän asiakkaisissa. Esimerkiksi
 Vaasa-lehdessä julkaistiin vuonna
 1923 mielipidekirjoitus, jossa muu-
 toksen aiheuttamaa sekaannusta ar-
 vosteltiin: ”Jokainen, joka vähänkin
 tuntee Kauhajoen paikkakunnallisia
 oloja, pakostakin myöntää, että
 mainittu osoitteiden järjestely on
 nurinkurinen – onhan Kauhajoen kir-
 konkylä – ja tulee olemaan – kuntam-
 me keskiö. ...Eikö siis kuntamme
 keskeisimmälle postitoimistolle yhä
 olisi soveliaim osoite ”Kauhajoki” ja
 aseman toimistolle, kuten ennenkin
 ”Kauhajoki as.” ...Postia käyttävä
 yleisö ei uusiin osoitteisiin yleensä
 ole suhtautunut tyytyväisyydellä,
 eikä voi niiden käyttämiseen tottua.”

Kauhajoen posti 100 toimintavuoden jälkeen

Kirkonkylän vuonna 1974 posti-
 konttoriksi korotettu toimipaikka
 muuttui vuonna 1978 koko pitä-

jän ylitoimipaikaksi. Kauhajoella
 on enimmillään ollut yhteensä 28
 postinkantolinjaa ja lisäksi taajama-
 alueilla 8 postinkantopiiriä. Henki-
 lökuntaa oli 93 henkeä ja toimipaik-
 koja 12 sekä 2 postipalveluautoa.
 Kauhajoen postit käsittelivät vuonna
 1982 8 milj. postilähetystä. ◆

Viitteet

- Anon., 1983: Kauhajoen posti 100 vuotta. Posti-
 museo, Tampere, 5 s.
- Jaakola, K., 1982: Kauhajoen posti satavuotias.
 Kauhajoen Joulu 1982 s 6-7
- Jauhiainen, M. & Holtari, T. (toim.), 1973: Kirjattua
 postia. Helsinki 1973, 285 s.
- Kauhajokelainen (nimim.), 1923: Kauhajoen posti-
 toimistojen korjausta kaipaavat osoitenimet. Vaasa
 2.10.1923
- Ruismäki, L., 1987: Kauhajoen historia (s 536-539)
 Jyväskylä, 874 s.
- Suomen Filatelistiliitto ry, 1988: Suomen postitoi-
 mipaikat 1638-1985. Vammala, 298 s.

Ojalan Pakari 100-vuotias

Monet kauhajokelaiset ovat katselleet Ojalan Pakarin seinällä olevaa kuvaa, jossa Nikolai ja Eino Ojala ovat työnsä ääressä. Johanna Ojalaa kuvassa ei ole, mutta ilman häntä ei olisi enempää Nikolaita kuin Einoakaan.

Leipomon perustajat

Johanna Ojalan (o.s. Wegelius s. 1885) sukujuuret juontavat Ala-Knuutilan taloon. Suomen sodan aikana kesällä 1808 venäläiset sotilaat tappoivat Ala-Knuutilan isännän Johan Gustaf Inbergin. Leski Helena Maria Forsman (s. 1769, k.1853) avioitui muutaman vuoden kuluttua ylioppilas Johan Wegeliuksen (s. 1783, k. 1834) kanssa. Heille syntyi poika Johan Henrik Wegelius (s. 1813), joka avioitui pöntänäläisen Klaara Salomonintytär Kyynyn (s. 1816) kanssa 1835. Pariskunta muutti 1837 Karijoelle, josta palasivat takaisin Knuutilaan 1844. Johan Henrik Wegelius kuitenkin kuoli jo 1849. Perheeseen oli syntynyt seitsemän lasta. Leskeksi jäänyt Klaara ja osa lapsista, mm. Viktor William (s. 1838), palasivat äitinsä syntymäkotiin Kyynyyn.

Viktor William Wegeliuksesta tuli Luoma-Halkolan itsellinen, joka elätti ison perheensä kirvesmiehenä. Perheen tyttärinä yksi oli Johanna Lyydia Wegelius. Hän kihlautui karijokelaisen Juho Luhtalan kanssa. Sulho lähti Amerikkaan valmistelemaan perheen tulevaisuutta ja Johanna jäi Amerikan leskeksi sylissään pieni Eino Johannes (s. 1906).

N. Ojalan Leipuriliike Topeekan ja Hyypäntien risteyksessä.

Johanna Wegelius oli yritteliäs nainen, hankki leivän kotiapulaisena ja taisipa leipoakin pöntänäläisille.

Joskus vuoden 1909 tienoilla Pöntänälle ilmestyi ”leipurinsäili” Nikolai Ojala (s. 1885), lähtöisin Varsinais-Suomesta, Turun seudulta, jossa oli hankkinut leipurin kisällin tutkinnon ja puusepän opit. Lisää oppia mies oli hakenut Saksasta, Hampurista. Palattuaan Suomeen Nikolai suuntasi matkansa jalkaparikassa rantatietä pitkin kohti pohjoista. Päästäkseen matkakumppanista eroon hän kääntyi Lapväärtistä yön hämärissä sisämaahan ja päätyi Pöntänelle – ja sinne matka pysähtyi. Nikolai Ojala ja ”Amerikan leski” Johanna Wegelius tutustuivat ja avioituivat 1910. Sekä Nikolai että Johanna olivat tuolloin kauppias Peltosen palveluksessa, Nikolai leipurina. Perhe alkoi kasvaa nopeasti.

Alku Aronkylässä

Ojalan leipomon alkutahdit otettiin jo 1918, kun Nikolai oli palannut vapaussodasta ja perhe muuttanut Aronkylään. Varsinaisen leipomotoiminnan Nikolai, Johanna ja Eino Ojala aloittivat talvella 1920 Mäen Myllynkivitehtaan vintillä. Tuotteet myytiin toripäivillä, häissä ja huuto-

kaupoissa. Rahat pantiin säästöön odottamaan oman liiketilan ostamista. Sellainen löytyikin 1923 keskeltä kirkonkylää valtatie (Topeekan) ja Hyypäntien kulmasta.

”N. Ojala Leipuriliike Kauhajoki kk”

Nykyisen Topeekan ja Hyypäntien risteyksessä oli 1870-luvun alusta asti toiminut Kroppalaksi puhuteltu salakapakka, jota pyöritti kristiinainen oluttehtailija Petter Henrik Båge. Salakapakasta ei maksettu veroa, ja se herätti muutenkin pahennusta. Tontti oli osa ns. Kirkkopeltoa, joka vuodesta 1869 alkaen kuului Keski-Knuutilan taloon. Talon isäntä Iisakki Jaakonpoika Aronen, myöh. Knuutila, vuokrasi yhden tynnyrialan eli puolen (½) hehtaarin pastan panimomestari Petter Henrik Bågelle 350 täydellä kultamarkalla ja 12 markan vuosiverolla 1878 viideksikymmeneksi vuodeksi. Sopimuksessa kiellettiin oluenmyynti.

Oluttehtailija Båge kuoli 1880 ja tontti sai uuden omistajan, kun merikapteeni Ernst Johan Ollonqvist osti 1881 Ollilan 2,29 ha:n palstatilan. Kauppaan sisältyi myös Bågen palsta, jonka panimomestarin leski

Keijo Jaakolan kok.

Aurora Bäge myi Ollonqvistille 1000 markalla.

Vuonna 1901 leipuri Hugo Ekholm osti Erik Johan Ollonqvistilta Ollilan tilaan kuuluneen Kroppalan tontin, joka omaksi palstatilaksi erotettuna oli 1500 m² ja nimettiin Rantalaksi. Hinta oli 3250 mk ja vuosivero 5 mk. Leipuri Ekholm ehti rakentaa palstatilalle liiketilat ennen kuolemaansa 1906. Perikunta myi Rantalan palstatilan rakennuksineen 10150 markalla leipuri Juho A. Hurmeelle 1907.

Kun leipuri Juho A. Hurme jäi leskeksi, hän myi Rantalan kiinteistön Nikolai ja Johanna Ojalalle vuonna 1923. Hinta oli 70 000 ensimmäisen maailmansodan heikentämää markkaa. Siitä Ojalat maksoivat käteisellä 50 000 mk ja loput seuraavana vuonna. Nyt Ojalan perheellä oli oma liikepaikka keskellä kirkonkylää nyk. Aromuksen vieressä, paikassa joka nyt on osittain Topekan ja Hyypäntien alle jäänyttä tonttia. Siinä toimintaansa laajensi leipomo N. Ojala Leipuriliike Kauhajoki kk. Leipomo toimi rakennuksessa kesään 1969, jolloin katuja levennettiin ja tehtiin jalkakäytävät.

Ojalan leipomo menestyi hyvin. Johanna Ojala myi liikkeessä Nikolain ja Einon leipomat nisut,

*Kauhajoen
Kunnallis-
lehti
9.9.1938*

Näin kaupan päivinä
on muistettava myös ruumiillista hyvinvointia.
Sitä tarjoavat kaikki ne maukkaat ja herkulliset leivokset ja leivonnaiset, jotka on valmistettu meillä. Käyttämällä tuotteitani tunnette itsenne tyytyväisiksi.
N. OJALAN Leipuriliike.

viinerit ja muut herkut. Leipomossa oli apuna myös kiertäviä leipurinsällejä, samanlaisia kuin Nikolaikin oli oppivuosinaan ollut. Vakinaista työvoimaa saatiin Johannan suvusta ja omasta perheestä.

Ojalan leipomon tuotteista posut, korvapuustit, bebeet, viinerit ja aleksanterinleivokset tulivat tutuiksi kauhajokelaisille jo 1920- ja 1930-luvuilla. Hyvältä maistuivat myös omenaleivokset, vapun ajan tippaleivät, samoin jouluiset piparkakut ja nisuäijät.

Sotavuodet

Talvisodan puhjettua marraskuun lopussa 1939 leipomon toiminta suunnattiin palvelemaan maanpuolustusta ja Kauhajoelle siirtynyttä eduskuntaa. Kansanedustajille toimitettiin Kotitalousopiston ruokalaan leivoksia, ja Ojalan tyttäristä osa oli töissä eduskunnan ruokalassa.

Keijo Jaakolan kok.

<https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/search>

**N. Ojalan
Leipurinliikettä**
suositellaan.

Kauhajoen Kunnallislehti 28.10.1926

Sotavuosina leipuriliike oli kiinni ja vielä sodan jälkeenkin. Leipomossa tehtiin tarkkojen mittojen mukaista neliskanttista ruisleipää, jotka pakattiin laatikoihin rintamalle lähetettäväksi. Kauhajokelaisille valmistettiin tuotteita asiakkaiden tuomista raaka-aineista. Leipomon uuneja vuokrattiin myös siirtoväen tarpeisiin.

Ojalan väkeä koskivat samat sota-ajan työvelvollisuudet kuten muitakin maa- ja metsätöissä, elintarvike- ja vaatehuollossa. Lisäksi lottatyöt palvelivat sairaaloissa ja ilmavalvonnassa. Normaaliin toimintaan N. Ojalan leipuriliikkeessä voitiin palata vasta huhtikuun alussa 1950.

Eino ja Niilo Ojala (oik.) ehtivät leipoa toisenkin pullataikinan.

*Härmää son yhyren talaven
lumi hypälle hevooselle, sanoo
Tuurin Nikolai, ku hevoostansa kehuu.*

Seppo Ojalan (2. oik.) leipurinura alkoi Kuortaneella. Eino Ojalan leipomon koko henkilökunta on kerääntynyt Kerttu Ojalan ympärille keväällä 1960. Taustalla näkyy Hallisenlampi.

Eino ja Kerttu Kuortaneella

Ojalan leipuriperheen jälkikasvusta vanhin, Eino Ojala, perusti perheen ja muutti omilleen Aronkylään jo 1925. Eino ja Kerttu harjoittivat pientä omaa leipomotoimintaa, vaikka Einoon päätyö oli Nikolai Ojalan leipomossa kirkolla. Oma leipomoyritys houkutteli, ja kesällä 1939 Eino ja Kerttu Ojala ostivat Juho ja Sanni Mäkivaaralta Kuortaneen kirkolta Tyynelä-nimisen kiinteistön, jossa oli kahvila ja leipomo.

Yrityskaupassa näkyi, miten ammattiveljet tunsivat ja tiesivät toisensa. Kuortaneen leipomon ja kahvilan olivat 1930-luvun puolivälissä omistaneet Eetu ja Armi Huhtamäki. Talousvaikeuksien seurauksena Tyynelän kiinteistö siirtyi Eetun veljen, tulevan vuorineuvos Heikki Huhtamäen omistukseen syksyllä 1936. Hän myi kiinteistön uusille yrittäjille 1938. Nikolai Ojala oli aikanaan ostanut liikekiinteistön Juho A. Hurmeelta, Armi Huhtamäen isältä. Armin veli Aake puolestaan meni myöhemmin naimisiin Eetu ja Heikki Huhtamäen sisaren Ellin kanssa. Näin kolmen tunnetun leipomo- ja makeisyrittäjän tiet kohtasivat ja urat tukivat toisiaan.

Ainakin kaikki 1950- ja 1960-luvun kuortanelaiset oppivat tietämään, miltä Ojalan possut ja berlinimunkit maistuivat. Kouluissa ei tarjottu välipaloja ja suurten ikäluokkien nuoret olivat parhaassa kulutusikässä.

Kuortaneella syntyi ja kasvoi seuraavan polven leipuri Seppo Ojala. Hänen vastuunsa Kuortaneen leipomosta lisääntyi, kun Eino Ojala isänsä sairastuttua 1950-luvun puolivälissä siirtyi entistä enemmän huolehtimaan Kauhajoen leipomosta.

Eino ja Kerttu Ojala myivät Kuortaneen leipomonsa 1966 Jussi ja Meeri Myllyniemelle, jotka pitivät leipomokahvilaa ensin itse ja sitten heidän poikansa vuoteen 2003 saakka.

Uusiin liiketiloihin

Vuonna 1952 N. Ojalan leipuriliike siirtyi tyttäristä vanhimman Helgan ja hänen miehensä Ilmari Vähä-Koiviston hoitoon nimellä ”Tmi N. Ojala”. Eino Ojala osti ”Ojalan leipomon” 1958. Kerttu-puolison sukulaispoika Jussi Myllyniemi huolehti liikkeen päivittäisestä hoitamisesta.

Seppo Ojala muutti Kauhajoelle vappuna 1966, kun sai vuokrata Ojalan leipomon. Muutaman vuoden kuluttua oli etsittävä uudet tilat, kun vanha Hugo Ekholmin rakentama liiketalo Toopekan ja Hyypäntien kulmauksessa oli jäämässä uuden risteysalueen alle. Tuli kiire etsiä kesällä 1969 uudet toimitilat. Seppo ja Liisa Ojala olivat remontoimassa Mauno Panulalta ostamaansa omakotitaloa Pöntäneentien varressa ja tontilla oli tilaa rakentaa enemmänkin. Taloa laajennettiin noin 100 m², ja uuden leipomon malli ja uuni otettiin hyväksi havaitusta vanhasta leipomosta. Työt voitiin aloittaa jo saman vuoden marraskuussa. Myymälä avattiin naapurin sähköliikkeen rakennuksessa. Samassa yhteydessä leipomo siirtyi Seppo Ojalan omistukseen. Parin vuoden päästä v. 1971 S. Ojalan leipomo avasi uuden myymälän Sammallahden talossa keskellä kirkonkylää.

Leipomolla oli tilat, mutta myymälä ja suunnitelmassa ollut uudenvainainen konditoria-kahvila tarvitsivat avarammat tilat. Sopiva kiinteistö löytyi, kun apteekki siirtyi pois entisestä vanhasta ja tyylikkäästä Säästöpankista, joka tarjosi hienot puitteet ja hyvän annoksen Kauhajoen historiaa. Ojalan Pakari avasi uusissa tiloissa konditorian ja kah-

Liisa Ruismäki

Ojalan possut ovat kaikille tuttuja.

Ojalan Pakari joulun aikana 2019.

vilan 1977.

Ojalan Pakarista tuli kommandiittiyhtiö 1981, kun Vesa Ojala tuli vanhempiansa yhtiökumppaniksi. Kiinteistöyhtiö Jauhopeukalot osti vanhan 1932 rakennetun Säästöpankin, jossa oli tilaa laajentuakin.

Laajentuminen

Laman keskellä 1993 Ojalan Pakari laajensi liiketoimiaan Seinäjoelle avaamalla Epstorille Kahvilakonditoria Hannan ja Kertun. Nimi kertoo naisten vahvasta asemasta ja taidonnäytteistä Ojalan neljän polven leipomohistoriassa. Seinäjokelaiset oppivat tuntemaan nopeasti uuden tulokkaan tuotteet.

Ojalan Pakarin neljäs sukupolvenvaihdos vuonna 2000 siirsi leipomoyrityksen Vesa Ojalalle. Omaan kiinteistöön kunnostettiin ja varustettiin ensin Pub Janoinen Leipuri ja muutamaa vuotta myöhemmin tilausravintola Pakarin Vintti. Aivan viimeisimpiä laajennuksia on toisen Hanna ja Kerttu -kahvilan avaaminen Seinäjoen Ideaparkkiin. Uusien tuotteiden, lähinnä gluteenittomien leivonnaisten valmistamiseen, on hankittu tilat Kotitalousopistolta.

Satavuotias jaksaa ja voi hyvin! ♦

Mitä tarkoittaa?

Kerttu Karhu kokosi joukon murresanoja – tiedätkö, mitä ne tarkoittavat? Mieti yksiksesi, kilpaile perheen tai ystävien kanssa, kuka parhaiten taitaa eteläpohojalaasta ja kauhajokista. Sanojen oikeat selitykset löydät sivulta 72.

1. Moukeerata
2. Pomilooraa
3. Nupaata
4. Uuperooraa
5. Hiiltyä
6. Tuteetrata
7. Trossata
8. Annatella
9. Äkätä
10. Kismitellä
11. Tyrnevä
12. Kraissuunen
13. Kräppevä
14. Fiilipyty
15. Eläväänen
16. Hakki
17. Tättäröörä
18. Päittään

Lähteet:

Ilmajoen kihlakunnanoikeuden pöytäkirja 12.5.1879, E.J. Ollonqvistin ja Aurora Bågen välikirja 13.6.1883. Ollonqvistin asiakirjat. Kauhajoki-Seuran arkisto.
 Juho ja Onni Hurmeen sekä Nikolai ja Johanna Ojalan kauppakirja 2.12.1923, Kauhajoen talvikäräjät 28.2.1924, Eino ja Kerttu Ojalan sekä Juho ja Sanni Mäkivaaran kauppakirja 13.6.1939, Tyynelän kiinteistöä koskevat muut kauppa-, kiinnitys-, velka- ja vakuutusasiakirjat 1934–1966. Ojalan kotiaarkisto.
 Kauhajoen rippikirjat 1905–1915 ja Karijoen rippikirjat 1887–1896. www.sukuhistoria.fi;
 Siirtolaisrekisteri. <http://maine.utu.fi/emreg/index.php>;
 Seppo Ojalan haastattelut 2020
 Ilkka-Pohjalainen 6.6.2020.
 Ruismäki, Liisa (1987): Kauhajoen historia. s. 506.
 Taipale, Atso (2000): Ojalaasia Kauhajoelta. Tarinoita leipurin perheestä. Ojalan sukuseura. s. 8–16, 22–28, 44–46.

Finnjävel - pappina Ruotsissa

Miten eteläpohjalaisen pikkukaupungin tyttö päätyi töihin Ruotsin kirkkoon? Tarina alkaa keväästä 2016. Olin hiljattain valmistunut teologian maisteriksi Helsingin yliopistosta. Pappien työtilanne oli silloin ja on yhä vaikea. Sähköpostiini kilahdi viesti, jossa haettiin harjoittelijaa Ruotsin kirkkoon, Strängnäsän hiippakuntaan Torshällan seurakuntaan. Paikkaa hakiessani olin aika varma, etten tule valituksi. Yllätyksekseni sain kesäkuun alussa haastattelukutsun. Muutama viikko sen jälkeen sain kirkkoherralta puhelun: odotamme sinua elokuun puolivälissä.

Seurakunta panosti harjoitteluuni, sillä se auttoi esimerkiksi asunnon löytämisessä. Tunsin olevani tervetullut: minulla on vieläkin käytössä pyyhkeet ja lakanat, jotka sain seurakunnalta lahjaksi. Mennessäni ensimmäisenä aamuna töihin oli vessassa minun nimelläni varustettu käsipyyhe.

Torshällassa on useampi Suomesta muuttanut työntekijä. Aluksi olin täysin heidän apunsa varassa. Ymmärsin ehkä 30 %:a siitä, mitä minulle sanottiin, ja pystyin itse puhumaan noin kymmenesosan siitä, mitä olisi pitänyt. Kukaan ei kuitenkaan valittanut. Olen todella kiitollinen niin silloisille työkavereille kuin seurakuntalaisille. Lämpimämpää vastaanottoa ja parempaa ilmapiiriä kielen oppimiseen en olisi voinut toivoa. Muistan esimerkiksi Torshällan markkinat. En vielä ymmärtänyt paljoakaan, mutta ymmärsin lämpimän ilmapiirin. Minulla oli valtavan hauskaa auttaessani seurakunnan kahvilassa.

Syksyn edetessä kävi selväksi, että seurakunta haluaa pitää minut. Ruotsissa oli ja on yhä pappispula. Ihan oma lukunsa on pula suomea osaavista papeista. Olin alkanut viihtyä ja olin valmis jäämään. Oletettiin siis yhteyttä Suomen kirkon

ulkoasiainosastoon ja Espoon hiippakuntaan. Lähes puolen vuoden prosessin jälkeen kesäkuussa 2017 minut vihittiin papiksi Espoossa, sijoituspaikkana Ruotsin kirkon ulkosuomalaistyö ja Torshälla. Muutamaa päivää myöhemmin annoin pappislupaukset myös Ruotsin kirkkoon.

Olen siis sekä Suomen että Ruotsin kirkon pappi, ja työvuosia täällä on nyt takana reilut kolme. Asun tällä hetkellä Eskilstunassa, noin 100 kilometriä Tukholmasta etelään sijaitsevassa 100 000 asukkaan kaupungissa. Torshällan lisäksi olen ehtinyt asua ja työskennellä Häbossa lähellä Uppsalaa sekä lyhyitä jaksoja useammassa Eskilstunan lähialueen seurakunnista. Olen aina työskennellyt myös suomalaisten kanssa, mutta haluan olla ennen kaikkea koko seurakunnan pappi, en ”se suomalaispappi”.

Ruusuja ja risuja

Miten Suomen ja Ruotsin kirkko eroavat toisistaan? Aluksi suurin asia oli se, että täällä on tilaa hengittää. Kukaan ei kiinnitä huomiota siihen, että olen nuori naispappi. Nuorta työntekijää arvostetaan kuten muitakin ja naispappeus on vanha juttu. Suomesta minulla on aika toisenlaisia kokemuksia. Toinen asia on se, ettei täällä pönötetä. Minut ja muutkin papit voi välillä, esimerkiksi raamattupiirin jälkeen, löytää keittiöstä kuivaamasta tiskejä. Ensimmäinen adventti taas näytti minulle sen, että Ruotsin kirkko todella osaa iloita. Niitä kirkollisia juhlia, joihin olen Suomessa osallistunut, hallitsevat usein arvokkuus ja vakavuus.

Kolikolla on kuitenkin toinen puoli. Olennainen osa ruotsalaista kulttuuria ja viestintää on small talk. Suomalaiseen suoruuteen kasvaneena en osaa esittää asiaani sillä tavoin. Tämä tulkitaan toisinaan

Pernilla Parenmalm

Laura piti joulusaarnan Torshällassa v. 2018.

Josefine Korhonen

Ruotsissa juhlittiin satavuotiasta Suomea 6.12.2017.

siten, että olen tahallani epäkohtelias. Monet prosessit ovat hitaampia kuin mihin olen tottunut. Yhden asian tiimoilta saatetaan järjestää monta kokousta, joissa paikalla on koko työyhteisö, vaikka yksi tapaaminen riittäisi ja läsnä voisivat olla vain ne, joita asia koskee. Ikävät asiat, esimerkiksi kollegan uupuminen ja siitä johtuva sairausloma, jotka Suomessa yleensä nostetaan pöydälle, lakaistaan täällä mieluummin maton alle. Esimies kuittaa tilanteen yhdellä lauseella ja sen jälkeen siitä ei puhuta.

Rakkaus työhön

Millaista työ täällä on? Koskaan ei voi olla täysin varma, mitä päivä tuo tullessaan. Kirkolliset toimitukset ja jumalanpalvelukset samoin kuin viikkotoiminta suunnitellaan etukäteen. Pääpiirteissään työviikon kulun siis tietää, mutta ihmisläheisessä työssä yllätyksiä tulee aina. Ilta- ja viikonlopputoimia on vaihtelevasti, ne kuuluvat työnkuvaan, samoin kuin se, että töitä tehdään jouluna ja muina juhlapyhinä. Joskus työpäivä on vain muutaman tunnin mittainen, toisinaan, kuten leireillä, töitä tehdään kellon ympäri.

Rakastan työtäni. En aina enkä joka päivä, mutta usein päällimmäinen tunne on kiitollisuus. Ihmiset kutsuvat minut hetkeksi mukaan omaan elämäänsä. Saan jakaa heidän kanssaan iloa, surua ja kaikkea siltä väliltä. Saan palvella heitä ja sitä kautta Jumalaa. Ehkä kaikkein paras anti työssäni ovat nuoret. Heillä on mieltömästi energiaa ja se tarttuu. Monesti olen mennyt väsyneenä nuorteniltaan ja lähtenyt kotiin energisenä. Nuorten kasvua ja pohdintaa on myös valtavan hieno seurata esimerkiksi rippikoulussa. Suomalaiset taas ovat yleisesti ottaen kiitollisia kaikesta, mikä tapahtuu heidän äidinkielellään. Messuissa käy pieni, mutta uskollinen joukko. Kiitollisuus suomalaisen papin saamisesta läheisen hautajaisiin on syvä.

On toki myös tilanteita, joissa hakkaan päätäni seinään. Ehkä ikävin niistä on arkipäivän rasismi. Se satuttaa aina. Joskus toimituksiin ei haluta "finjäveliä", "sitä ulkomaalaispappia". Joskus minut kohtaavan ihmisen asenne on lähtökohtaisesti kielteinen ja tulee ilmi heti, kun avaan suuni, puhunhan ruotsia murtaen. Silloin yritän hoitaa tilanteen niin hyvin kuin voin ja toivon saavani mahdollisuuden, mutta sitä ei yleensä tule. Toinen vaikeus liittyy siihen, että olen pappina vielä nuori ja kokematon ja kielitaitoni on puutteellinen. Joskus osaamiseni ei yksinkertaisesti riitä, vaikka yritän parhaani. Se turhauttaa. Koskettavilta ihmiskohtaloilta taas ei voi pappina välttyä. Jotkut tilanteet kouraisevat todella syvältä. Niihin ei kuitenkaan saa jäädä kiinni, muuten tätä työtä ei voi tehdä. Silti tietyt asiat jäävät mieleen. Muistan yhä tarkasti esimerkiksi erään perheen isän hautajaiset. Kuva seitsemän- ja viisivuotiaista lapsista isänsä arkun äärellä ei unohdu.

Molempi parempi

Ensi syksynä minulla tulee täyteen viisi vuotta Ruotsissa. Nämä vuodet eivät ole olleet helppoja, mutta ne ovat myös antaneet paljon. Viiden vuoden maassa olon jälkeen on mahdollista saada kansalaisuus. Aion käyttää tilaisuuden hyväkseni, sillä Ruotsin kansalaisuus helpottaa käytännön elämää täällä. Vaikka minulla olisi tulevaisuudessa myös Ruotsin passi, ei se tee minusta vähemmän suomalaista. Olen ylpeä juuristani. Kysyttäessä vastaan, että olen suomalainen, eteläpohjalainen ja kauhajokelainen. ♦

*Herra,
Joulun lapsi ja kärsivä Kristuksemme,
armahda meitä syntisiä ihmisiä.
Puhdista meidät, rikkomustemme ja
laiminlyöntiemme ryvettämät lapsesi
villan tai lumen lailla vitivalkeiksi.
Anna meille ja kaikille luoduillesi Joulun Ilo,
rauha, sovinto, armo ja anteeksiantamus,
ja anna suurin kaikista lahjoistasi - Rakkaus!*

**Hannu Syrjälahti
2019**

Kauhajoen museo

Sota-aika

Kauhajoen lottia lähti muonitustehtäviin linnoitustyömaalle vuonna 1939. Siitä alkoi lottien työurakka. Sodan sytyttyä heitä tarvittiin rintamalle eri tehtäviin sekä kotirintamalle. Kauhajoella tarvittiin sotasairaalaan, eduskunnan evakko- huoltoon sekä karjalaisten evakoiden sijoittamiseen paljon osaavaa työtä. Lisäksi myöhemmin tuli vielä inkeriläisiä, joiden muonituksesta lotat huolehtivat.

Kotirintamalla lotat leipoivat leipää yötä päivää tuhansia kiloja rintamalle lähetettäväksi. Varusteita sotilaille oli valmistettu ja valmistettiin edelleen koko ajan. Kaikesta oli pulaa, mutta rintamalla olevia sotilaita huollettiin lähettämällä paketteja sekä kirjeitä. Kotityöt piti saada myös sujumaan talon miesväen ollessa rintamalla. Pikkulotat joutuivat myös raskaisiin ja vaarallisiin tehtäviin. He toimivat juoksuflikkoina, sankarihautajaisissa, kioskilla, ilmavalvonnassa. Rintamalla lotat toimivat eri tehtävissä kuten lääkintähuollossa, varuslottina, kanslia-, ilmavalvonta ja viestintälottina. Lottien työ oli hyvin arvokasta, koska näin vapautui sotilaita maanpuolustukseen. Lotat huolehtivat muonituksesta kanttiineissa ja varustehuollostosta. Kauhajoella oli vuonna 1943 mukana toiminnassa noin 680 lottaa,

joista yli 100 oli sotatoimialueella komennuksella ja loput kotirintamalla. Pikkulottia oli noin 400.

Sodan päätyttyä rauhanehdoissa edellytettiin, että Lotta Svärd -järjestö sekä pikkulottajärjestö lakkautetaan. Osa järjestön valtavasta omaisuudesta saatiin siirrettyä turvaan Suomen Naisten Huoltosäätiölle, joka myöhemmin muutti nimensä Lotta Svärd -säätiöksi. Paikallisosastoissa kuten Kauhajoella hävitettiin ja kätettiin valtavasti materiaalia. Kaikki pelkäsivät säilyttää mitään kielletyn järjestön asioita. Järjestö

ehti toimia vain 25 vuotta, mutta sen vaikutus Suomen naisiin oli suuri. Järjestön pitkäaikainen puheenjohtaja Fanni Luukkonen kuoli unohdettuna ja köyhänä vuonna 1947.

Suupohjan lottaperinneyhdistys ry

Lottien työn arvostus alkoi hiljalleen elpyä, kun sodan jälkeinen pelko väheni. Pääministeri Esko Aho toi valtiovallan tervehdyksen vuonna 1991 valtakunnalliseen Lottajärjestön perustamisen 70-vuotisjuhlaan. Ensimmäistä kertaa sodan jälkeen valtiovallalta antoi virallisen tunnustuksen järjestölle.

Kauhajoella perustettiin vuonna 2014 Suupohjan Lottaperinneyhdistys, jonka tehtävänä on antaa tunnustusta ja julkisuutta lottatyössä mukana olleille ja välittää nuoremmille sukupolville tätä perinnettä. Lisäksi halutaan antaa kunnioitusta lotille ja korostaa naisten sodanaikaisen työn arvoa. Yhdistys sai Kaleva Mattilalta ja hänen jälkeläisiltään lahjoituksena Aronkylässä sijaitsevan Yhteistalon osakkeita. Yhteistalo on ollut Kauhajoella lottien toimintapaikka järjestön lakkauttamiseen saakka. Toivottavasti yhdistys voi myöhemmin talon kunnostuksen jälkeen taas kokoontua siellä. ♦

Liisa Ruismäki

Suupohjan lottaperinneyhdistyksen kahvila Ruokamessuilla 2015.

*Moon Pikku-Samppa mä,
mullon rahaa köyhinäki aikoon,
rahaa ja rukihiä.*

Talvisodan päättymisestä tuli 13.3.2020 kuluneeksi 80 vuotta. Koululaiset laskivat seppeleen sankarihaudalle.

Poisnukkuneet rintamaveteraanit ja lotat

Ajalta 1.10.2019 – 30.9.2020

Kulmala Jorma	1.11.2019
Aronen Paavo	1.12.2019
Kuisma Sylvi	5.12.2019
Kuusisto Toivo	21.3.2020
Koivula Edvin	15.5.2020
Äijö Pauli	17.8.2020

*Veisaten Herralle kunniaa kannamme
Riemuiten hänelle kiitoksen annamme
Hän laupeudessaan soi meille isänmaan
Sen pellot viljyvät, sen rannat ihanat
Ja vapauden lahjan*

Vk 583:1

In memoriam

Ilmari Varamäki – kotiseutumies on poissa

s. 10.6.1927

k. 27.11.1019

Ilmari Varamäki ehti tehdä pitkän päivätyön Kauhajoella pankinjohtajana sekä lukuisissa yhteiskunnan tehtävissä ja harrastuksissa. Niistä kotiseututyö oli yksi – ja hyvin tärkeä.

Jo aivan nuorena kerhoneuvojana Ilmari oli perustamassa Kauhajoen kunnallistalolla 11.9.1949 Kauhajoki-Seuraa. Kokouksessa hyväksyttiin kotiseutuyhdistyksen sääntöehdotus ja valittiin ensimmäinen johtokunta.

Ilmari Varamäen kotiseututyö oli monipuolista. Hän oli pitkäaikaiseksi venynen Kauhajoen historiatoimikunnan puheenjohtaja ja Kauhajoen Kulttuurisäätiön perustamisvaiheen aktiivi sekä Kauhajoen Valistus- ja Avustussäätiön monivuotinen asiamies.

Kotiseudun historia ja sukututkimus innostivat Varamäkeä kirjoittamaan mm. Kokon ja Kainaston ky-

Ari Paananen

läkirjoihin. Aivan viime vuosina syntyi perusteellinen selvitys Savikylän asuttamisesta, uudistilojen synnystä ja kehityksestä. Kauhajoen Joulu -lehti sai Ilmarilta monia mielenkiintoisia artikkeleita, joista on luettavissa taitavan kirjoittajan kynänjälki.

Kauhajoki-Seura muistaa lämmöllä edesmennyttä kotiseutumiestä. ♦

Kauhajoki-Seura ry

Elina Ikola

Helena Annikki Viertola

s. 30.10.1932 Virrat

k. 29.8.2020 Seinäjoki

Hyvästelemme Helenan kiitollisin mielin hänen kirjoittamallaan runolla.

Jäähyväiset

*Rantani raitapaju,
leskenlehdet ja lemmikit,
petäjävänhukset,
pihlajien huumaavat tuoksut,
omenapuitteni vaaleanpunaiset
kukkapilvet,
kuinka rakkaita olettekaan te kaikki nyt,
kun yhteinen aikamme
on päättymässä!*

*Keväitten ja kesien vaihtuessa
olette jääneet asumaan sydämeeni.*

*Kun jääriitteet
ovat vapauttaneet sinisen ulapan
ja koivujen nuori vehreys
ympäröinyt maiseman,
silloin olen elänyt kanssanne.*

*Ovat tulleet lapset ja lastenlapset
aurinkoon,
saunalaiturini savuntuoksuun,
laineitten syleilyyn.*

*On ollut meidän aikamme,
– tulee uusien kesien aika.*

Helena Viertola

Helena Viertola asui Kauhajoella lapsuus- ja työvuotensa. Hän toimi kansakoulun opettajana eri kylissä, Osuuspankin konttorinhoitajana kotikylässään Ikkeläjärvellä, Kauhajoen musiikkikoulun pianon- ja kitaransoiton-opettajana. Hän perusti ja johti monia kuoroja – onkin sanottu, että kylään, minne Helena tuli opettajaksi, perustettiin hänen aloitteestaan kuoro.

Runot ja niiden kirjoittaminen olivat hänelle rakasta. Niitä hän kirjoitti useamman kirjan verran. ”Kirjoittaminen on terapiaani, syksy ja varhaiset aamut saavat minut vapaimmin hengittämään”, Helena kertoi (Kirjasampo.fi).

Hän kirjoitti tekstejä eri säveltäjille sekä sävelsi myös itse. Niistä tunnetuin on Sotainvalidin virsi. Teksteillään Helena halusi välittää elämäntoivoa ihmisille.

Eläköidyttyään Helena Viertola muutti miehensä Helgen kanssa lähelle tytärtään ja hänen perhettään Nurmoon. ♦

Loviisa Kautiainen

Kyläkuvaaja piti haasteista

*Maanviljelijä ja kyläkuvaaja Yrjö Yli-Vakkuri (1905–1964) asui koko elämänsä Kauhajoen Vakkurinkylässä. Kauhajoen kotiseutumuseon Kylien kuva-aarteet talteen -hanke (1999) auttoi kuin sattumalta Yli-Vakkurin kuvien esille tulon. Hänen kotitalonsa vintiltä löytyi suuri määrä lasinegatiiveja. Omaisiet lahjoittivat kokoelman Museo-*virastolle.**

Yrjö Yli-Vakkuri oli vajaat 20-vuotias, kun hän sai mieluisan kirjeen Suomen Kuvalehdestä: hän oli voittanut valokuvakilpailun. Lehti oli järjestänyt 1920-luvun puolivälissä kisan, johon osallistui kokeneitakin kuvaajia, mutta Yli-Vakkurin otos arvioitiin parhaaksi nimenomaan taiteellisuutensa vuoksi. Kuva on otettu Vakkurinkylässä veden äärellä ja se esittää onkivaa poikaa, jonka vieressä seisoo tyttö. Ongenvapa on ilman siimaa, koska kuten kuvaaja oli todennut, ”ei se

kuitenkaan kuvassa näy”.

1920-luku oli aikaa, jolloin teknisiä laitteita tehtiin myös itse. Jopa autot ostettiin osina, joista omistaja ne kokosi. Valokuvausta vakavasti harrastanut Yli-Vakkuri sai käsiinsä kameran rakentamisohjeet ja teki ensimmäisen kameransa. Linssin hän tilasi Helsingistä. Juuri tällä laitteella hän näppäsi voittokuvansa. Seuraava kamera olikin jo tehdasvalmistainen paljemalli, saksalainen Voigtländer, ja viimeisin oli tasokas japanilainen peiliheijastuskamera.

Teknisesti ja taiteellisesti lahjakas nuorimies oli kiinnostunut maailman menosta ja luki paljon aikakauslehtiä. Hän tilasi Nuoren Voiman liiton lehteä, koska sinne sai antaa hengentuotteitaan arvosteltavaksi. Lehti oli monen maaseudun nuoren ikkuna erilaisiin kulttuuriharrastuksiin. Sinne Yli-Vakkurikin lähetti työnäytteitään ja sai palautetta. Suomen Kuvalehden voiton jälkeen hän osallistui edelleen lehtien kuvakilpailuihin ja menestyi, minkä tuloksena hänen kuviaan haluttiin ostaa. Niitä alettiin julkaista Suo-

Kuvaaja itse ja hänen Voigtländer-paljekameransa.

men Kuvalehden lisäksi muissakin suurissa lehdissä, kuten Karjalaisuudessa, Kotiliedessä ja Pellervossa.

Kiinnostusta riitti moneen

Armeijassa Yli-Vakkurille sattui tapaus, joka jätti elinikäiset muistot. Entisaikaan armeijan alokkaiden piti täyttää omat olkipatjansa. Yli-Vakkuri sai neulanpistosta käteensä verenmyrkytyksen, johon hän oli vähällä menehtyä – hänet ehdittiin viedä kuolevien huoneeseen. Tulehdus hellitti, mutta käsi jäi vajaatoimintaiseksi. Myöhemmin maatoissa osui paha isku polveen, joka jouduttiin jäykistämään.

Maatalon poikana Yli-Vakkuri kävi Kauhajoen maamieskoulun. Vammoista huolimatta työ sujui, ja kenties tässä auttoi sekin, kun vapaa-aika oli täynnä mieluisaa tekemistä. Monipuolinen mies omasi hyvän piirustustaidon, lisäksi hän harrasti musiikkia ja otti maamieskouluaikana viulutunteja opettaja

Mustikki viihdyttää. Yrjö Yli-Vakkuri oikealla. Vieressä osuuskaupanhoidtaja Eero Asukas, joka oli Yrjön parhaita ystäviä ja valokuvaharrastaja hänkin.

Eelis Panulalta.

Vaikka Yli-Vakkuria voi hyvällä syyllä sanoa kyläkuvaajaksi, hän ei ollut sitä tavanomaisessa mielessä, sillä ulottuvuuksia löytyy enemmän. Hän ei mieltänyt kuvaamista pelkäkseen kohteen kopiomiseksi, vaan halusi näyttää persoonallista näkemystään kuvakulmien ja rajausten valinnoilla.

Kuva-aiheet ovat pääasiassa maa-laiskylän elämästä: perheitä, yksittäisiä henkilöitä, kyläkoulun oppilaita, häitä, hautajaisia ja muita yhteis-tilaisuuksia. Jopa koulun käsityö-näyttelyt on ikuistettu. Monet kuvat esittävät ihmisiä omissa töissään tavattoman luontevan näköisinä, mikä kertoo kuvaajan nopeasta ti-lannetaajasta ja tietenkin tuttuudesta puolin ja toisin.

Valon ja varjon tutkimista

Oman ryhmänsä lasinegatiiveissa muodostavat kansatieteellisestä mielenkiinnosta ideoidut otokset, vaikka tieteellisiä tarkoituspäriä Yli-Vakkurilla ei ollut. Henkilökohtaiset motiivit ohjasivat häntä taltioimaan

rakasta elinpiiriään ja sen jäljellä olevia vanhoja tapoja. Lasinegatiivi-en joukossa on kuva kansanparan-tajasta asettamassa venähtänyttä olkapäätä, on kuvia leivän leipomisen eri vaiheista, riihitsemisestä, lehmänsorkan leikkaamisesta ja kynttilän valannasta. Tunnetuin on Yli-Vakkurin saunassa otettu kup-pauskuva, joka on levinnyt kansan-lääkintää käsitteleviin julkaisuihin.

Yli-Vakkuri valmisteli kuvauk-sensa huolellisesti etukäteen. Hän piti aina mukanaan sinisuodatinta, jonka läpi katsottuna näkymä on mustavalkoinen – näin hän pystyi vertailemaan eri vuorokauden- ja vuodenaikojen valoisuuksia. Kun väri puuttuu, jäävät jäljelle harmaan sävyt, musta ja valkoinen. Musta-valkoisen kuvan elementit ovat vain valo ja varjo, joiden käyttäytymistä oli kiinnostavaa tutkia vaikka kokeilemalla vangita takkatulen loimua hämärässä tuvassa ja valon taittumista vastakynnetyn pellon kosteassa mullassa.

Valokuvauskursseja sota-aikana

Yli-Vakkurin tiedetään olleen paitsi etevä piirtäjä myös taitava korjailemaan kaikenlaisia teknisiä laitteita, joita kyläläiset toivat hänelle. Eikä talon lehmille tullut ikävä, sillä kideradion sai kuulumaan kaiuttimista navetassakin. Hän valmisti myös omintakeisen sähköpaimenen, jonka virtasykäykset kytki tuvan seinäkel-lon heiluri.

Ne, jotka tunsivat Yli-Vakkurin, vakuuttavat kuin yhdestä suusta tämän olleen luonteeltaan hyvin miellyttävä. Pyydettyäessä hän oli aina valmis auttamaan ja jokainen muistaa mainita, että hän oli huumarintajuinen mies. Yli-Vakkuri toimi nuoremmalle väelle myönteisenä esimerkkinä, mistä osoituksena oli hänen tapansa välittää oppimiaan taitoja muillekin. Sota-aikana nuorille piti keksiä hyödyllistä tekemistä ja yksi sellainen harrastus oli valokuvauskurssit, joilla he saivat tutustua kameran käyttöön. ♦

Joulun odotusta

*Pian taas on joulu
loppuu lapsilta koulu
Äidit leipoo ja paistaa
lapset herkkuja maistaa
Illoin kynttilät loistaa
arkihuolet ne poistaa
Pian joulutyöt lakkaa
lahjakääröt kun pakkaa*

Aila Soininen

Syystalvi

*On syystalvi synkkä pimeä
Tuuli vinkuu nurkissa*

*Ei tähdet loista taivaalla
Ne nukkuvat pilven takana*

Aila Soininen

Kylien anagrammit, vastaukset:

1. Filppula
2. Harjankylä
3. Aronkylä
4. Havuskylä
5. Juonikylä
6. Kalkunmäki
7. Yrjänäinen
8. Luomankylä
9. Kainasto
10. Nummikoski
11. Ikkeläjärvi
12. Heikkilänkylä

*Kovaa täytyy hosua
jottei köyhyys mee leipälooralle,
sanoo Soffiia.*

Painonnostoa yli 70 vuotta

Kauhajoella painonnosto alkoi Nummijärveltä silloisen Karhun toiminnanjohtaja Eero Toukosen aloitteesta. Hän oli myös yksi mestareista Kauhajoen ensimmäisissä painonnostokilpailuissa, jotka järjestettiin Nummijärven Maunulassa 22.2.1959. Saman vuoden heinäkuussa Maunulassa kilpailtiin Nummijärvi – muu Kauhajoki -ottelu, jonka Nummijärvi voitti. Syyskuussa oteltiin vielä Karhun ja Peräseinäjoen Toiveen kesken. Karhu voitti.

Kilpailutoiminta laantui, kun nummijärveläiset siirtyivät harrastamaan voimannostoa.

Painonnoston uusi nousu koettiin 1970-luvun alkupuolella Hyypässä, jossa joukko poikia harjoitteli säännöllisesti Eino Huhtaviidan johdolla. Tästä kehittyi ydinjoukko Karhun nousulle painonnoston mahtiseuraksi. Samoihin aikoihin aronkyläläiset alkoivat harjoittaa lajia Urheilutalolla ja hieman myöhemmin innostus levisi Sahankylään, jossa paikkana oli ensin koulu ja myöhemmin pari

tyhjänä olevaa asuinrakennusta.

Taustajoukkoja

Sahankyläläinen Pentti Hernesniemi innostui valmentamaan kotikylänsä poikia 1970-luvulla öljykriisin aikoihin, kun ”tukinajoa oli huonosti, joten oli aikaa kuluttaa painituvalla.”

Laji vei mukanaan. Hän kävi A-valmentajakoulutuksen ja toimi monet vuodet mm. Arvo Ojalehdon valmentajana. Työssään hän ansiotui niin, että 1987 Suomen painonnostoliitto valitsi Pentin vuoden valmentajaksi. Huomionosoituksena hänelle tarjottiin paikkaa huoltajajoukkoihin Puolassa järjestettävään maaotteluun. ”Mutta kun kylvöaika oli tulossa, niin ei ollut aikaa”, maataloudesta leipänsä hankkinut Pentti kertoo.

Karhun painonnostojaosto perustettiin 1974. Puheenjohtajaksi valittiin Kauko Salo, joka vastasi myös valmennuksesta yhdessä Matti Vihermaan kanssa. Ehdoton vahvistus tukijoukkoihin on ollut painonnoston

moniosaaja, uutera Reijo Vireaho, joka on toiminut valmentajana, tsemppaajana ja tilastonikkarina.

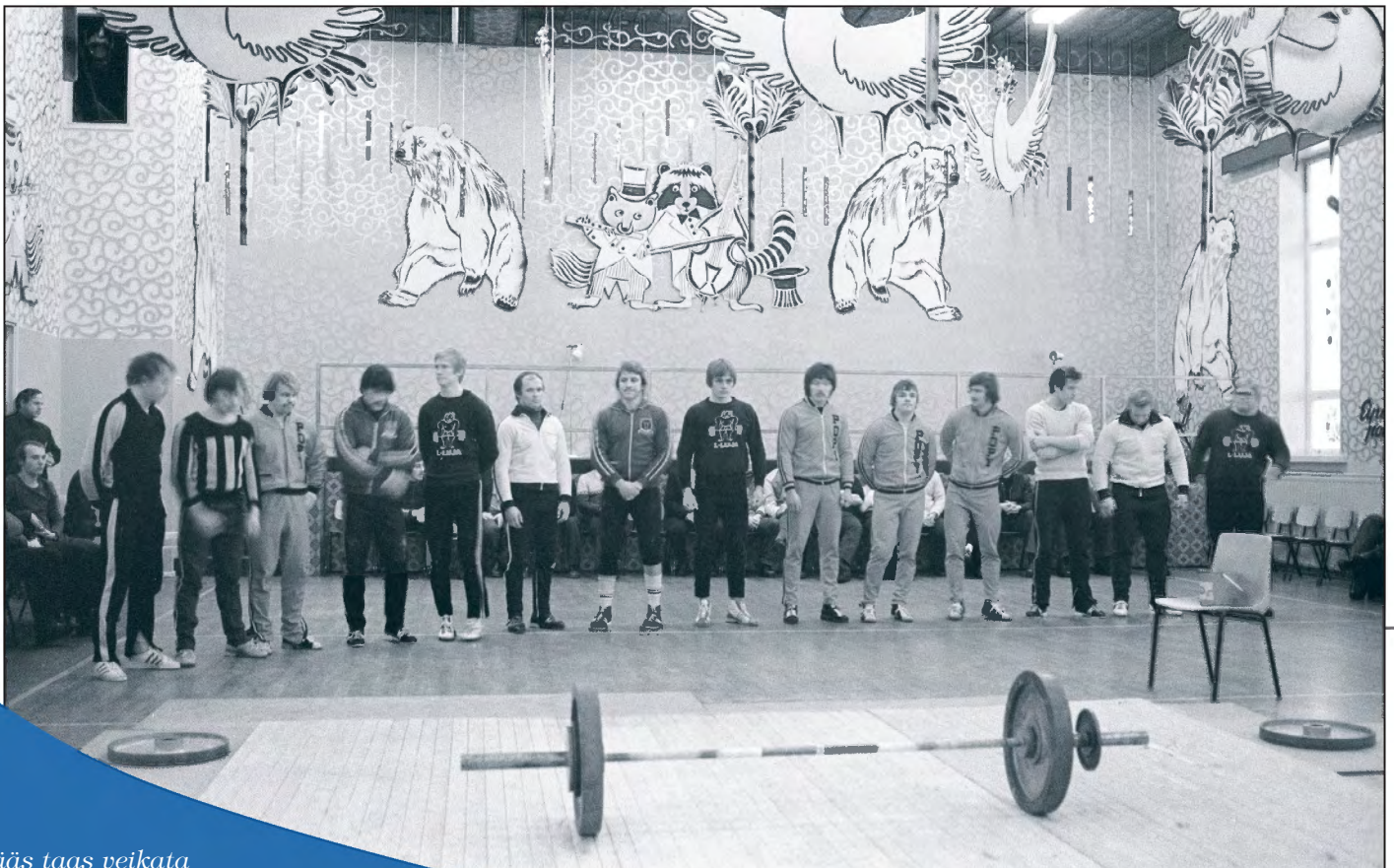
Etelä-Pohjanmaan piirinmestaruuskilpailuihin osallistuttiin ensimmäisen kerran 1973, ja Karhu oli heti paras seura. Menestyjät olivat Kai Huhtaviita, Matti Vainionpää, Veli-Matti Perälä ja Ari Välimaa, jonka tulos olisi oikeuttanut miesten SM-kilpailuun, mutta hän jätti sen käyttämättä vedoten kokemattomuuteensa.

”Painonnosto aloitettiin 70-luvulla vähällä lajituntemuksella, mutta aloitettu valmentajakoulutus ja porukan innostus tuottivat tulosta. Karhusta tuli parin vuoden sisällä painonnoston mahtiseura. Vielä kun muutama lajille tärkeä henkilö muutti Kauhajoelle, niin pohja menestykselle oli valmis”, Pentti pohtii.

Tapanin kansalliset kilpailut

Aronkylän Urheilutalosta muodostui hiljalleen Kauhajoen painonnoston

Pentti Kakkori

Pentti Kakkori

Veli-Martti Perälä (vas), Ari Välimaa ja Juhani Pihlajaniemi osallistuivat vuoden 1975 Tapaninpäivän nostoihin.

keskuspaikka, missä lajin harrastajat kokoontuivat kerran pari viikossa. Vaikka tanssilava joutui kestäämään koviakin iskuja, se kesti. Pentti arvelee notkuvan lattian jopa lisänsen tanssiväen kokemaa rytmin hurmaa.

Kilpailujakin järjestettiin. Niistä tapaninpäivänä järjestetystä kansallisesta kilpailusta tuli Kauhajoella reiluksi 20 vuodeksi merkittävin painonnostotapahtuma, jossa kilpailivat Suomen nimekkäät nostajat. Vuonna 1975 aloitettu kilpailu keräsi 70-luvulla jopa 60–70 nostajaa.

”Kerrankin Pepe Willberg ja Paradisen porukka pani kamojaan pystyyn, kun viimeisiä nostoja nostettiin”, Pentti kertoo.

Arvo Ojalehto

Kolmet olympialaiset, kuudet MM-kilpailut, EM-pronssia, Pohjoismaiden mestaruus viidesti, Baltic cup -voittoa kolmesti, yli 50 SM-mitalia – siinä osa

Osa Tapaninpäivän painonnostajista vuonna 1975 Aronkylän Urheilutalolla. Antoikohan hauska somistettu sali lisäpotkua nostoihin?

Arvo Ojalehto osallistui Los Angelesin olympialaisiin vuonna 1984.

Kauhajoen painonnoston suurmiehen Arvo Ojalehdon meriittilistaa.

Syksyllä 1976 Vihannista Kauhajoelle muuttanut 19-vuotias Arvo Ojalehto oli menestynyt jo nuorten sarjoissa. Tänne hänet toi vakituinen työpaikka, jonka hän sai Talotehtaalta. Hän edusti Karhua ensimmäisen kerran 1977 ja toi heti miesten sarjan SM-mestaruuden Kauhajoelle. ”Hyvä rytmitaju ja notkea. Työntö on kuin hyvin harjoitelleen trapetsitaiteilijan. Arvo oli jo nuortensarjalaisena Suomen painonnoston toivo”, valmentaja-Pentti listaa syitä Arvon onnistumisille.

Dopingaineita testattiin painonnostajien piirissä ensi kerran 1976. Alusta lähtien Arvo kertoi pärjäävänsä niitä ilman. Pentti muistaa, kun Iltä-Sanomien kyseli nostajia vapaaehtoiseen testiin 1980-luvulla. Arvo oli heti valmis testaukseen. ”Muutaman kuukauden kuluttua lehdessä oli juttu siitä, kuinka paljon dopingia käytetään eli testistä kieltäytyjiä on varmaan ollut monia.”

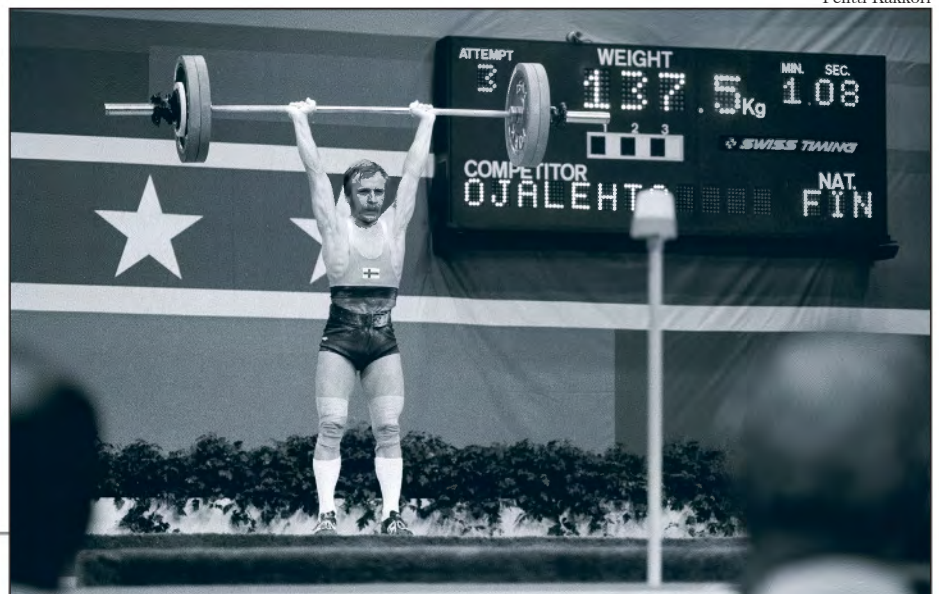
Arvon ura päättyi 1994 SM-ki-soihin, joissa hän nosti SM-seniormestaruuden kilomäärällä, josta tänä päivänä jäädytään kymmenien kilojen päähän.

Valmentaja-Pentin mietteet palaavat joskus menneeseen. ”Vieläkin mietin, olisiko pitänyt maksimivoimaa vähentää ja nopeusharjoitusta lisätä – mitä olisi tapahtunut, jos olisi nopeusharjoitusta lisätty. Ei ole mitään varmaa, kun toinen puoli on vieläkin todistamatta.”

Crossfit ja voimannosto vetää

Naiset alkoivat kilpailla lajissa 1980-luvun lopulla. Ensimmäinen Karhua edustanut nainen oli isoajokelainen Marja Önas. Kauhajokelaiset Keski-sen sisarukset Carita, Krista ja Laura

Pentti Kakkori

Karhun menestyneitä painonnostajia

Ari Välimaa

7 mitalia, mm. miesten SM-hopeaa 52 kg vuonna 1977.

Pentti kertoo: ”Karhun ensimmäinen huippunostaja. Ari oli salilla sosiaalinen hengen luoja.”

Juhani Pihlajaniemi

9 SM-mitalia, joista 2 yleisen sarjan työnnöstä.

Pentti kertoo: ”Juhanilla oli pitkä ura. Hän oli nuoresta asti lahjakas ja sitkeä.”

Juhani Avellan

Edusti Karhua mm. Moskovan Olympialaisissa 1980, 8. paras yhteistulos SM-kulta 1980: työntö, tempaus ja yhteistulos

Hänellä on 1970-luvulta maailmanennätyksiä sekä työnnössä että tempauksessa.

Kevein suomalainen 200 kg työntänyt nostaja.

Pentti kertoo: ”Avellan ei asunut Kauhajoella, mutta hyvien puitteiden vuoksi halusi edustaa Kauhajoen Karhua.”

Arvo Ojalehto

3 kertaa Olympialaisissa, joista vuonna 1984 Los Angelesissa 7. sija.

Noin 50 SM-mitalia

3 EM-mitalia, 3 Baltic cup -voittoa

Hannu Samppala

20-vuotiaiden nuorten sarjan hopea ja 23-vuotiaiden SM-kulta 1977

Pentti kertoo: ”Pitänyt painonnoston käynnissä huonoinakin aikoina ja nyt valmentaa.”

Markku Laine

23-vuotiaiden SM-pronssi 1988

Pentti kertoo: ”Yksi jaoston puuhamiehiä Kometoksen aikana.”

Pauli Laine

17-vuotiaiden SM-hopea 1990 sarjassa 82,5 kg

Pentti kertoo: ”Kometoksen vuosina jaoston puheenjohtaja. Vaikutti SM-ikäkausimenestykseen.

Muita SM-menestyjiä vuosien varrelta:

Kai Huhtaviita, Matti Vainionpää, Veli-Matti Perälä, Veijo Nieminen, Matti Haapala, Martti Mäkinen, Jouko Junntila, Pekka Huhtanen, Harri Oja-Nisula, Juho Lassila, Jarno Samppala, Reijo Vireaho, Mikko Keskinen, Laura Samppala, Krista Keskinen, Atte Oja-Nisula, Carita Keskinen, Keijo Seppi, Severi Panttila, Pilvi Vuolle, Timo Antila, Jukka Rantamäki, Pasi Niemenmaa, Jonna Niemenmaa, Juho Rinta-Halkola, Tiina Laine, Matti Krekola.

sekä Laura Samppala innostuivat lajista 2000-luvun alussa.

Urheilutalon jälkeen harjoittelutilat saatiin Kometokselta reiluksi 20 vuodeksi. Niistä siirryttiin viime vuoden lopulla keskustaan. ”Nyt vihdoinkin saatiin harjoitustilat keskeltä kylää, niin kuin olimme aina toivoneet. Sali oli siisti ja riittävän kokoinen”, Pentti kertoo. Vetäjinä uudella salilla ovat Pasi Niemenmaa, Hannu ja Laura Samppala sekä Timo

Antila. ”Tällä hetkellä aktiivisia nostajia on kahdeksan, joista kaksi on naista”, Hannu Samppala kertoo.

”Crossfit vetää, samoin kuin voimanosto. Painonnostoon ei ole uusia nostajia tullut”, Hannu jatkaa. Nummijärvellä laji lopahti voimanoston tulemiseen, mutta alkoi muualla Kauhajoella 10 vuotta myöhemmin. Koska näemme Karhun painonnoston uuden nousun? ♦

Jussi Kleemola

Pentti Kakkori

Kun Kauhajoen kotiseutukirjoista ja **Jussi Kleemola** nykyään myös digitaalisista nettijulkaisuistamme sanotaan, että niiden kuvakerronta on suorastaan loistokasta, löytyy taustalta graafikko Pentti Kakkori (s.1948). Ei olekaan mikään yllätys, että kaupunki myönsi hänelle Pro Kauhajoki -mitalin henkilönä, ”joka on merkittävästi vaikuttanut kaupungin kulttuuri- ja muun sivistyselämän edistämiseen”.

Opiskeltuaan kuvaajaksi ja valokuvaajaksi Taideteollisessa Korkeakoulussa Pentti Kakkori on tehnyt monipuolisen työuran Yleisradiossa, mutta ei ole unohtanut entistä kotiseutuaan. Jo ensimmäisessä Kuvia Kauhajoelta -teoksessaan (1977) Pentti tavoitti syvällisesti kauhajokelaisen ihmisen hänen omassa ympäristössään. Kirja oli vuosikausia Ateenumin valokuvauksen opiskelijoille esimerkkinä hyvästä työstä ja sen arvo on vain korostunut ajan myötä.

Harvinainen uskollisuus kotiseutua kohtaan on jatkunut. Harrastuksesta valmistui vielä kaksi omaa kuvateosta (Walok. A. Niemistö Kauhajoelta 1980 ja Kauhajoki elää 2000). Neljässä kirjassa Pentti toimi

lle Pro Kauhajoki -mitali

Valokuvaaja ja graafikko Pentti Kakkori palkittiin Pro Kauhajoki -mitalilla juhlassa, jonka hyvinvointilautakunta järjesti vuosi sitten 14.12.2019.

kuvatoimittajana, valokuvaajana ja taiteilijana (Lakkia ja elämää varten 2003, Hämes-Havunen 2006, Kauhajoen kulttuurimaisemien kirja 2012 ja Yrittävä Kauhajoki 2015).

Suuri ja uusia uria aukova urakka Pentillä oli Kotiseututieto digiaikaan -hankkeen visuaalisena suunnittelijana, valokuvaajana, videoitten tekijänä, ohjaajana ja editoijana. Tämän keväällä 2019 valmistuneen ja jatkuvasti täydentyvän työn tulokset avautuvat kätevästi Kauhajoki tutuksi -sivustolla osoitteessa <https://kauhajoki.net>. Hankkeesta ei olisi tullut valmista ilman Pentin taitoja ja paneutumista. Hän ajoi Kirkkonummelta Kauhajoelle suunnittelukokouksiin ja jäi sen jälkeen opastamaan Kauhajoen Kameraseuraa. Aamulla auringon noustessa Pentti oli usein ollut jo Kauhanevalla tai jossakin muussa kohteessa kuvaamassa luontomme tai rakennetun

Liisa Ruismäki

Sirpa Autio

ympäristömme parhaita paloja.

Pentin intensiivistä paneutumista tehtäviinsä on kaivattu Yleisradiosakin, jossa teki pitkän päivätyön. Me Kauhajoella saamme nauttia edelleen Pentin työstä ja turvautua hänen kymmenien tuhansien kuvien arkistoonsa, joka tulee rikastuttamaan myös jatkossa kotiseutumme elämän tallentamista. Viimeisimpänä urakkanaan Pentti koostaa Kauhajoki tutuksi -sivuston 11 videosta yli tunnin mittaisen elokuvan Kauhajoen luonnosta ja kulttuuri-

maisemista.

Olen tuntenut Pentin vuodesta 1977, hänen ensimmäisen kuvateoksensa ilmestymisestä lähtien. Vuosikymmenten yhteistyö on ollut suuri ilo meille kaikille Kauhajoki-Seurassa. Moni Kauhajoella muistaa vieläkin nuoremman Pentin, ehkä jo Yhteislyseon kamerakerhosta. Siellä kemian opettaja Keijo Jaakola näytti, miten valokuvia kehitetään. Silloin syttyneet kipinät hehkuvat Pentissä edelleenkin, niin valokuvausta kuin kotiseutua kohtaan. Hän jaksaa opastaa, neuvoa ja innostaa uupumatta ja kärsivällisesti monipuolisilla taidoillaan Kauhajoki-Seuran väkeä ja Kameraseuran harrastajia. Eikä tee numeroa itsestään. ♦

Kotiseututieto digiaikaan -hankkeessa Pentti oli kaikki kaikessa, kun muokattiin videoita, valittiin vanhoja ja otettiin uusia kuvia. Työryhmästä Jussi Kleemola (vas.), Jaakko Panula ja Pentti Kakkori ovat aloittamassa videokatselmusta hankkeen kokouksessa 15.4.2019.

*Ei meillä taikinaa
fatihin teherä,
sanoo emäntä trengillensä.*

Kauhajoen päivä 9.8.2020

Irja Niinimäki

Kauhajoen päivän jumalanpalveluksessa täytettiin kirkonpenkit korona-ajan asettamien vaatimusten mukaisesti, harvaan.

Kauniina sunnuntai-iltana juhlaväki riensi kirkkoon viettämään Kauhajoen omaa päivää. Nyt ei ollut vihollista näköpiirissä, ainoastaan epäily näkymättömästä vihollisesta, koronaviruksesta ja niinpä juhlimme turvavälein.

Jumalanpalveluksessa saarnasi Antti Ala-Opas, tekstit lukivat Taija Hakola ja Leo Korpi-Halkola, Seppo Hyvärinen ja Ilkka Tuikkala lauloivat. Liisa Ruismäki lähetti seppelpartiot viime sotien, vapaussodan sekä Kauhajoen taistelun muistomerkeille. Harjan, Nummijärven, Parjakan ja Samelinlakson muistomerkeille vietettiin kukkakimput. Kunniavartiossa

seisoivat ryhdikkäänä Suomen sodan tykkimiehet. Jumalanpalveluksen jälkeen seurasi Valkoisen Puun järjestämä ruokailu Kotiseututalolla.

Varsinainen juhla vietettiin ulkoilmajuhlana Ollonqvistin kartanon hyvin hoidetussa ja kauniissa pihapiirissä sulassa sovussa Alpon Savannin villieläinten parissa.

Tervetuloitovotuksessaan Liisa Ruismäki selvitti Kauhajoen päivän historiaa ja ensimmäisen Kauhajoen päivän juhlan kulkua toistasataa vuotta sitten 10.8.1908.

Vuonna 1808 Suomen sota oli käynnissä. Kauhajoella oli kyllästetty miehitysjoukkojen jatkuvaan läsnä-

Seppelpartiot sankarihaudoille ja Kauhajoen taistelun muistomerkeille lähetti Kauhajoki-Seuran puheenjohtaja Liisa Ruismäki. Seppelpartiot vas. Liisa Viitanen, Antti Yli-Kokko, Terttu Mänty-Sorvari, Jussi Kleemola, Maj-Lis Korhonen ja Leo Korpi-Halkola.

oloon ja vaatimuksiin ja ryhdyttiin vastarintaan: kauhajokelaiset ja kurikkalaiset isännät ryöstivät venäläisten viljakuormaston Harjan talon kohdalla Aronkylässä heinäkuussa 1808. Saaliiksi saatiin 13 hevostenkuormaa leipää. Venäläisten kosto oli kauhea: 14 siviiliä surmattiin, kirkko ja tapuli, pappila ja lukkarin puustelli sekä 26 taloa, 8 torppaa ja 4 sotilastorppaa poltettiin sekä 5 isoa siltaa ja 3 pienempää siltaa revittiin, myös peltoja sotkettiin ja karjaa teurastettiin. Suomen sodan 1808 kokonaistuhot Kauhajoella olivat valtavat.

Näistä vaikeista ajoista selvittiin ja 10.8.1908 vietettiin Kauhajoen taistelun vuosipäivää ensimmäistä kertaa. Oli päätetty salaa pystyttää patsas Kauhajoen taistelun kunniaksi. Pahaksi onneksi patsas kaatui, eikä sitä saatu pystytetyksi. Silloinkin juhlapäivä aloitettiin jumalanpalveluksella, minkä jälkeen juhla jatkui Nuorisoseuran talolla. Sieltä lähdettiin kävellen nykyiselle Sotatielle Suomen sodan muistomerkeille. Muistopatsaan pystyttämisen jäljet

Irja Niinimäki

Juhlan ohjelmana oli Mariiin ja Timo Kiprianoffin konsertti.

Irja Niinimäki

Irja Niinimäki

Vaasan marssin sijaan päätösnumerona oli Kauhajoen marssi, johon Kiprianoffit olivat tehneet uuden sovituksen ja Hannu Syrjälähti uuden säkeistön loppuun.

oli siivottu, ja kesti 9 vuotta ennen kuin muistomerkki saatiin pystytettyä kesällä 1917, näin meille kertoi Liisa Ruismäki.

Tämän jälkeen oli vuorossa duo Marilii ja Timo Kiprianoff. Saimme nauttia kauniista laulusta sekä taidokkaasta kitaransoitosta hienossa puistokonsertissa. Konsertin väliajalla Kauhajoki-Seura tarjosi kah-

vit Valkoisessa Puussa, ja samalla oli mahdollisuus tutustua Hella-gallerian näyttelyyn. Juhlan päätössanat lausui Antti Niemi-Aro ja sen jälkeen lauloimme perinteisen Puronnon Kauhajoki Marssin... mutta ihan uudenvälisellä sovituksella – viulun ja kitaran säestyksellä. Hienosti se

silti meni!

Juhlan jälkeen oli vielä mahdollisuus osallistua hautausmaakerrokseen. Kauhajoki-opas Riitta-Liisa Suikki esitteli pääkirkon ympärillä olevat muistomerkit ja patsaat sekä muutamien kauhajokelaisten merkkipöytäkirjojen ja sukujen hautoja. ♦

Irja Niinimäki

Hypvä sää salli, että juhlaa vietettiin ulkoilmajuhlana Olloonpuistossa.

*Läjä kerrallansa,
sanoo äijä, ku hökkylää
kouralla söi.*

Järvi-Tarkassa aika pysähtyy ja menneis

Lapsuudesta muistan, kuinka Uuronjärven rinnenneityillä laidunsi vasikoita tai lampaita – muistikuva on hatara mutta näkymä edelleen hyvin kaunis. Vuodet ja vuosikymmenetkin kuluivat, karja lähti ja pellot pusikoituivat. Viimeisen vuosikymmenen aikana olen vierailut paikassa useasti kesäkausina. En malttanut mieltäni olla isäntävälle kertomatta, miten hieno paikka heillä onkaan. Miten tärkeitä olisi saada vanhat laitumet uuteen loistoonsa ja metsät säilymään nykytilassaan.

Yli kolme vuosikymmentä viljelystöiden päätyttyä talon isäntä ennätti olla eläkkeellä. Isäntä emäntänsä kanssa vietti hiljaiseloa ja aika oli seesteistä, kaikki sai olla ennallaan, pirtti harmaana, maat ja mannut luonnontilassa. Isännän satavuotias elämänpäivä päättyi 2019 ja tila siirtyi perikunnan omistukseen.

Loppukesästä yllätys oli mitä suurin, kun paikallislehdessä oli tämän tilakokonaisuuden myynti-ilmoitus. Jo vuosia sitten oli ollut mielessäni, että Pentti Linkolan perustama Luonnonperintösäätiö voisi olla paikasta kiinnostunut, jos tilaa koskaan myytäisiin. Vuonna 1995 perustetun säätiön tarkoituksena on suojella luontoa, ensisijaisesti uhanalaista metsää. Se hankkii omistukseensa luonnonalueita ja takaa

Teemu Tuovinen

niille luonnonsuojelulain mukaisen pysyvän rauhoituksen. Säätiö tarttui asiaan ja loppu onkin uutta historiaa!

Päätilana pidettävä Järvi-Tarkan tila (232-413-12-4) on syntynyt 15.11.1920, isojaossa perustetusta Tarkan tilasta. Kauppaan kuului yhteensä 6 tilaa, yhteispinta-alaltaan 30 ha. Päätilan yhteydessä olevat kolme palstaa ovat kaikki vanhaa Tarkan tilan perua, kuten kilometrin päässä oleva 8 ha:n laajuinen metsäpalstakin. Isännän jo aiemmin

Tuohiluomalta hankkimat kaksi tilaa taas ovat isojaossa olleet ”kirkonkylästä” maita ja Ala-Heikkilän tilaa.

Järvi-Tarkan tilakokonaisuuteen kuuluu siis kolmessa paikassa olevia tiluksia. Pienin alue on Tuohiluomalla oleva noin 3 ha:n kokoinen pieni maatila. Pihassa on pieni harmaa, ryhdikäs torppa, joka ei tosin ole asumiskuntoinen. Pääosa maista on niittypeltoja ja lisäksi pieni viehättävä puronvarren korpimetsä. Pikkutila rajautuu Tuohiluomaan,

Teemu Tuovinen

Teemu Tuovinen

Teemu Tuovinen

joka on laajasti euroopanmajavan patoamaa valtakuntaa, ja majava onkin asustanut aivan tilan rantoja padoten ja puuta kaataen.

Alavirrassa muutaman sadan metrin päässä on noin 8 ha:n metsätila nimeltään Puronvarsi. Se on lähes ojittamaton ja luonnontilassa kehittynyt hieno sekapuustoinen metsä, jossa on pienialainen suoalue keskellä. Oletettavasti alue on ollut aikanaan märkyydestä kärsivää metsämaata, paikoin kasvultaan kituliasta, niin

että metsä on päässyt vasta viime vuosikymmeninä kasvuvauhtiin. Tuohiluoman rantaviivaa on satoja metrejä tämänkin tilan etelärajalla, jossa meanderoi täysin luonnontilainen puro (toim. huom. 'Meanderi' on tasangolla virtaavan joen silmukkamainen mutka tietää Wikipedia.) Puronvarren korpialue on jyhkeää puronvarsiuusikkooa tervahautoineen, ja sen tila on oikeaa vanhan kansan suomalaista sekametsää. Minkäänlaisia hakkuujälkiä ei näy.

Päätila, Järvi-Tarkka ja siihen myöhemmin hankitut metsä- ja peltopalsta, muodostavat noin 19 ha:n kokonaisuuden, joka rajautuu satojen metrien matkan suorantaiseen ja lähdevesipitoiseen Uuronjärveen. Järvi laskee Uuronluomaan, joka on yksi meritaimenista tunnetun Isojoki-Lapväärtinjoen alkulähteitä. Järvellä asustaa hyvin siellä viihtyvä majavajoukko, joka on nostanut järven vedenpintaa. Sen seurauksena myös Järvi-Tarkan rantasuo- sekä metsärämeitä on vettynyt upeiksi kelottuviksi metsiksi kuivempien ranta-alueiden ollessa edustavaa perisuomalaista sekametsää.

Päätilan ympäristössä on pääosin järeää kuusivaltaista metsää jättiläiskuusineen. Vankat kuusikot antavat hirsituvalle ja piharakennuksille suojaa tuulilta ja tuiskuilta. Vanhalle savuriihelle kuusikon keskelle johtaa pihasta hieno polku, jota karja lienee aikanaan myös kulkenut. Riihikuusikossa onkin tilan järeimmät puut.

Ehdottomasti hienointa tilakokonaisuudessa on umpeutuva 9 ha:n alue niittyjä, joista osa viettää jyrkästi järveen. Osa niityistä on reheviä, ja ojanvarsilla pulppuaa useita pieniä lähteitä. Etäämmällä on hienoja, hyvin kuivia niittyjä, joita reunustaa tilan rajoilla isot kuuset. Tilan umpeutuviissa niityissä onkin

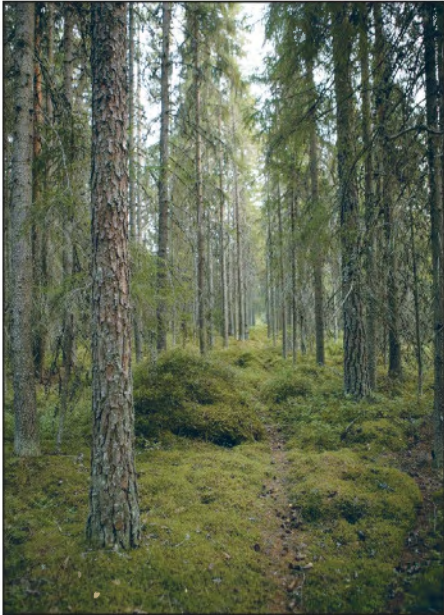
Teemu Tuovinen

Teemu Tuovinen

*Turhaa son Luojan luomaa
naamaansa veistää, sanoo Toivakka,
kunei partaansa kraukunnu.*

erittäin iso potentiaali perinnebiotooppien säilyttämiseen, sillä ne ovat yksi maamme uhanalaisimmista elinympäristöistä. Järvenrantatila on elinympäristöltään todella monipuolinen: siellä on rantaa, suota, rämettä, rehtiä sekametsää, erityyppisiä niittyjä, pihapiiri sekä järeitä kuusimetsiä. Kaiken tämän kruunaa vanha harmaa tupa piharakennuksineen.

Kesäöisin Järvi-Tarkassa on ilo kuulla ja seuralla kuikan ja kehrääjän elämää, nähdä rantamailla saukko sekä majavia. Tilan mailta

on havaintoja ainakin liito-oravasta, kanahaukasta, helmi- ja varpuspöylöstä, ja tietenkin niityllä laiduntaa paljon peuroja ja kauriita.

Järvi-Tarkan tila täydentää hienosti Uuronjärven ympärillä jo olevaa noin 30 hehtaarin suojelualuekokonaisuutta, johon kuuluu valtiolle hankittua metsää sekä yksityisiä suojelukohteita, metsää ja vesialuetta. Luonnonperintösäätiön hienon hankinnan ansiosta tulee alueelle syntymään reilu 50 hehtaarin suojelualue.

Tilan päätyminen suojelualueeksi oli myös perikunnan mieleen ja heidän edustajansa arveli, että alueen koskemattomana säilyminen olisi myös ollut perinnönjättäjän hiljainen toive. Olihan hän rakentanut tätä pyhäytyneisyyden aikaa menneisyyttä säilyttäneen jo vuosikymmenien ajan, pikku hiljaa päivä kerrallaan.

Toivotaan, että tilalle saataisiin jotakin pienimuotoista toimintaa. Säätiö kuitenkin näistä päättää ja nähtäväksi jää, toteutuuko toive. ♦

*Taas on tullu
haaksirikko kunon mastot
alahappäin, sanoo Uuroon Iiska,
ku piti sanomaa ylösalaasin kunei tainnu lukia.*

Turvetta kolmessa polvessa

Timo Raitio

Elettiin 1940-lukua. Peltolan suvun turvetuotanto käynnistyi, kun Sakari aloitti toiminnan Kokonkylän Rojunnevilla. Alkuvuosina toiminta oli hyvin pienimuotoista ja tarpeen sanelemaa. Tuohon aikaan energiantuotanto oli hoidettava kotimaisin luonnonvaroin. Muun muassa lämmitykseen kun tarvittiin polttoainetta.

Tuotantoa hartiavoimin

Tuotannon alkuvuosina työtä tehtiin hartiavoimin, käsin lapiotyönä. Pari metriä syvien ojien syrjästä lapiotiin turvetta penkalle kuivumaan. Fyysisesti raskasta työtä jaksettiin tehdä, kun into toimintaan oli kova. Ja usko turpeeseen luja. Sotavuodetkaan eivät Peltolan turvetuotantoon katkosta tuoneet, koska Sakarin ollessa rintamalla vastuun työn tekemisestä kantivat kyläläiset. “Äijät ja klopit teki hommia sillä aikaa”, muistelee Sakari.

Sotien jälkeen tarve turvetoiminnan kehittämiseen kasvoi. “Monenmoisia härveleitä siellä oli. Ja kaikki itse tehtyjä”, Sakari kertoo. Koneellinen turvetuotanto alkoi, kun kuvioihin ilmestyi ensimmäinen keruukone: juurikastalikko ja traktorin takakauha. Turve tarikoitiin kauhaan ja siitä edelleen kärryille. Nostetun aineksen siirtämiseen kuitenkin käytettiin suurempia voimia, kun nostettua turvetta kuljetettiin ensin hevosvetoisesti ja myöhemmin traktorilla.

Sotien jälkeen tekniikka valtasi alaa. Kauhajoella Unto Männistön kehittämällä Turve-Unsalla turve nostettiin suon pinnalle kuivumaan. Turvetuotanto voimistui öljykriisin aikana 1970-luvulla, jolloin turpeen käyttöä polttoaineena alettiin suosia.

Syntymäpäivälahja itselle ja tulevaisuudelle

Täysi-ikäisyyden kynnyksellä nuorilla on monenlaisia tulevaisuuden unelmia. Peltolan “pojat” ovat kulkeneet ehkä hyvin erilaista tietä kuin monet ikätoverinsa. Sekä Lauri että tällä hetkellä suvun nuorin turveyrittäjä Joonas siirtyivät turvealan yrittäjiksi sinä päivänä, kun täyttivät 18 vuotta. Lahjana itselleen ja inves-

Imukerääjä

tointina tulevaisuudelle. Täysi-ikäisyyden saavutettuaan Lauri otti ohjat käsiinsä ja jatkoi turvetuotantoa isä-Sakarin jalanjäljissä. Toiminnan aktiivivuosinaan Lauri kehitti ja tehosti tuotantoa Rojunnevilla.

Myös Laurin poika Joonas teki elämässään ison valinnan ja osti Parjakannevan samana päivänä, kun täytti 18 vuotta. Lauri myöntää, että Joonas tarttui tähän mahdollisuuteen isänsä yllyttämänä. Luonnollisestikin perheessä tieto suvun perinteen jatkamisesta otettiin vastaan hyvillä mielin. “Oikeita valintoja on Joonas tehnyt”, kommentoi Sakari kiittosena pojanpoikansa elämänvalintoja.

Toiminta Parjakannevilla oli loppunut 1950-luvun alkupuolella. (Tästä on seikkaperäinen kertomus vuoden 2019 Kauhajoen Joulu -lehdestä.) Sakari ja Joonas kuvailevat, että täysin metsittynyt alue oli “surkian näköön”. Joonas kertoo, ettei alueen uudelleen käyttöön ottaminen ole ollut mitenkään helppoa ja kevyttä. Tarvittavien lupien saamisen jälkeen varsinainen työ alkoi paikalle kasvanneen puuston korjaamisella, kantojen jyrkimisellä ja kaiken pintakasvillisuuden poistamisella sekä valumavesien puhdistusjärjestelmän rakentamisella. Isoja haasteita oli myös muun muassa ojittamisessa, kun työkoneilla oli taipumus upota kostealla suomaalla. Suuri into alaa kohtaan ja halu suvun toiminnan jatkamiseen auttoivat ja kannustivat Joonasta jatkamaan.

Koko Peltolan suvun turvetuotannon ajan he ovat työllistäneet toiminnassa myös oman perheen ulkopuolisia henkilöitä. Näin monella lähiseudun nuorella on ollut mahdollisuus saada ensikosketus työelämään ja hivenen lisäansioita kesätyössä turveneilla.

Tänään, huomenna ja tulevaisuudessa

On selvää, että vuosikymmenien takaiseen “hartiapankkityöskentelyyn” verrattuna toiminta on nykyään hyvin erilaista. Koneet ovat kehittyneet ja toiminta tehostunut ja monipuolistunut. Tänä päivänä Parjakalta nostetaan kasvu- ja kuiviketurvetta. Peltolan Joonaksen nevalta nostettua turvetta toimitetaan pääasiassa erilaisille kotieläintiloille sekä kasvualustoiksi kasvihuoneviljelmille. Rekkakuormallinen viikossa.

Turpeen keskisyvyys Parjakannevilla on edelleen 4,5 metriä. Luvat ovat voimassa ja nostettavaa riittää pitkälle tulevaisuuteen. Suomen historiassa energiaomavaraisuus on hyvin pitkään ollut turpeen varassa. Jää nähtäväksi – ehkä jo lähitulevaisuudessa – miten turpeen käyttäminen ja turvetuotanto maassamme tulee muuttumaan. Vai muuttuuko millään tavalla. Joka tapauksessa on selvää, että Peltolan suvun kolmannen polven käsissä Parjakanneva ja toiminta on vastuullista ja erittäin hyvissä käsissä. ♦

Vähähiilistä elämää Kauhajoella

Olisiko sinulla aikaa puhua ilmastomuutoksesta? Ilmastomuutoksesta keskustellaan nykyään paljon ja syystä, onhan kyseessä globaali kriisi, jonka vaikutukset eivät tottele kansallisvaltioiden rajoja. Yhtenä keskustelunaiheena nousee usein esiin kysymys vastuusta: kenen pitäisi hillitä ilmastomuutosta? Kiinan? Sanna Marinin? Naapurin Pentin? Vastuunjaosta kinastelemisen sijaan olisi hedelmällisempää kohdistaa katse kysymykseen “missä kontekstissa”. Miten erilaiset tilanteet vaikuttavat siihen, millaisia ilmastotekoja voimme tehdä? Mitkä teot sopivat parhaiten mihinkin kontekstiin, asiayhteyteen? Päätin gradu-tutkielmassani tarkastella tätä kysymystä Kauhajoen asukkaiden näkökulmasta. Ennen Kauhajoelle siirtymistä kuitenkin lyhyt kiertotie: miltä ilmastoteot voivat yksilön tekemänä näyttää?

Neljä palasta

Elämäntapojen ilmastopäästöjen kuvataan usein koostuvan neljästä palasta, jotka ovat asuminen, liikkuminen, ruoka ja muu kulutus. Asumisen osalta ilmastotekoja ovat esimerkiksi talon lämmittäminen maalämmöllä öljyn sijaan sekä tuulisähkön ostaminen. Liikkumisen saralla ilmastotekojen työkalupakkiin kuuluvat muun muassa auton käyttövoiman vaihto sähköön tai biokaasuun, autoilun ja lentämisen vähentäminen, kimpakyyteily sekä matkojen fiksu suunnittelu. Ruokavalion monipuolistaminen kasvikunnan tuotteilla sekä ros kiin menevän ruoan minimointi ovat esimerkkejä syömisen ilmastoteoista. Yleisen kulutuksen osalta rimpsu vähennä, käytä uudelleen ja kierrätä on tärkeä ohjenuora ilmastotaakan minimoimiseksi.

Nyt siis Kauhajoelle. Haastattelin

kahdeksaa urheaa kauhajokelaista ja pyysin heitä pohtimaan ilmastotekojen toteuttamisen mahdollisuuksia Kauhajoella. Näiden keskustelujen pohjalta keräsin kokoon 1) esteitä vähähiilisen elämän tiellä ja 2) vähähiilisen elämän eteenpäin kannustajia, joista osassa oli nähtävissä asuinpaikan vaikutus.

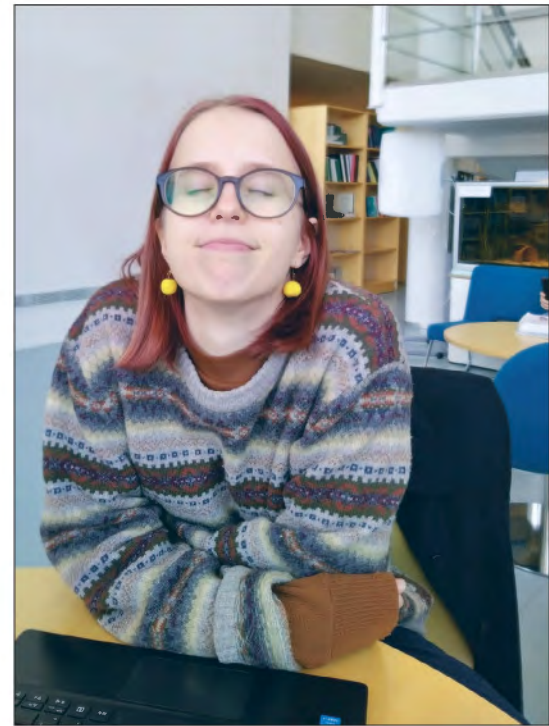
On selvää, että kukaan meistä ei elä vapaan valinnan tyhjiössä. Valintojemme tekoa voisi ennemminkin kutsua melko sekasortoiseksi sopaksi, johon monet tekijät vaikuttavat. Ympäriämme on tietynlaista infrastruktuuria, resurssimme – niin raha kuin aikakin – ovat rajallisia, emme voi tietää kaikkea kaikesta ja joskus halumme miellyttää ympärillämme olevia ihmisiä syrjäyttää omat tavoitteemme. Kaikki tämä vaikuttaa myös siihen, pystymmekö muuttamaan elämäntapojamme ilmastoviisaammiksi. Asuinpaikkamme on ikään kuin tämän valintasopan kulho ja luo toiminnallemme tietyt raamit.

Kauhajokelaisten näkemyksiä

Seuraavaksi muutama yksittäinen nosto gradun tuloksista. Yleisenä havaintona esiin nousi säästäväisyyden ja vähällä pärjäämisen ideaali. Hieman yleistäen voidaan todeta, että tietyn tyyppinen kuluttaminen ei ole maalla yhtä läsnä tai ylipäättään mahdollista kuin kaupungeissa. Esimerkiksi kahvilasta ostettu jokaamuinen kahvi kertakäyttömukissa ei ole yhtä vahva osa kulttuuriamme. Kuluttamatta jättäminen onkin merkittävä ilmastoteko.

Puhuttaessa asumisesta ja erityisesti lämmitysjärjestelmän vaihtamisesta esiin nousivat taloudelliset esteet. Esimerkiksi maaseudun asuunmarkkinoiden tila aiheutti epävarmuutta. Jotta vanhaan rintamamiestaloon lähdetäisiin asentamaan maalämpöä, olisi tärkeää tietää, meneekö talo vielä joskus kaupaksi. Kannattavuus on ymmärrettävästi olennainen osa ilmastotekojen hyväksyttävyyttä. Maaseutumaisessa ympäristössä asumisessa on kuitenkin

Marina Günther

kin oma erityinen ja ilmainen etunsa. Kun metsä alkaa parhaimmillaan jo takapihalta, voi luontosuhde kehittyä kuin itsestään, mikä osaltaan voi ajaa luontoa ja tätä kautta myös ilmastoa hyödyttäviin tekoihin. Toisaalta loputtomassa metsämaisemassa on myös haittapuolensa. Se voi synnyttää illuusion loppumattomasta luonnosta, josta on helppoa ottaa, ottaa ja ottaa, koska eihän se näytä mihinkään loppuvan.

Liikkuminen on aihealue, josta herää paljon ajatuksia: Nummijärveltä kun on aika pitkä matka pyöräillä töihin keskustaan. Myös tutkimuksen osallistujat tunnistivat vähähiilisen liikkumiseen esteitä, etenkin infrastruktuuriin ja palveluihin liittyen. Julkinen liikenne rajoittuu pitkälti terveys- sekä koulutussektorin tarpeisiin, sähköauton latauspisteitä on harvassa, aktiivisuudesta huolimatta biokaasua ei ole vielä kuluttajien saatavilla ja pitkät etäisyydet kannustavat yksityisautoiluun.

Toisaalta aineistosta nousi esiin myös mahdollisuuksia, joita ei aina tule ajatelleeksi. Esimerkiksi keskustajaaman läheisyydessä asuvien keskuudessa saattaa olla paljon hyödyntämätöntä potentiaalia pyö-

räilylle, etenkin jos sähköpyöräily yleistyisi: se mahdollistaisi jo vähän pidempienkin työmatkojen kulkemisen pyörällä auton sijaan, ainakin lumettomana aikana. Ja vaikka Kauhajoella usein puhutaankin holtittomista kuskeista, on keskustassa pyöräily kuitenkin suurten kaupunkien keskustoihin verrattuna rauhallista. Eipähän ainakaan tarvitse väistellä ratikkaa! Myös kahden auton kulttuurissa olisi muutospotentiaalia. Me ihmiset olemme tapojemme orjia. Ehkä kyseenalaistamalla nykyiset tapamme ja pienellä joustavuudella sekä suunnittelulla voisimme vähentää autolukua yhdellä. Asian pohtiminen ei ainakaan maksa mitään (ja teko itsessään jopa vähentäisi rahanmenoa).

Ruoka tulee lähelle ihoa, se on kuin, no, kuuma peruna. Haastatte- luissa nousi esiin maaseutumaisen alueen sosiaalinen ilmapiiri kasvisruokaan liittyen. Eräs kasvisruokaa suosiva haastateltava totesi, kuinka lihattomuus voidaan kokea joissain yhteyksissä jopa hieman loukkaavana, kun huolella valmistettu liharuoka ei kelpaakaan. Vaikka kasvisyönnä on vielä etsimässä jalansijaa Kauhajoelta, on meillä toisaalta muita mahdollisuuksia. Muun muassa lähiruokaa voi todeta olevan maaseudulla todellista lähiruokaa. Lisäksi aiemmin mainitsemani säästävyyden normi heijastuu myös ruokahävikin välttämiseen.

Pieni tutkielmani ei mullista maailmaa, mutta sehän tässä kaikessa onkin taustalla. Jos kukin kantaa kortensa kekoon tilanteensa mahdollistamalla tavalla, oli kyseinen korsi kuinka yhdentekevältä vaikuttava tahansa, on silläkin paikkansa. Ehkä se tukee kasan toisia korsiä tai ehkä se kannustaa muitakin tarttumaan omaan kortteensa. Mitä korsiä sinä voisit ottaa kantaaksesi? ♦

Nenna Ahonen sai Kulttuurisäätiön apurahan keväällä 2020.

Kauhajoen Kulttuurisäätiön apurahat 2020

Kauhajoen Kulttuurisäätiön apurahat myönnettiin tänä vuonna poikkeuksellisesti sähköpostikokouksessa ja luovutettiin ilman juhlallisuuksia.

Inkeri Kanteleen rahasto yhteensä 32 000 €

Ahonen Nenna 1 000 € Pro gradu: Hiilijalanjäljen pienentämiseen tähtäävien tekojen sopivuus Kauhajoella asuvien ihmisten elämäntapaan, Einola Tiia 1 000 € Erityispedagogiikan perusopinnot 25 op, Isomäki Kaisa 1 000 € Opinnäytetyö: Selvitystyö kulttuurihyvinvointikeskuksen perustamiseksi, Kolehmainen Seppo 700 € Johtamisen ja kielten opiskelu Dive Master -koulutuksen avulla, Korpela Iida 1 500 € Pro gradu: Varhaiskasvatuksen opettajan ammatillisesta kasvusta ja ammatillisen tuen merkityksestä työelämän alkuvaiheessa, Korpisalo Emmi 1 500 € Pro gradu työn imusta ja työn tuunaamisesta, Kuortti Pauliina 1 500 € Pro gradu suomalaisten asenteista eettistä kulutusta kohtaan sekä asenteiden ja käyttäytymisen välisestä yhteydestä, Lehtinen Anne 1 500 € Pro gradu, joka selvittää perhehoitotyön toteutumista ikäihmisten kotihoidossa, Marttila Juho 1 700 € Puhe- ja draamatieteen opinnäytetutkielma: Improvisaatio itsekasvatuksen työkaluna, Mattila Henna 1 100 € Kenttätutkimus, Pro gradu -tutkimus: Pykeijan ja Utsjoen projektit, Mäkinen Sari 1 000 € Erityispedagogiikan aineopinnot 35 op Jyväskylän avoin yliopisto, Mäkynen Laura 1 000 € Farmasian opinnot ja lopputyö: Pitkäaikaissairaiden hoitoon sitoutuminen ja hoidon tukeminen apteekeissa, Niemi Jouni 1 000 € Ratkaisukeskeinen lyhytterapeuttikoulutus (50op), Nikkola Päivi 1 500 € Seamk opinnäytetyö: Kauhajokisten maatalousyrittäjien hyvinvointia koskeva tutkimus, Nykänen Tarja 1 000 € Varhaiskasvatuksen erityisopinnot Raumalla, Panula Venla 2 000 € Nuorten ja aikuisten psykososiaalista hyvinvointia käsittelevä väitöskirjatyö, Rantonen Anni 1 000 € Erillisten erityisopettajan opintojen suorittaminen Helsingin

yliopistossa, Rintala Hanna-Reetta 500 € Opinnäytetyö sosionomi AMK: Yli 75-vuotiaiden Kurikan kaupungin liikuntapalvelusetelien käyttäjien kokemuksia sosiaalisen toimintakyvyn näkökulmasta, Rosenberg Salla 1 000 € Opinnäytetyö: Akuutisti sairaan päihderiippuvaisen aikuisen kohtaaminen akuuttihoitotyössä, Salonen Jonna 1 500 € Pro gradu -tutkielma kasvatustieteen maisteriopinnot: Tulevaisuuden työelämä erityisesti vuokratyön näkökulmasta, Seppälä Suvi 1 500 € Opinnäytetyö: Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen - hoitosuosituksen implementointi Oulun yliopistollisen sairaalan osastolle 40 työpajoja käyttäen, Siirtola Henna 1 000 € Kasvatustieteen kandidaatin tutkielma, luokanopettaja: Luki- vaikeuksien vaikutus oppimiseen ja opiskelumotivaatioon alakoulun oppilailta, Sillanpää Sofia 1 000 € Opinnäytetyö: Terveystieteiden työntekijän muuttuminen viimeisten vuosikymmenten aikana, Yli-Rahnasto Eveliina 1 000 € Opinnäytetyö: Kroonisten haavojen hoito Ugandassa sairaanhoitajan näkökulmasta.

Vapaa rahasto 11 500 €

Hakala Samu 1 000 € Basson hankinta, Hakanen Niko 2 000 € Nuorten freelance-muusikkojen työn ja toiminnan tukeminen, Hautaluoma Janette 1 500 € Lastenkirjan markkinointi ja tuotanto, Heikka Iidalotta 2 000 € Viulun hankintaan ja kunnossapitoon, Kuja-Kyyny Elias 1 000 € Uusia laitteita musiikin tekemiseen mm. tietokone, Lehikoinen Jaakko 2 000 € Seamk kulttuurituottaja opinnäytetyö ”Miten luoda onnistunut b(r)ändi? Musiikkialalla menestymisen vaatimukset 2020-luvulla, Luhtala Rene 2 000 € Urheiludokumenttielokuvan taiteelliseen työskentelyyn sekä elokuvan levytykseen.

Kauhajoen kaupunkirahasto 3 000 €

Elina Lappalainen, muusikko 3 000 €.

Kolme apurahansaajaa ei halunnut nimeään julkaistavan.

Unelma toteutuu

Jo aivan pienestä pitäen minua on kiehtonut tarinoiden ja satujen maailma. Kirjoittaessa pääsee uppoutumaan kokonaan uuteen maailmaan ja kirjoittaessa eivät päde säännöt. Eräs kirjoitusopettajani totesikin viisaasti kerran, että ”Mikäli kirjoittaja kirjoittaa, että siat lentävät – on siolla siihen täysi oikeus”. Tuo lausahdus on inspiroinut minua siitä lähtien.

Haave

Ala-asteella saimme useasti valita, teemmekö paperikokeen vai kirjoittammeko esseeseen. Minä valitsin aina esseeseen, sillä täten koealueen osaamisen todistaminen ei tuntunut edes työltä! Nautin siitä suuresti. Koristelin myös usein matematiikan koepaperini mitä erilaisimmilla eläinhahmoilla. Miten usein sainkaan kuulla, että virallisia koepapereita ei saisi sotkea... Heh. Kaikkea tätä muistelllessani en ihmettele, että olen vuosien saatossa päätenyt opiskelemaan käsikirjoittajaksi, valokuvaajaksi ja työskennellyt muun muassa sanomalehdissä. Kirjoittaessani koen olevani kuin kala vedessä ja koko maailma tuntuu avoimelta, kaikki mahdolliselta. Kaikenlainen luova tekeminen on aina ollut oma juttuni. En myöskään näin ollen ihmettele, että olen nyt tässä tilanteessa – kertomassa teille tulevasta lastenkirjastani. Elämäni yhdestä suurimmista haaveista. Haaveesta, joka on käymässä vihdoinkin.

Janette Hautaluoma on 29-vuotias kauhajokelaissyntyinen valokuvaaja, kirjoittaja, markkinointialan ammattilainen ja sosiaalisen median vaikuttaja. Hän asustaa tällä hetkellä 5-vuotiaan tyttärensä kanssa Pirkanmaalla, mutta vieraillee usein Kauhajoella. Vuosien saatossa hän on huomannut maailmalla, miten ylpeä pohjalaisjuuristaan saakaan olla. Pohjalaisnaisissa on ytyä!

Janette Hautaluoma sai Kulttuurisäätiön apurahan keuhkokuumeen 2020.

toteen. Uskomatonta. Hullua. Kutkuttavaa. Ja niin upeaa!

Olen halunnut kirjoittaa omia kirjoja niin kauan kuin vain muistan. Jo pienenä pöytälaatikkoni pursusivat yli äyräiden mitä erilaisimmista kertomuksista. Viihdyn myös tuntikausia piirtämisen parissa. Nyt kun olen itse 5-vuotiaan tytön äiti, olen kokenut lastenkirjan työstämisen entistäkin mieluisammaksi. Kirjasta on tullut ikään kuin minun ja tyttäreni yhteinen projekti, sillä hän toimii usein assistenttini ja koyleisönä. Kaikki alkoi siitä, kun hän toivoi, että kertoisin hänelle omasta päästäni iltasadun. Pian tästä tulikin jokailtainen tapa, ja hän tahtoi kuulla aina samojen hahmojen seikkailuista. Näin saivat alkunsa muun muassa kirjan päähahmot, Kettu ja Koira. Pian iltasatumateriaalia alkoi olla niin paljon, että päätös kirjan kirjoittamisesta oli ilmiselvää.

Kriitikko 5 v

Kun luonnostelen kirjan hahmoja, tyttäreni antaa rehellistä palautetta siitä, näyttääkö joku hahmoista juuri oikeanlaiselta. Voin kertoa, että eräänkin hahmon pukeutumistyylillä on muokattu monen monta kertaa hänen toiveistaan. Millainen paita koiralla täytyy olla, käyttävätkö erakkoravut hattua? Viiksistä nyt puhumattakaan... On myös mielenkiintoista huomata, että häntä naurattavat usein hieman eri kohdat kirjasta kuin minua. Koen hyvin tärkeäksi huomioida hänen mielipiteensä ja havaintonsa, sillä lapsillehan tätä silti pääasiassa työstän. Sujuva

Janette Hautaluoma

Janette Hautaluoma ja kriitikko.

luettavuus on myös tärkeää.

Nyt teitä luonnollisesti kiinnostaa, mistä koko projektissa on tarkemmin sanottuna kyse. Lapsista, aikuisista, huumorista ja oppimisesta, luonnosta. Tiedättekö ne monet lastenkirjat, joita on puuduttavaa lukea ilta toisensa jälkeen jälkipolvelle? Vaikka joukosta löytyy myös monia hauskoja helmiä, niin tiedän minäkin kokemuksesta ne puuduttavatkin tapaukset. Toivoisin, että kirjastani olisi iloa myös meille aikuisille. Kirjoittaessani koetan aina pitää pienen pilkkeen silmäkulmasani juuri meitä vanhempia ajatellen, että yhdessä lukeminen olisi ihana elämys ihan jokaiselle, ei vain pikukuvaelle. Toivoisin, että aikuisetkin voisivat edes hetken muistaa, miten ihanaa lapsenmielisyyttä on. Mielikuvitus on yksi rikkaimpia asioita elämässä. Olenkin kiitollinen, että lapsuudenkodissani mielikuvitussellisuutta pidettiin arvossa ja sitä tuettiin hyvin. Saman tahdon tehdä

Ensimmäinen kouluvuosi

myös omalle lapselleni.

Kirjassani opitaan kasviksista ja marjoista hauskan tarinan siivittämänä. Lapsi voi harjoitella tunnistamaan, miltä esimerkiksi punajuuri näyttää ja missä ihmeessä se kasvaa. Pääosassa on kuitenkin itse tarina hupsuine hahmoineen. Minua kiehtoo sulauttaa yhteen huumori, laatu-aika ja oppiminen. Parasta oppimista on mielestäni sellainen, että ei edes ajattele erityisemmin opiskelevansa. Se tulee vain vähän niin kuin kaupan päälle hyötynä mukavasta ajanvietteestä. Lukeminen kannattaa aina – ja parhaimmillaan se on myös elämys. Toivon mukaan kirja myös innostaa lapsia tutkimaan, maistamaan ja kasvattamaan itsekin erilaisia kasviksia ja marjoja.

Pienen mäen alla

Olen iloinen, että Kauhajoen Kulttuurisäätiö näki lastenkirjaprojektissani potentiaalia. Heidän avustuksensa innoittamana projekti sai hieman vauhtia ylleen, vaikkakin korona toi omat haasteet mukanaan. Nyt täytyy vain toivoa, että kokonaistilanne maailmassa helpottaa ja myös sitä, että projekti pysyy aikataulussaan.

Lastenkirjani kantaa työnimeä ”Pienen mäen alla” ja alustava esitelyteksti kuuluu kutakuinkin näin:

”Ota loikka keskelle kasvimaata ja tunnustele miten ihanalta multa tuntuu varpaiden välissä! Arvaatko missä punajuuret kasvavat? Puussa? Ehkäpä joka kuussa saakka? Tämä on tarina huithapelista Kalervo Ketusta ja maailmaa alati murehtivasta Martti Mäyräkoirasta. Ystävykset jakavat maalia kipeästi kaipaavan puutalonsa lisäksi myös rakkauden kasvimaan kohtaan.

Kettu ja Koira polkevat pienellä punaisella tandemillaan joka perjantai kaupunkiin, torille myymään herkkujaan. Paisti eräänä perjantaina – Miksi ystävykset eivät saavukaan paikalle? Miten käy Herra Mäyrän porkkanapiiraan? Ja kuka kumma on Reijo?” ♦

Aino oli täyttänyt kesällä seitsemän vuotta. Silloin hänelle sanottiin, että hänen pitää aloittaa syksyllä koulu. Aino olisi halunnut olla kotona, leikkiä pienempien sisarusten kanssa. Syöttää ja hoitaa heitä. Isä sanoi, että kouluun pitää mennä silloin kun ikä sallii. Se asia on keskusteltu loppuun. Aino tiesi, että on turha jatkaa.

Antti, Ainin veli, alkoi selittää: ”Koulu on kiva ja opettaja on kiva. Hän ei koskaan suutu eikä ole vihainen. Hän pitää kaikkia yhtä hyvänä.” Antti oli ollut jo vuoden koulussa.

Kesä meni äkkiä. Tuli syksy ja ensimmäinen koulupäivä. Antti otti Ainoa kädestä ja sanoi: ”Nyt mennään kouluun. Etkä sitten itke, olet jo iso tyttö. Näytä miten kiltti olet.”

Opettaja oli ulkona odottamassa, kun he tulivat sen talon pihaan, missä alakoulua pidettiin. Matkaa oli yli neljä kilometriä. Kävelen mentiin, lapsilla ei ollut silloin polkupyöriä. Ei ollut paljon aikuisillakaan. Opettaja antoi jokaiselle kättä ja kysyi nimeä. Aino oli onnellinen, että oli tullut kouluun ja saisi huomennakin tulla. Jo ensimmäisenä päivänä Aino voitti pelkonsa ja ujoutensa. Heti alussa opettaja opetti yhden virren säkeistön. Jatkossa se laulettiin aina lauantaina, koulupäivän lopussa. Pian alettiin opetella joululauluja. Opettaja sanoi, että osa on tonttuleikin lauluja, mutta opetellaan ensin laulamaan ja sitten vasta leikkimään. Niin se kaikki käy paremmin. Opettaja pyöri aina mukana piirileikissä ja useasti piti Ainoa kädestä kiinni. Se vasta tuntui Ainosta hauskalta.

Vihdoin tuli se perjantai-ilta, jolloin oli kuusijuhlat. Kaikki olivat pukeutuneet parhaimpiin-

sa. Opettaja oli pitänyt alkupuheen. Oli laulettu yhdessä ja yksin lausuttu runoja. Opettaja lähetti lapset pukeutumaan, ja pian he tulivatkin tonttuina ja leikkivät useita tonttuleikkejä laulaen viimeisenä:

*”Tonttulapset jouluyönä
ketterästi liikkuu, hyörii
Kevyesti harmaahapset
lattialla pyörii*

*Pääs on heillä punalakki
Jalas somat tossut
Johan voisi tonttuäiti
tuoda joulupossut.”*

Silloin pukki veti oven auki. Pukin muori tuli sisään, kantoi koria käsivarrellaan. Korissa ei ollut possuja. Siellä oli nisuäijät, paperipusseissa. Jokainen tonttu sai pussin. Nisuäijille oli tehty silmät, suut ja paljon nappeja valkoisella sokerikuorrutteella. Myös kaikki pienet vieraat saivat pussin. Se oli meille kaikille ikimuistoinen joulu.

Aila Soininen

Lapsuusmuistoja Kokonkylästä

Hakamaan veljekset vuonna 1956. Takarivissä Tuomo (vas.), Tapani ja Taavi. Eturivissä Reijo, Kauko ja Tuure.

Olen syntynyt talvisodan rauhan kymmenvuotispäivänä. Meitä lapsia oli Kokonkylässä asuvassa perheessämme seitsemän veljestä ja kaikilla yksi sisko, eli siis kahdeksan. Olin 1 ½-vuotias, kun matkustin isäni kanssa Helsinkiin silmälääkäriin. Yövyimme Santahaminassa, kun Kalle-setä toimi siellä kapiaisena. Kun kylämme kauppias Helvi-rouva kuuli tästä matkasta, hän alkoi nimittää minua Helsingin herraksi. Tavallaan se toteutui myöhemmin, koska menin heti kauppakoulusta Helsingin Osuuskauppaan eli Hokkiin töihin.

"Ylös, ulos ja lenkille!"

1950-luvulla meillä ei ollut televisiota, ei puhelinta eikä tietenkään kännyköitä. Radio hankittiin 1950-luvun lopulla ja sitä sitten kuunneltiin ahkerasti. Pekka Tiilikaisen selostamat urheilutapahtumat kuunneltiin jännityksen vallassa. Usein kun Tiilikainen oli selostanut Suomi – Ruotsi -yleisurheilumaaottelun, me menimme ulos pitämään omia kisoja.

Pekka Lipposen seikkailuja seurattiin hyvin tarkkaan. Lauantaisin tuli Hannes Häyrisen juontama radio-ohjelma Kankkulan kaivolla. Siitä ovat jääneet erityisesti mieleen Teijo Joutselan laulut ja Humppeveikkojen reipas musiikki. Lauantain toivotut levyt kuunneltiin aina saunan jälkeen.

Sunnuntaiamuuihin kuului Niilo Tarvajärven suosittu ohjelma Aamukahvilla. Siinähan lopuksi Tarva aina sanoi: "Ylös, ulos ja lenkille!" Lapsuu-

Helli Hakamaa (vas.), Niilo Varämäki, Matti Hakamaa, Aarne Osmo, Eino Hakamaa, Tuula Hakamaa, Veikko Hakamaa, Väinö Tasanko ja Signe Anttila heinänteossa Anttilan pellolla Kokonkylässä vuonna 1946.

dessamme leikit olivatkin useimmiten ulkona, kesällä erilaiset kuin talvella, ja useimmiten näihin leikkeihin osallistui naapurienkin lapsia.

Rapuja 20 pennillä

Päntäneenjoki virtasi kotini takana muutaman kymmenen metrin päässä. Se oli erittäin tärkeä leikkipaikka läpi vuoden. Siinä uitiin, siellä kalastettiin ja esimerkiksi rapuja

myytiin ostajalle 20 pennillä kappale. Tarzaniakin joella leikimme eli liikuimme puusta toiseen puita pitkin. Talvella lasketeltiin joentörmä alas. Myös hyppyrimäki rakennettiin. Huhtikuusta alkoi mielenkiintoinen urakka – jäällä seilailu. Ennen kylätien siltaa piti hypätä rannalle, koska törmäys oli muuten kova. Joskus kävi, että tipuimme veteen ja kastuimme. Talvisin joesta sahattiin erityisellä jääsahalla jäitä. Lohkareet

Anna Hakamaan kotiarkisto

vedettiin Leija-hevosella ylös ja peiteltiin hyvin sahanpuruilla. Kesällä lohkaistiin paloja maito huoneen laariin, jossa tonkka tai tonkat olivat jäähtymässä. Meidän tonkan numero oli 494 eli sama lukema, minkä seiväshyppääjä Pentti Nikula hyppäsi 1962 Kauhavan juhannuskisoissa, ja sehän oli uusi maailmanennätys.

Koulumatkat kuljettiin omatoimisesti pyörällä, kävellen, hiihtäen ja potkukelkalla. Silloin ei teitä hiekoitettu, joten kelkka luisti hyvin. Talvisin pääsimme usein myös isän reen kyydissä kouluun, kun meidän metsään oli koululta vielä 3–4 km matkaa. Isähän teki talvisin paljon ns. paperipuuta eli puut kuorittiin.

Lunta tuli 1950- ja 1960-luvulla runsaasti, jopa metrin kerralla. Oma tie avattiin lapiolla kerroksittain. Syksyisin laitettiin talkoilla lumiaitoja kylätien varteen. Ne pidättivät lunta, eikä tie mennyt niin tukkoon. Talvisin leikittiin paljon myös lumisotaa. Ulkoleikkeihin ei sunnuntaisin päässyt, ennen kuin jumalanpalvelus radiosta oli loppunut. Kesäisin kävimme pyhäkoulua. Koululla pidettiin myös poikakerhoa, jonka vetäjänä oli Eino Kangas. Kesäisin leikimme kattomunaa, kirkonrottaa, kymmentä tikkua ja pallopelejä.

Noin 10-vuotiaana olin tiilitehtaalla ns. lautapoikana. Syksyisin osallistuimme taloissa perunannostohommiin. Vanhemmat veljet keräsivät käpyjä, ja siitä sai hiukan taskurahaa.

Peruskunto kävelemällä

Leija-hevonen oli minulle erittäin rakas. Olin kuusivuotias, kun valjastin sen jo kärryjen eteen. Tein Leijalla erilaisia peltotöitä, muun muassa jyräsin, ja siinä työssä joutui kävelemään paljon. Ehkä siitä tuli hyvä peruskunto. Olin 17-vuotias, kun voitin Kauhajoella kaikki pidemmällä juoksumatkoilla. Kyseisenä kesänä voitin Etelä-Pohjanmaan nuorten cupissa Lapualla 3000 metrin juoksunkin. Mutta urheilu jäi, kun kaupakoulun jälkeen muutin Helsinkiin ja alkoi ns. muut juoksut.

1950- ja 1960-luvulla pelattiin talvisin paljon korttipelejä. Siinä olivat isä ja naapurin Hannes usein myös mukana. Yleensä pelasimme Koiraa, Majjaa tai ”Lupopeliä”. Usein vietimme aikaa Saulin myllyn myllytuvassa korttia pelaten ja tarinoiden. Talvi-iltoina saatoimme mennä myös tiilitehtaalle tiilenpolttajan luo, sillä siellä oli lämmin. Kylän nuorisokokoukset useinkin nuorisoseuran talollekin Louhelaan.

Anna Hakamaan kotiarhanko

Louhelan vieressä oli painikämpä, jossa painittiin, nyrkkeiltiin ja harrastettiin muutakin urheilua. Myöhemmin tästä oli hyötyä, kun Helsingin kaduilla joutui lättähattujen kanssa kärhämiin, ilman omaa tahtoa.

Lapsuudessani kyläiltiin toisten luona ilman kutsuja. Isä leikkasi miesten hiuksia. Joulun alla hän kävi lahtaamassa sikoja. Äiti taas vietti illat kangaspuilla kutoen satoja ryijyjä ja muita kudonnaisia.

Aisakello helkkäsi

Ennen joulua kierreltiin kylän taloissa, joissa asui lapsiperheitä, heittä-mässä iltaisin joulukortteja ovesta sisään. Sitten juostiin kipin kapin pakoon. Joulupukki kävi joka joulu. Lahjat olivat vaatimattomia, paljolti itse tehtyjä. Joulukuusissa käytettiin silloin aitoja, palavia kynttilöitä, mutta tarkkana oltiin, kun niitä poltettiin, ettei kuusi syttynyt palamaan.

Varhaislapsuudesta on jäänyt mieleen, kun tapaninpäivän illasta ajelimme Leija-hevosella Veikkosedän luo Kirkonkylän kassatalolle vierailulle. Aisakello helkkäsi, tähdet loistivat ja vällyjen alla oli lämmin. Oli pimeää, mutta kirkolla oli jo kauniita jouluvaloja.

1950-luvulta ovat jääneet mieleen myös rajut ukonilmat. Mittaritaulut olivat tavallisesti sisällä ja sieltä tuli pallosalamoita. Vettä satoi kaatamalla, mutta sen jälkeen aurinko paistoi kauniisti. Kesän kohokohtia oli, kun raviradalla järjestettiin maarata-ajot. Nappi Jousanen oli kaikkien poikien idoli. Ahkeraan käytiin katsomassa myös raveja ja pesäpallo-otteluita.

Kun olin lapsi, ei ollut päiväkoiteja. Kasvoimme kotona, ja isommat lapset hoivasivat pienempiä. Vaikka elämä oli silloin vaatimatonta, muistelen lapsuuttani hyvin lämpimästi ja onnellisena.

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2021! ♦

Hakamaan veljekset Tuomo (vas.) ja Tuure Päntäneenjoen varrella 1960-luvun puolivälissä.

Ruokamessut 30 vuotta – muistoja ja sa

Riitta Alapihan arkisto

Kolme messupäällikköä 30 vuoden aikana: nykyinen Riitta Alapiha (vas), hänen edeltäjänsä Kirsti Vuori sekä ensimmäinen Lea Ojanen.

päiväinen tapahtuma yöpymisineen tulee kalliiksi. Ehdotin sitten, yöpyisivätkö he ilman kustannuksia meillä kotona Filppulankylässä. Näin sovittiin, ja he tulivatkin messuille sinä vuonna sekä ainakin kymmenen vuotta sen jälkeen. Meistä tuli heidän kanssaan hyvät ystävät.

Haasteista huolimatta näytteilleasettajia on ollut Hangosta Ivaloon messujen alusta saakka. Sitä kautta tarjolla on ollut monipuolista kotimaista ostettavaa. Tarjonnan tuli nimenomaan olla monipuolista, uutakin, lähellä tuotettua ja riittävästi. Messuvieraat ovat vuosittain olleet innokkaita ostajia, mikä on ollut kiitettävä asia messujen jatkuvuuden kannalta. Olimme tuolloin, kolmekymmentä vuotta sitten, kovin paljon aikaa edellä alkessamme tehdä töitä kotimaisen lähiruoan puolesta.

Ensimmäiset Ruokaa Käsityönä -messut järjestettiin vuonna 1991. Ruokamessut olivat tuolloin kaksivuotisen Ruokaa Käsityönä -hankkeen päätöstapahtuma, josta vähitellen kehittyi maakunnallinen kotimaisten elintarvikkeiden messutapahtuma.

Nyt, vuonna 2020 Hämes-Havussa oli tarkoitus järjestää 30-vuotisjuhlamessut, vaan koronavirus päätti toisin!

Ruokaa Käsityönä -messujen nimi muuttui alkuvaiheessa pitkäköstä nimestä lyhyesti Kauhajoen Ruokamessuiksi (www.ruokamessut.fi), ja tapahtumaa alettiin järjestää vuosi kerrallaan. Messukävijöiden määrä kasvoi joka vuosi parilla tuhannella. Vuonna 2002 koettiin kaikkien aikojen yleisöennätys. Messuvieraita kirjattiin tuolloin 18 000. Nyttemmin kävijämäärä on vakiintunut 13 000–15 000:een.

Alkuun oli haastavaa saada messuille näytteilleasettajia riittävästi ja monipuolisesti. Yksi jäi erityisesti mieleen. Tapasin Riihimäen erämessuilla Sotkamon Riista ja Kala-nimisen yrityksen tuotteineen. Soitin myöhemmin, olisivatko he kiinnostuneita tulemaan Kauhajoelle tuotteineen. Vastaus oli, että on liian kallista! Matka pitkä ja kolmi-

Vuodesta toiseen Ruokamessujen aikainen sää on ollut yksi jännitysmomentti. Sääolosuhteet ovat pääsääntöisesti olleet tapahtumaa ajatellen hyvin optimaaliset.

Ei saisi olla kuuma, koska silloin tulee karpäsiä ja muista pörräisiä. Ei saisi olla kylmä, koska se vaikuttaa kävijämäärään ja tunnelmaankin. Ei saisi olla sateista elokuuta, koska silloin se vaikuttaa peltojen parkkipaikkojen kestävyYTEEN. Koko messujen historian ajan ilmat ovat suosineet lähes poikkeuksetta. Yhden kerran oli niin sateista, että olimme jo aivan tuskastua. Messujen teknisen puolen vastaava sanoi, että mikäli on kolme päivää poutaa, niin parkkipaikkojen pelot kestävät. Ja kestäväthän ne. Paitsi yksi auto hieman upposi sänkipeltoon ja jäi kiinni märkyyteen. Sen auton kuski na sattui olemaan maakuntajohtaja. Olimme varautuneet siihen, että joidakin autoja pitää hinata ja siellä oli traktori valmiina apuihin. Hyvin sujui, ja messut päästiin aloittamaan.

Eräänä vuonna perjantaiaamuna

Patakakkoskokki Jaakko Kolmonen esiintyi Ruokamessuilla 1992–2003.

*Ensimmäiset kahvit Humalamajas-
sa juotiin vuonna 1998. Idean äidit
ovat Sorttiemännät, jotka kokosivat
naisryhmän kahvilaa pitämään. Vii-
meinen kerta heidän ohjaksissa oli
vuonna 2013, jonka jälkeen kahvilan
pito siirtyi Valkoiselle Puulle.*

kuuden aikaan vielä satoi ropisemalla. Heräsin sateen ääneen ja hetken siinä hiljaa mietiskelin, miten kähän uskallan mennä Hämes-Havuseen, kun sade ei oikein messutunnelmaan kuulu. Mutta messualueella kaikki olivat hyvällä mielellä työn touhussa. Kukaan ei pähkäillyt sadetta puoleen eikä toiseen. Perjantai alkoi sateella, mutta sää poutaantui sitten.

Muutamana vuonna meillä oli messualueella Hämes-Havusen takana näytteillä eläimiä. Yhtenä vuonna siellä oli emuja, ja sehän sopi hyvin, kun juuri olimme liittyneet Euroopan Unioniin. Alueen vartioinnin hoiti vuosien ajan Kauhajoen Karhun lentopallojaosto. Eräänä aamuna töihin mennessäni joku valvoijista tuli

Ruokamessujen kuva-arkisto

luokseni juoksujalkaa. Kertoi, että yksi emu oli yöllä karannut ja he sen juoksivat kiinni. Niin varmaan! Kylähän sitten selvisi, että se oli aamun 'piristys'. Emu taitaa juosta 50 km/h.

Seuraavana vuonna meillä oli vilisikaemo ja kolme raidallista pikkupossua aitauksessa messualueella. Meillä ei ollut tietoa, että possut kaivautuvat pehkuihin ja jopa mullan alle yöksi nukkumaan. Olihan meillä hätä aamulla, kun possuja ei näkynyt missään. Metelistä säikähtäneenä kömpivät emonsa seuraan sellaisella ilmeellä, että mitä te siinä nyt oikein voughkaatte?

Näytteilleasettajille sattui joi-nakin vuosina pieniä tapaturmia, mutta niistä selvittiin kotikonstein. Kerran yksi näytteilleasettaja sai jonkin vakavamman silmätulehduksen perjantai-illalla. Minä soittamaan naapurissani asuvalle silmälääkärille, joka oli vastaanotollaan puoli tuntia soitosta. Miehen silmä saatiin kuntoon ja työt jatkuivat.

Alusta alkaen kohtelimme näytteilleasettajia kuin 'piispaa pappilas-sa'. Meidän tuli olla joissakin asioissa tuplasti parempia kuin isompien messujen järjestäjät. Ruoka-alan näytteilleasettajat ovat valtakunnallisesti pienehkö joukko, ja puskaradio

toimii hyvin, sekä hyvässä että huonossa. Luotimme siihen, että kun palvelu pelaa, niin näemme toisemme vuodesta toiseen. Saamme uusiakin. Meillä oli alkuun näytteilleasettajille jopa ruokatuntituu-raus ilman korvausta, myöhemmin pientä korvausta vastaan. Se olikin hyvin tervetullut apu, koska monet olivat aivan yksin myyntikojunsa kanssa messuilla.

Alueen siisteys on ollut alusta saakka yksi hyvin tärkeä elementti. Messujen ajan alueella liikkui puhtaanaapitoryhmä aamusta iltaan. Jopa kompostointiin liittyvää toimintaa ohjeistettiin eräänäkin vuonna.

Ruokamessubussi Kauhajoen keskustan alueella ja ruokamessukassi lipun ostajan käteen ovat olleet molemmat mainiot ideat. Bussilla on kauhajokistenkin kiva tulla messualueelle pikkukierroksen jälkeen. Yksi kohokohta messukävijälle ovat alusta saakka olleet muurin pohjaletut suolaisella ja makealla täytteellä. Py-sähdys samalla tuttuja tapaamiseen.

Hämes-Havunen on Ruokamessujen sydän. Monet vierailijat ja varsinkin sanomalehtien toimittajat ovat kertoneet, että heille tulee jo portista sisään astuessa mukava ja rauhallinen olotila. ♦

Kauhajoen kotitalousopistosta osaavia emäntiä itsenäistyneelle Suomelle

Maatilan emäntiä ja kotitalousneuvoja kouluttanut oppilaitos Kauhajoella kehitti kotitalousalaa. Juuri itsenäistyneessä Suomessa emännät nähtiin perheiden ja lähiyhteisöjen moraalikasvatuksen, hyvinvoinnin, sivistyksen ja taloudellisen vaurauden edistäjinä. Sanssin kulttuuritalolle on koottu näyttely, joka esittelee vuonna 1920 perustettua Kauhajoen kotitalousopistoa ja sen historiaa sotavuosiin asti.

Kauhajoen kotitalouskoulu perustettiin vuonna 1920 ja sen pääkursseina oli vuoden mittainen emäntäkoulu, jossa opeteltiin kaikkia maatalon emännän tarvitsemia taitoja: ruoanlaittoa, kodinhoitoa, käsitöitä, puutarhanhoitoa, eläimistä huolehtimista ja lasten kasvatusta. Vuonna 1930 Kauhajoen kotitalouskoulusta tuli kotitalousopisto, kun se alkoi kouluttaa myös kotitalousneuvoja.

Koulun päätavoitteena oli kotitalousalan kehittämisen. Maailmalta tuli jatkuvasti uutta, tutkittua tietoa esimerkiksi ravinnon ja hygienian merkityksestä terveyteen. Tiedostettiin, ettei perinteinen äidiltä tyttärelle siirtyvä tieto enää riitä. Koulutus oli ensiarvoista, sillä 1900-luvun agraari-Suomessa emännän tiedot ja taidot vaikuttivat suoraan paitsi perheen hyvinvointiin myös koko kansantalouteen.

Kymmenessä vuodessa Kauhajoen kotitalousopistosta kehittyi valtakunnallisesti merkittävä kotitalousalan oppilaitos, joka veti puoleensa nuoria naisia ympäri Suomea. Se valisti ja jakoi tietoa myös monissa tilaisuuksissa koko Etelä-Pohjanmaan alueella. Merkittävä edistysaskel kotitalouskoululle oli uusi koulurakennus, joka vihittiin käyttöön vuonna 1928. Uudessa rakennuksessa kaikki oli suunniteltu kotitaloustyötä ja sen opetusta varten. Talossa oli keskuslämmitys ja

Ruoanlaittoa uudenaikaisessa koulurakennuksessa vuonna 1938.

juokseva vesi. Keittiössä vesiputket kulkivat hellan kautta, jolloin hellaa lämmitettäessä hanasta sai myös kuumaa vettä.

Kauhajokelaisessa maalaismaaisessa valkoesiliiniset nuoret neidot herättivät ihastusta ja usein opiskelija löysikin puolison Kauhajoelta, jolloin seudulle jäi osaavia emäntiä. Sisäoppilaitoksessa nuoret naiset pi-

dettiin kurissa ja nuhteessa. Niiukset ja teitittelyt olivat arkipäivää vielä 1960-luvulla. Ovet lukittiin kello 22 ja opettajat valvoivat, etteivät nuoret naiset lähteneet luvattomille teille. Uskaliimmat käyttivät kuitenkin palloportaita ja lähtivät maamieskoulun poikia tervehtimään.

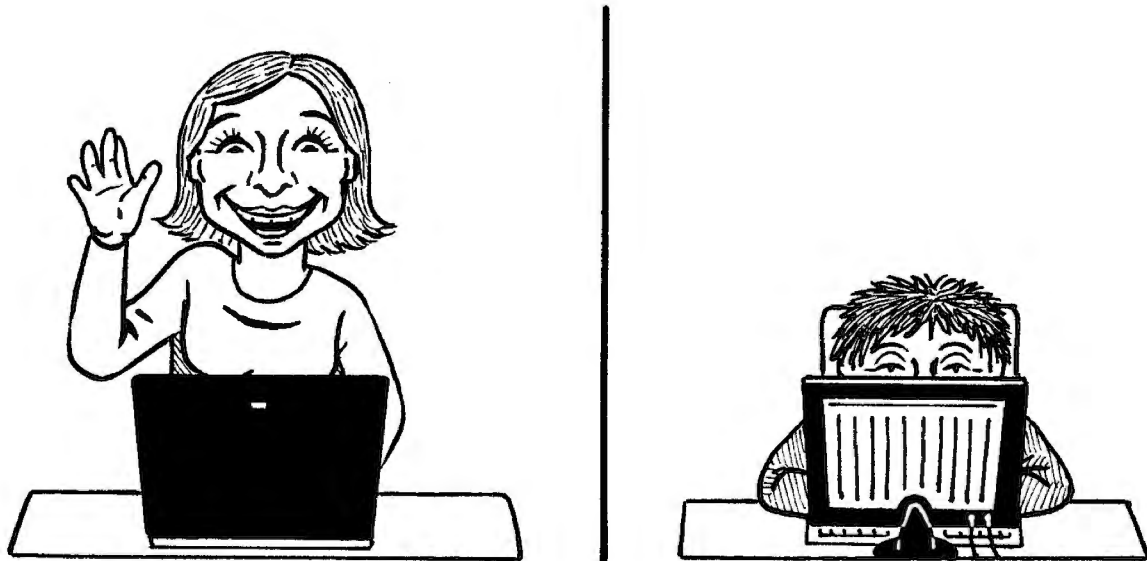
Näyttely Sanssin kulttuuritalolla

Kauhajoen kaupunki esittelee Sanssin kulttuuritalolla Kauhajoen vanhan kotitalousopiston historiaa ja esineistöä. Projekti sai alkunsa tarpeesta siirtää entiseen kotitalousopiston rakennukseen museoidut esineet uuteen paikkaan, koska rakennuksen omistaja on myymässä tiloja eteenpäin. Kauhajoen kaupunki sai Museovirastolta rahoitusta museoesineiden inventointiin. Projektissa kerättiin myös tietoa haastattelemalla koulun entisiä opiskelijoita ja opettajia. Kauhajoen kaupunki kerää edelleen kansalaisilta kotitalousopistoon liittyviä muistoja, valokuvia yms. Omat muistot voi lähettää sähköpostilla osoitteeseen kulttuuri@kauhajoki.fi. ♦

Kauhajoen kotitalousopisto valisti kansaa oikeanlaisesta ravinnosta maatalousnäyttelyssä vuonna 1934.

Veera Schrey

Ensimmäinen etäpäivä:

Rakas päiväkirja! Paha pöpö sulki turvallisen koulutien: mikä nyt neuvoksi? Rehtori sanoi, että nyt vaan etäopettamaan. Läppäri siis keittiön pöydälle ja syöksy bittiavaruuteen voi alkaa. Apua, nyt ne näkevät, ettei meillä ole paljon imurin kanssa heiluttu... Olenko minä tuo kalmon näköinen huiskutukka ruudulla? Montako leukaakin minulla on? Mikäs koodi piti oppilaille antaa? Täytyy hakea peräkamarin teini hätiin... Onneksi on oma ATK-tukihenkilö kotona, joka nakitjamuusipalkalla siirtyy omalta koneeltaan huoltamaan äitiriepua.

Nyt ovat lapsoset langalla ja teho-opetus voi alkaa. Tai kaikkien nimet ovat näkyvissä mutta yhtään naamaa ei näy. Siellä varmaan opiskellaan niin, että päät vain höyryävät. Kyselen läksyjä ja hiljaisuus humisee. Ovatkohan oppilaani edes todellisia?

Toinen aamu: Yöllä opetin vimmatusti kaikenlaisia otuksia etänä – sammakoille kiinan kielioppia, naapurikämpän Repelle virkkausta ja entiselle rehtorille satubalettia. Uni ei oikein ollut levoksi. Silmäpussit täyttävät ruudun, kun haen oppilaita aamupalaveriin. "Ootko sä itkenyt?" kysyy yksi armahainen vilpityn huoli äänessään. En käy

avaamaan satubalettitunnin käänteitä – kertoisivat vielä kotoväelleen. Kehotan laittamaan koneen kameran päälle. Peruutan käskyn, kun näen Sannimaarian isän koikkelehtivan taustalla melkein aatamin asussa – on kuulemma menossa suihkuun. Toivun hiljalleen. Virallisen koulupäivän jälkeen vietän yöaikaa etätehtäviä korjaten. Täysikuu heijastuu ikkunan toiselta puolelta, näyttöni valo hämmentää ohilentävää pöllöä. Tunnen sielunkumppanuutta.

Viikon päästä: Ensimmäinen opekokous takana. Muilla oli etäpalaverin aikana paljon virtaa: yksi jumppasi, toinen somisti takaseinän kirjahyllyä hiihtokilpailupalkinnoilla, kolmas nautti vastapyöräytettyjä korvapuusteja – en sitten esitellyt pussikeittolounastani enkä kotoilu-asuani – toisten trendiverkkareitten rinnalla lököttävät kotihousut mallia kirpparin alekoppa tuntuivat hieman vaatimattomilta. Keskustelu vilisi osaamista: "Oletko pitänyt meettejä, minä olin zoomissa viisi tuntia peräkkäin, tein superhienon animaation ja sometimme samalla, teimme Youtubeen opetusvideoita ja nyt ne ovat saaneet jo puoli miljoonaa

tykkäystä!" En sitten kertonut, että Jeppe ei tehnyt yhtään tehtävää ja Sipe puolestaan oli kysynyt Googlelta joka asian. Sekään, että olin oppinut liittämään power point -esityksen, ei tuntunut mainitsemisen arvoiselta.

Kesäloman kynnyksellä: Aamurutiinit ovat jo hanskassa – paita oikeinpäin, sovellukset eivät veisaa itkuvirttä, koto-opiskelija lämmittää rutiinilla sopan molemmille. Viimeiset kokeet on pidetty, oppilaat ovat selvinneet keskimäärin kohtuullisesti ja yöunissa eivät virkkaavat Repet ja kiinankieliset sammakot enää vieraile. Kun harvakseltaan käyn kaupassa, on outoa puhua oikein kasvokkain jonkun oppilaan kanssa: ovat ne siis oikeita ihmisenalkuja, eivät puhumattomia päitä ruudun nurkassa. Harvoin on alkava loma ollut yhtä tervetullut!

Elokuussa: Ihanaa, kun on luokka täynnä oikeita ihmisiä - iloisia, hiljaisia, hupsuja, vakavia, mukavia! ♦

"Etäope"

Kevään kuulumisia kirjastosta

Vuodenvaihteen jälkeen alkoi maailmalta kuulua uutisia nopeasti leviävästä virustaudista; ei kai tuo meitä koske, ajateltiin useamman viikon ajan. Toisin kävi, korona tuli.

Maaliskuulla kirjastokin suljettiin kaupungin päätöksellä, ja myös kirjastoauto lakkasi ajamasta.

Kaupunginjohtajan vinkin pohjalta jatkoimme pääkirjastossa varausten ja kirjakassien toimittamista asiakkaille. Puhelin soi ja sähköpostit täyttyivät saapuvista tilauksista. Tämä toiminta työllisti kovasti, kun keräsimme ja lainasimme kirjakassin tilaajalleen kirjaston ulko-ovelle nou-

dettavaksi sovittuna aikana. AVI:n päätöksellä kirjakassien jakelu loppui ja kirjaston ovet suljettiin kokonaan 4.4.2020. E-aineiston lainaus toimi koko sulkuaajan ja laina-ajat pidennettiin automaattisesti eikä sakkoja kertynyt asiakkaille.

Kauhajoella on aloitettu omatoimikirjaston suunnittelu jo aiemmin ja tähän liittyen alueemme kehittäjäkirjasto, Vaasan kaupunginkirjasto yhdessä Åbo Akademin tutkimustiimin kanssa, on käynyt tarkastelemassa Kauhajoen kaupunginkirjaston tiloja ja niiden soveltuvuutta itsepalvelua ajatellen. Suunnittelu-

arkkitehti ja tutkimustiimi ehdottivat tehtäväksi joitakin muutoksia, ja niinpä päätimme käyttää hyväksi kirjaston sulkuaikaa osastomuutoksien tekemiseksi.

Arkkitehti Touko Saari sijoitti lasten- ja nuortenosaston kirjastossa alun perin heti sisääntulon jälkeen vasemmalle. Sinne hankittiin iso akvaario, joka veti puoleensa varsinkin lapsia. 2000-luvulla Leader-hankkeen myötä lasten- ja nuortenosasto muutti kirjaston perälle entisen käsikirjaston tilaan.

Nyt päätimme palauttaa lastenosaston alkuperäiselle paikalleen akvaarion ympärille. Nuortenosasto puolestaan siirrettiin palvelutiskin oikealle puolelle entisen käsikirjaston paikalle. Musiikkiosasto, suomen kielen kirjat ja vieraat kielet vaihdettiin kirjaston perälle Panulapiston oven viereen. Dekkarit sijoitettiin lähemmäs sisäänkäyntiä ja kulkuväylää. Kertomakirjallisuus ja tietokirjat pysyivät entisillä paikoillaan. Keijo Jaakolan kokoelma kokonaan ja Käsikirjaston kirjoista suuri osa sijoitettiin varaston puolelle; kirjat siis löytyvät, vaikka eivät ole enää näkösällä.

Näitä muutostöitä teimme koko sulkuaajan ahkerasti ja iloisina siitä, että oli konkreettista tekemistä ja pystyimme käyttämään kiinnioloajan tehokkaasti. Suurimmat muutokset tulivat tehdyksi juuri ennen kuin saimme jälleen avata kirjaston ovet asiakkaille kesäkuun alussa.

Nyt pääkirjasto on esteetön ja ovet avautuvat itsestään. Kirjastossalissa on ensiksi vastassa juhllalliset pylväät, punaiset köydet ja nuolet ohjaamassa kulkua sekä turvavälin muistutuslaput. Palvelutiskille on asennettu suojalasit, aivan kuten oli vielä 1970-luvulla esim. postikonttoreissa. Lainausautomaatit sekä varausten omatoiminen nouto mahdollistavat itsepalvelun aamusta iltamyöhään. Lehtisali on entisellä

Irja Niinimäki

paikallaan, mutta istumia on sielläkin vähennetty. Palautusluukut on sijoitettu ulko-oven oikealle puolelle ikkunaelementtiin.

Kirjoitan tätä elokuun lopulla, eikä vielä ole tiedossa omatoimikirjaston avautumisen tarkkaa aikaa. Joitakin kalusteita on vielä tekeillä ja automaattien, kuulutusten yms. viimeisiä testauksia tehdään. Kun kaikki alkaa olla valmista, pyydämme asiakkailta henkilökohtaisen käytösitoumuksen ja samalla voimme neuvoa kirjaston käyttöä, lainaamista, palauttamista, varausten noutoa sekä omakirjastosta poistumista.

Kirja on henkinen peruselintarvike.

Päästäkseen kirjastoon omatoimijalla, siis aamulla ennen kirjaston normaalia aukeamista tai illalla kirjaston sulkeutumisen jälkeen, asiakkaalla on oltava joko Kauhajoen oma kirjastokortti tai Eepos-kortti ja korttiin liitetty PIN-koodi (4 numeroa), maksuja tulee olla alle 5 € eikä myöskään muita käyttökieltoja. Sisäänkäynti on henkilökohtainen, kavereita ei tule yhdellä kirjautumisella mukana.

Omatoimiaikana henkilökuntaa ei ole paikalla. Kamerat valvovat ja tallentavat asiakkaiden liikkumista ja toimimista kirjastossa. Vartiointiliike tulee kutsuttaessa paikalle selvittämään häiriötilannetta.

Uskomme ja luotamme siihen, että kirjaston aukioloaikojen lisääntyminen palvelee asiakkaitamme. Kirjaston on toivottu olevan auki viikonloppuisin. Pian se on mahdollista ja asiakkaat voivat tulla lainaamaan materiaalia, viihtymään ja lukemaan vaikkapa sunnuntain Hesaria kauniiseen kirjastoomme.

Kirja on henkinen peruselintarvike. Kirjat ovat elintärkeitä ikkunoita niin kotimaisiin kuin ulkomaisiin maailmoihin ja vieraisiin kulttuurisiin. Erkki Tantun sanoin: Kirja – kaivo tiedon taidon, lähde virkistyksen aidon. ♦

Päntälän kakarat prissaamas

Rinnen Aleksin ja hänen tonttinsa rakennuksineen kuului siihen meidän kakaraan elämähän niinku ittestään selevvytenä. Oli latoja, se pimiä riihi, sepän paja ja tietysti syksyisin omenapuut ja meidän mielestä Päntälän ensimmäiset pehmoiset hyysipaperit.

Alexin oli sellainen, jotta se kimpaantuu sekunnin, niin me tavattiin useen käyrä sitä prissaamas. Ikinä mei mitää sinänsä pahaa tehty eikä rikottu mitää, mutta solin jännittävää, kun Aleksin suuttuu, niin sitä paineltiin pakohon.

Oltiin taas kerran porukalla käyty siä Aleksin hyysis, kun sieloli sitä oikiaa pehmoosta paperia ja kotona vain Ilikka, josta jäi mustetta puohon. Niin taas kerran Aleksin riemastuu ja kariuu, jotta menkää pahanhengen honttalehet kotianna sontimahan. Mä olin silloin justihin täysistunnolla ja jouruun juoksemahan housut linkoos sen pajan taa ja kotona sitte pyyhiin Ilikkahan.

Kerran vahingos me aiheutettiin kyllä Aleksille talourellista vahinkua, ku joku keksii jotta ku Aleksin on lypsyyllä (sen lehemen nimi oli Lotta) niin tiputetaan lehemänlätä sieltä navetan katolta siitä ilimaräppänestä, niin se ihimettelö, jotta mistä tuo läjä oikeen tuli, kun Lottakin on viiren metrin pääs. No meidän Kaija sinne katolle liukumiinan kans ja tiputtaa sen yllätyskakan ja tietysti siihen täysinääsehen sankoohin, minkä Aleksin oli justihin lypsäny.

Ei Aleksin koskaa menny kotia juoruamahan, kun solin niin hyväsyrrämminen ja tiesi, jotta moltaas kotona saatu flojotesta. Aleksin tykönä moon elämäni ensimmäisen kerran kattonu väritelekkaria. Siinoli oikeen sellaiset hipaasunäppäämet ja kuva tulipunaanen, mutta se ei antanu säättää sitä kuvaa, jottei mee rikki.

Joskus Halakolan kauppa oli kilipaalu. Sieloli sellainen isoo klasi-purkki täynnä pullonkorkkia ja sai arvata, montako niitä on. No Aksun voitti sen ja sai korillisen Jaffaa. Iesus kumme siitä kuultihin, niin oltiin mielin kielen kauan aikaa ja vissihin kehuttiin Aksun kissiäki, jotta on komia ja karva kiittelö. Tottahan se tiesi, jotta mistäpäin ny tuuloo ja sitte vasta viikonpästä sanoo, jotta ottakaa siitä ny yks pullo tasan ja oli pojat hyvä. ♦

Timo Pihlajamäki

Miksi ostaa ongelmia

Keitetään, lisätään, sekoitetaan, lisätään – näin syntyy punamultamaalia Topi Rinta-Kauhajärven tekemänä.

”500 vuotta ongelmatonta historiaa takana, eikä vielä kukaan ole saatu sen kummenpaa keksittyä.” Näin tiivistää Hyypän Kauhajärvellä asuva Topi Rinta-Kauhajärvi punamultamaalin upeuden. Hän on keittänyt maalia 1990-luvulta lähtien, ensin omiin tarpeisiin, myöhemmin myös muille. Asiakkaita on ollut sadan kilometrin säteeltä Satakunnasta, Pirkanmaalta, Pohjanmaalta ja jokunen myös Kaustiselta.

Topi on varsinainen moniosaaja. Autoteknikon koulutuksen saanut mies korjaa kaikenlaiset koneet ja laitteet, viljelee maata, toimii talonmiehenä, kunnostaa kotitaloaan, sen piharakennuksia ja huonekaluja vanhoja perinteitä kunnioittaen sekä kerää vanhoja esineitä niin, että hän voisi pian avata mielenkiintoisen kotimuseon.

”Vaari oli puuseppä, niin häneltä olen perinyt, että käsillä pitää tehdä.”

Tällä hetkellä Topin sydän sykkii kiivaasti vanhoille autoille ja muille menopeleille. Hän toimii puheenjoh-

tajana alulle panemassaan Hyypän menopelit -yhdistyksessä, joka on järjestänyt mm. jo parina kesänä Hyypän ympäriajo -tapahtuman.

Pölyt pois ja maali päälle

Maali-innostus syntyi tarpeesta: oma talo vaati maalausta, joten sitä varten piti saada maalit.

”Innostuin lopullisesti, kun Hyypässä järjestetyllä kansainvälisellä työleirillä tehtiin punamultaa Eerikki Anola-Pukkilan johdolla. Kun on kiinnostunut vanhoista systeemeistä, niin perinemaalitkin sopivat siihen.”

Punamultamaali saa Topilta monta kiitosta. Se on helposti maalattavaa ja uusintamaalausta varten ei tarvitse kuin pölyt pyyhkiä ja vetää uusi maalikerros päälle. Maalata voi vaikk-

Topin määrät 60 litralle punamultamaalia:

*Vettä 50 l
Rautavihtrillää 2 kg
Ruisjauhoja 4 kg
Pigmenttiä 8 kg
Vernissaa 1-5 l
Suolaa 100 g*

ka talvella ja maali on kestävä. Siitä todistavat punamullalla maalatut kalliomaalauksetkin. Topi pitää silloisia maalaajia oikeina keksijöinä, joilla on ollut tietotaitoa ja osaamista. Punamullan ainoa ongelma vanhetessaan on, että maali tarttuu vaatteisiin, kun seinään nojaa, mutta tarvitseeko sitä itseensä seinään hinkata? ”Mulla ei ole ollut tarvetta seinää luohata”, Topi naurahtaa.

Miksi muovimaalit sitten ovat niin suosittuja? Topin mielestä ihmiset ovat muoviuskovaisia.

”Kun ehtoosta toiseen katsoo mainoksia, niin ne luo mielikuvia muovimaalien paremmuudesta. Vaikka niillä on hyvät puolensa, niin muovin ja puun naimakauppa ei ole koskaan onnistunut. Miksi ostaa ongelmia, kun voi ostaa ratkaisuja? Mitkään maalit eivät pidennä puun ikää – maali on vain koriste.”

Teknikon ideat

Keittomaalin lisäksi Topi tekee ulkoseiniin pellavaöljy- ja tervamaaleja, grafiittimaaleja peltikattoihin sekä temperamaaleja sisäkäyttöön. Maale-

Tämän koneen avulla laudat on helppo maalata.

ja saa minkä värisinä tahansa, mutta esimerkiksi keltamultamaali on aika lyhytikäistä. Topi tietää, että kolmen eri väripigmentin käsin sekoitus on vielä helppo, mutta jos tarvitsee lisää samansävyistä maalia, neljän pigmentin sekoittaminen tuottaa jo

ongelmia.

Maalien sekoittamisessa on tekniikon ammatista apua, samoin uusien työtapojen ja -koneiden kehittämisessä, jota Topi innokkaasti tekee. Niistä yksi on maalikone irtolaudoille. Sellaista ei muualta

Suomesta löydy.

”Lauta lykätään toisesta päästä sisään ja se tulee toisesta päästä punaisena ulos. Tuon tarvittaessa koneen autolla paikan päälle.” ♦

Tähtiä meressä – tuokiokuvia unelmien

Meren energia ja tuulen voima kiehtoivat minua niin että vuorottelupaavuotena 2012 aloitin purjehduksen. Lomilla purjehdin Välimerellä, Atlantilla ja Karibiassa, kunnes ilmoitettiin Karibialta tammikuussa 2018 starttaavalle maailmanympäripurjehdukselle. Se alkoi Martiniquelta jatkuen Karibian muille saarille. Siellä olen nähnyt valaita ja harvinaisen vihreän välähdyksen, merimakaroita, -tähtiä, -siilejä, koralleja. Uimme kilpikonniin, rauskujen ja barrakudien kanssa. Rannan palmut tanssivat karibialaisrytmejä, mainigit kohisivat rantahiekkaa möyhentäen. Sadat vitivalkoiset lumihaukarat ääneti lehahtivat yöpuulleen. Iltauinin rikkoessa veden pinnan ihailimme tähtisademaista fosforiplanktonia.

Saarelta toiselle

Hollannin ABC-saaret eli Aruba, Bonaire ja Curacao. Viliää, kallista design-muotia, tavarataloja, korallien koristamia rantavesiä, sinistäkin sinisempi taivas, meri turkoosiakin turkoosimpi, oransseja flamingoja ja pelikaaniparvia, veden välkettä.

Viranomaiset kyselivät meiltä passien lisäksi aseita Kolumbian Santa Martassa. Se on värikäs, rytmikäs, pieni satamakaupunki, jossa on taidokasta käsityötaidetta, maalauksia, helmiä, koruja, hedelmiä, musiikkia sekä luomun kokoisia viinirypäleitä.

Panaman kanavaan pääsy kesti pari viikkoa. Näillä mangroverannoilla ei uida krokotiilien eikä portugalinsotalaivojen vuoksi. Portobellon poukamassa kelluessamme saimme kyläilykutsun paikallisilta suomalaisilta, joilta kuulumme alu-

een merirosvoista, kokaiinisodista, metsien jaguaareista, puumista ja laiskiaisista. Välillä rantauduimme ja hyppäsimme värikkääseen, rämisevään bussiin. Tapasimme kyläläisiä, patikoimme vuorilla ja laaksoissa. Mustat delfiinit ilahduttivat meitä iltaisin tervehdyskäynnillään. Lämpästyämme kanavan ahdoimme veneen täyteen ruokaa Tyynenmeren ylitystä varten. Veneessä varastoja on istuimien ja petien alla, selkänöiden takana, seinä- ja lattialokeroissa, pöydän sisässä. Kanavasta selviytyttyämme Tyynimeri aukeni juhlallisena ja matka jatkui kohti Galapagossaaria.

On hienoa sukeltaa veneestä neljä kilometriä syvään tyneen veteen ja uida keskellä rannatonta aavaa. Eteläinen tähtitaivas on elämys, taivaankantta halkoi tähdenlentojen kaaret ja kirkas Linnunrata. Upea

on ehjä sateenkaaren puolikas, vino kuun sirppi ja hyvän mielen tuojina veneen ympärillä kisailevat delfiinit, öisten aaltojen murtuminen fosforiplanktonin valaisevan vaahtopään hohtaessa kuin lukemattomat tähdet meressä. Koskettava on meren pintaa rikkovan delfiinin selkävän suhahdus pimeässä yössä.

Olimme irti maailmasta tarviten vain suojaa, ravintoa, lepoa, valoa ja varjoa. Olimme ylittäneet niin monta aikavyöhykettä ettemme enää välittäneet kellosta, elimme auringon mukaan, tuntui ettei aika saa meitä kiinni. Merileijonien, kilpikonniin ja pingviinien Galapagos. Täällä eläimet ovat rauhoitettuja. Laiturilla, kumi-veneissä ja penkeillä loikoili merileijonia. Naapurikatamaraanin kissa sai sätkyn merileijonan kiivetessä perään makoilemaan. Eliöstö on ainutlaa-

Hannu Hartman

Komodonvaraanilla on suussa 60 erilaista bakteeria, jotka estävät saaliseläimen veren hyytymisen. Vesipuhveli on varaanin pääasiallinen ravinto. Kun varaani on purrut vesipuhvelia, se seuraa tätä jopa kaksi viikkoa, kunnes puhveli kuolee verenhukkaan ja varaani syö sen. Kuvan varaani oli juuri aterioinut, siksi Virva Vihonen uskalsi olla sitä näin lähellä.

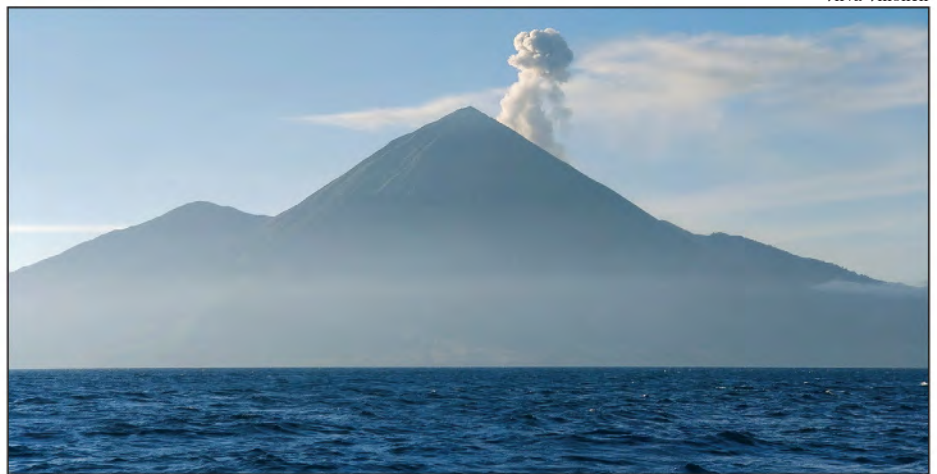
tuista, mm. 300-kiloinen galápagoksenjättiläiskilpikonna, merileguaani, sinijalkasuula, galápagoksenpingviini. Viikkojen ajan olimme yhtä merikilpikonnien ja -leijonien, lintujen ravintokiistojen ja laiturin reunoilla partioivien paholaisrauskujen kanssa.

Marquesas, Tuamotu ja Ranskan Polynesia

Viikkojen purjehduksen jälkeen kiipesimme hedelmännälkäisinä Marquesassaarten Hiva Oan laiturille, jossa piti olla hetki kontallamme, ettemme olisi kaatuneet. Pitkän merimatkan jälkeen aivoihin jää muisti keinunnasta ja se jatkuu kunnes tasapainojärjestelmä sopeutuu. Tämä tila on yksilöllinen, minulla se kestää pari päivää. Vaapuimme kylään ostamaan herkullisia mangoja ja banaaniterttuja, pomeloita söimme paidanrinnukset mehussa. Ihmiset ovat kiireettömiä, tatuoituja, ystävällisiä. Lähes kaikkien hiuksissa on Polynesian kansalliskukka tiare jommankumman korvan takana. Se ilmaisi, onko henkilö varattu vai ei. Tutustuimme saarella asuneen Paul Gauguinin taiteeseen sekä koteja suojeleviin tiki-patsaisiin, jotka ovat puoliksi esi-isien ja jumalten kuvia, kivistä tai puusta veistettyjä noin metrisiä henkilöahamoja. Tuamotusaarten Fakarava-atollin turkoosissa vesissä kahlailimme laguunilta toiselle. Snorklasin elämäni ensimmäisen kerran haiden kanssa, ovat kuulemma ihan vaarattomia mustaevähaita, joihin totuimmekin. Mustien helmien simpukankuoria on dyyneiksi asti. Seuraava kohde oli Moorea, pieni sademetsäsaari. Snorklasimme, patikoimme vuoristossa, ihailimme kukkivia puita, hedelmä- ja vaniljaviljelmää, jättsaniaisia, jättiperhosia, kalliokieloja, liljoja ja samettimaista sammalta.

Ranskan Polynesian suurin saari on Tahiti, se pursuaa kukkia ja valkoisia helmiä. Oli outoa tulla Polynesian pikkusaarilta Tahitin pää-

On hienoa sukeltaa veneestä neljä kilometriä syvään tyneen veteen ja uida keskellä rannatonta aavaa.

Rinjan tulivuoren savumerkkejä Timorin merellä Indonesiassa.

kaupunki Papeeteen, kun kukaan ei meitä enää moikannut. Tätäkö sivistys on, mietimme.

Surffareiden mekassa Teahupoonissa tube-aallot ovat sanoinkuvaamattomia! Tänne loppuu tältä erää seiluuni.

Jatkuu Timorin merellä -19

Seuraavana vuonna otin osaa saarihypelyyn Indonesian Kupangista monien pikkusaarien kautta Balille. Keltaiset auringonlaskut merellä ja tulivuori Rinjanin savutuprut olivat jännittäviä. Emme uskaltaneet uida autioiden saarien poukामीin varaani pelossa, mustien villisikojen partioidessa rannalla. Komodon saaren opastetulla retkellä kohtasimme noin kolmemetrisen lihansyöjäliskon, komodonvaraani. Sen purema myrkyttää puhvelinkin kuoliaaksi muutamissa päivissä. Ih-

minenkin on mennyttä 20 minuutissa ilman vasta-ainetta.

Ympyrä sulkeutuu

Helmikuussa 2020 Brasiliassa jätiavocadot olivat herkkua. Purjehdimme Natalista jylhän Pirunsaaren kautta tutuille Karibian saarille ja takaisin Martiniqueelle. Nautimme lämmöstä, merestä ja maisemista vaikka huoli oli harteilla Covid 19:n vuoksi. Seiluumme aikana maailma oli muuttunut, kaikki satamat suljettu eikä rantaan ollut mitään asiaa. Onneksi ruoka-, vesi- ja polttoainehuolto toimi. Saimme lennot peruutettujen tilalle ja pääsimme terveinä kotiin.

Koko pallonkierto kesti yli kaksi vuotta. Olin mukana yli puoli vuotta. Kapteenipariskunta oli sama, miehistön kokoonpano vaihteli. Vene on Hallberg Rassy 46, vm.1998. ♦

Virva Vihonen

Uusia veistoksia ja perhematkailijoita

Loviisa Kautiainen

Alpo Koivumäki puki Käärmenaisen tänä vuonna violettiin bikiniin. Kukat sen mukaan. Viime vuoden väri oli oranssi.

Ryhävalas, mursu, hevonen, syvämeren kaloja ja uudenlaisia palmuja – siinä muutamia uusia eläimiä, jotka Alpo Koivumäki on vuoden sisällä savannilleen tehnyt.

”Ja muutamia muita pienempiä veistoksia. Ihka uutena olen tekemässä luonnollisen kokoista kirahvia”, Alpo tarinoi.

Korona on savannilla vaikuttanut niin, että ulkomaalaiset vierailijat ovat loistaneet poissaolollaan, samoin isommat ryhmät. Perhematkailijoita ja pienempiä ryhmiä on ollut sitäkin enemmän.

Tee itte ja ITE-piknik

Vuoden 2019 lopussa päättyneen Kauhajoki-Seura ry:n hallinnoiman Kaikki kotona -Leader-hankkeen avulla savanni rakennettiin uusiksi ja järjestettiin erilaisia tilaisuuksia. Yksi suosituimmista oli Itte-työpaja, missä osallistujat saivat tehdä jätemateriaaleista veistoksia. Pajan ohjaajina toimivat Virva Vihonen ja Alpo Koivumäki. Hankeajan jälkeen savannilla on järjestetty muutamia pajoja niin lapsille, nuorille kuin aikuisille – onpa ollut yksi tykoryhmäkin. Paja levittäytyi myös Itä-Suomeen, missä kaksikko veti sen Enossa Maaseudun Sivistysliiton Itä-Suomen aluekeskuksen organisoimana. Paripäiväiseen pajaan osallistui lähes 40 henkilöä.

Tänä vuonna tapahtumia oli vain

Loviisa Kautiainen

Virva Vihonen ja Alpo Koivumäki ovat vetäneet Tee itte -työpajoja savannin lisäksi myös Joensuun Enossa. Tästä se lähti!

yksi, ITE-piknik. Sillä juhlistettiin Suomen ITE-taiteen 20-vuotis-taivalta. Koska tämä heinäkuinen lauantai oli niin sateinen, ulkoilmapiknik vaihtui Suulikonsertiksi.

Loviisa Kautiainen

Loviisa Kautiainen

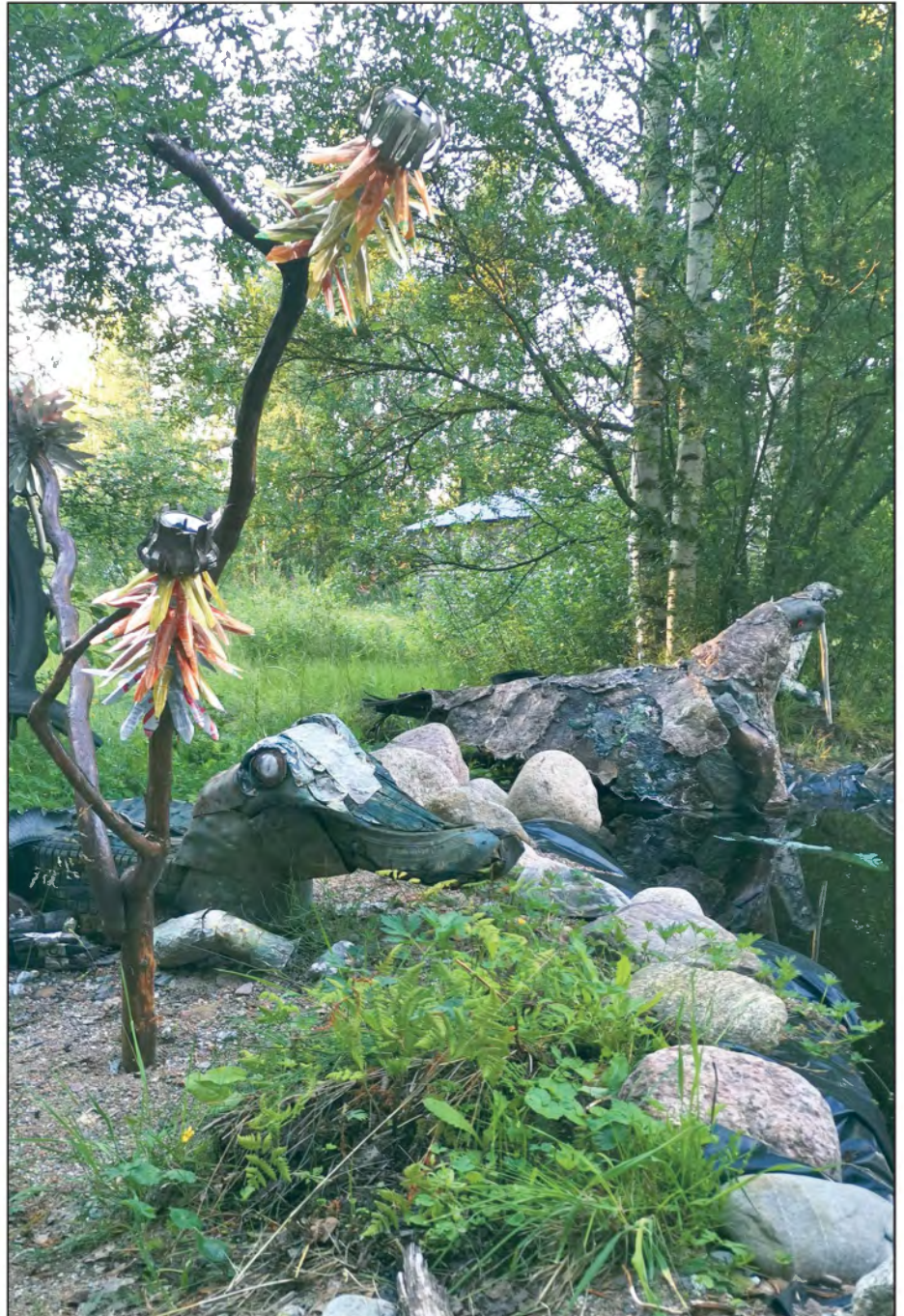
ITE-piknikin maukkaasta musiikista vastasivat Duo Kari & Lappalainen sekä Jonna Savonniemi (keskellä) ja Nina ja Timo Kiprianoff.

Vähälukuinen yleisö sai kuulla nautittavaa, jammaittavaa ja monipuolista musiikkia. Esiintymässä oli huippujoukko: Jonna Savonniemi, Duo Kiprianoff sekä Duo Kari & Lappalainen.

Savannin ystävät

Alpon savannista on tullut yksi alueemme vetovoimaisimmista matkailukohteista. Savanni ja sillä asustelevat eläimet kaipaavat vaalimista, tukea, monipuolistamista, rakentamista, huoltamista ja kehittämistä. Kun noita toimia hoitavat muut, Alpo voi keskittyä veistosten tekemiseen. Siksi perustettiin Alpon savannin ystävät ry, jonka jäseniksi voivat liittyä yksittäiset ihmiset, perheet, yhdistykset, yritykset, kunnat ja muut yhteenliittymät.

Vuosi sitten perustettu yhdistys aloitti yhteistyön Kammi-kylän ja Karvian kanssa. Meneillään on Pohjois-Satakunnan ja Suupohjan yhteisesti rahoittama Leader-hanke, jolla kehitetään Taiteiden reittiä Kammista Skantziin. Reitin varrelta löytyvät Kammi-kylän ja Alpon savannin lisäksi Annen taidekahvila, Karvian museonmäki sekä Kulttuurikeskus Skantz. Yhteistyöllä reitin tunnettuus lisääntyy, ja se vahvistaa jokaisen kohteen olemassaoloa. Yhteistyön aloittamisesta on kiittäminen Hämeenkanigas-Lauhanvuori-Geopark-prosessia. Eräässä sen järjestämässä tapaamisessa yhteistyökumppanit löysivät toisensa. Kun Karvian kunnanjohtaja Tarja Hosiasluomalle tuli idea taiteiden reitistä, oli hankeidea valmiina.

Etualan krokotiili on Alpon vanhempaa tuotantoa, taka-alan mursu tältä vuodelta. Etualan puun nimeä ei tiedä Alpokaan. Jos sinä tiedät, kerrothan myös Alpolle.

***Toivotaan, että
hankkeen hedelmistä
päästään nauttimaan
ensi keväästä lähtien.***

Alpo Koivumäki on tyytyväinen yhdistyksen perustamisesta. Hän on iloinen siitä, että savanni säilyy tuleville sukupolville ja siitä pidetään huolta.

”Tuntuu hyvältä, että saan itse keskittyä veistosten tekemisen ja yhdistys auttaa savannin toiminnan kehittämisessä.” ♦

*Mikäs kamari tämon,
sanoo Pih-äijä,
ku kellokaappihin kättoo.*

Pakkoolan muistoja

Ajattelin kirjoittaa teille tarinaa Pakkoolasta, nuoruusvuosien muistojen laskettelukeskuksesta. Olihan se Sotkanmäkikin olemassa. Mutta meidän Pakkoola oli paras. Sinne tuli väkiä ainaki kaharesta kylästä, Aroonkylän nuoret ja Lustilasta kans. Ei ollut kännyköitä eikä tietokoneita silloin, mutta pakkasia oli ja sukset. Sinne hiihrettihin ehtoosin viikollaki ja ainaki viikonloput siellä oltihin. Se oli talvikauren tärkeä kokoontumispaikka. Se oli noin pari kilometriä Aroonkylän sillalta etelään suuntahan Asuulia kohore ja mä puhun nyt Ikkelänjoesta. Porukkaa oli melekeen joka taloos ja Pakkoolan porukkaa kaikki.

Nyt päästiin jo perille ja ruvettiin kättelemahan mistä lasketahan. Ahtiaasen puoles oli jyrkät rannat ja Tapanaisen rannat oli loivemmat. Ja se Pakkoolan kuuluisuus, se oli tietysti isoo mäki, sitä ei eres kaikki tohtinu laskia. Oli se niin jyrkkä ja

korkia! Se kohos heti rannasta ylähä korkeuksiin. Kyllä se aiva huimas heikompia. Mutta oli meitä hureeta, jotka sen laskimma kaatumata.

Lauri Talvitién kotiarkisto

Lauri Talvitie (oik.), Maija Virtanen, Ritva Korpi-Aro ja Laurin vanhempi sisko Jenny. Kuva on otettu Talvitién kotorannas.

Niin sitä porukkaa oli tosiaan melekeen joka ehtoo. Kloppia tietysti enempi, mutta oli siellä flikkojakin. Siitä likiltä tuli useen Virtasen Maija. Mettäläs oli palio väkiä, sieltä tuli flikkoja ja poikia ja sitte Vennanmäestä monesta taloosta. Oli Mankisen Raili ja Peltosen Maire. Nyt on niistä jo moni kuollu. Onhan siitä toki aikaa, kun siellä oltihin.

Mutta saahan näitä muistella, kun on muisti säilyny! Niin, siitä Pakkoolan naapurista tuli useen sellainen Virtasen Maija. Ja menin useen samahan mäkehen, kun Maija oli ja meistä tuli hyvät tutut. Mentiin joskus kaharen vähän eremäs! Ahtiaasen Mauno sai aina olla Pakkoolas, kun sen koto oli siinä isoon mäen vieres. Ei se isäntä koskaa meitä pois käskeny, vaikka vähä meteliäki piretti-

hi. Mauno oli nuori ja vikkellä ja se laski melekeen joka paikasta. Sillä oli joskus huuliharppuki pusakan taskus. Kyllä se meille joskus soit-tiki, jos ei käsiä paellu.

Niin joka talavi tehtiin hyppyri sille loivemmalle rannalle. Pyhisin pirettihiin aina hyppykilipaalut, kun oli enempi porukkaa. Muistaakseni Lustilasta Perälän Jalo oli yliveto hyppyrimäes.

Tuli mukavan talaven jälkeen kevät. Lumi suli ja jäät lähti. Siirryttiin kesän viettoon. Meillä oli muutama lehmä ja niitä piti paimentaa. Meillä oli sellaanen joutomaa vähä erempänä kotua ja siellä piti niitä paimentaa. Mutta kesä meni ja tuli syksy ja Talvitie tietysti kans ja latu Pakkoolaan oli taas käytös. Siellä tavattiin vanhat tutut. Ja taas tuli Maija mun työ juttelemahan. Oltihin vuotta vanhempia, kun viime talave-

na ja sen kyllä näki. Maijanki pusero oli jo koholla erestä. Taas ruvettiin kaharen kattelemahan uusia mäkiä vähän erempääki. Ei siinä muita tarvittu! Sitten yhtenä päivänä mä näin oravan hyppivän oksalta oksalle ja mä sanon Maijalleki, jotta: Katto, orava on taas likillä puus. Mutta ei se Maija sitä heti hoksannu. Mä menin ja otin Maijaa hartioosta kiinni ja käännin sen päätä oikiahan suuntahan. Olimma niin lähekkäin, jotta meirän posket oli aiva yhyres. Minä sitte vähä käännyyn Maijahan päin ja silloin meirän huulet oli yhyres. Mä oikeen säikährin, jotta mitä nyt! Eihän Maija siitä suuttunu, otti mua kaulasta ja puristi oikeen lujaa. Se oli siinä, eikä enää katteltukaa oravaa. Ny oli muuta tekemistä! Loppupalavi oltiin melekeen aina yhyres. Mutta tuli taas kevät ja Pakkoola hilijeni.

Sitte mun elämä muuttuu. Kävin rippikoulun ja jouruin lähtemähän Vaasahan. Mulla oli sielä vanha täti ja se halus mun sinne. Ei ollu omia lapsia. Sairas oli vanha ihminen. Menin sille avuksi ja hoitajaksi ja sille tielle jäin. Täti kuoli ja minä muutin omahan asuntoon. Pääsin töihin ja elämä alkoi sujua. Vaasassa tuli kavereita, naisiakin. Kävin enää harvoin kotokyläs ja kuulin, jotta Maijallaki oli vakituunen sulhanen. Eihän se enää niin tuntunu pahalta. Olihan niitä ollu mullaki.

Viivyn Vaasassa melkein 10 vuotta. Lähdin sieltä Helsinkiin ja sieltä Ruotsiin. Vietin liikkuvaa elämää. Alkoholi oli hyvin tuttu aina. Olin parantolaski, mutta ei sieltä apua tullu. Tulin Kotisuomeen vuonna 1982. Tänne Kauhajoelle palasin perheeni kans enkä täältä enää lähäre muolle. Täällä on hyvä viettää raittiina vanhuuren päiviä ja muistella menneitä! ♦

**Näitä muisteli Talavilaku!
Lauri Talvitie**

kolkuttiko joku joulukirkon oveen?

*Sinä vuonna oli juuri joulun alla satanut yllättäen lunta.
Koko maisema säteili talven lempeää valoa.*

*Ittäpäivällä, perinteisessä Jouluaaton hartaushetkessä
vanha kirkko oli melkein täynnä harrasta väkeä.
Papin aamenen jälkeen veisattiin vielä täysin palkein
vanhasta Lutheruksen jouluvirrestä –
enkelkuorojen säestyksellä - kunniaa ja kiitosta
Jumalalle, joka "antoi ainoon Poikansa ..."
Sitten kirkkokansa purkautui ulos temppelistä.
Sää oli lauhtunut, aattoilta jo hämartyntyt.
Pehmeät, hellät lumihuutalet leijailivat maahan.*

*Vähän matkan päässä kirkon ovesta,
pihavalaisimen juurelle, nojasi valjussa valossa
paikkakunnan "jeppe niilonpoika",
erakoitunut peräkamarinpoika syrjäkyliltä.
Siihen hän oli kirkkopihan hankeen sammahantanut.
Olisikohan hänkin kaivannut joulukirkkoon -
elävien kynttilöiden tunnelmalliseen valoon
ja kirkon lämpöön, lähelle toisia ihmisiä?
Uupuiko kesken matkan, vai valitsiko ehkä
tottumuksesta tutun, turvallisen osansa,
omiin maailmoihinsa vetäytyneenä,
muitten touhuista perin juurin syrjäytyneenä?*

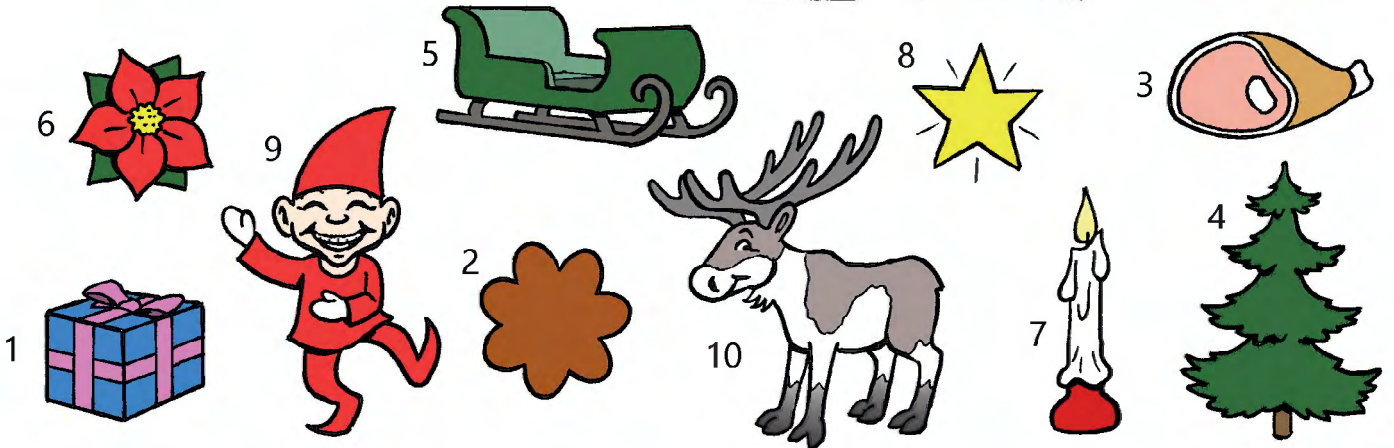
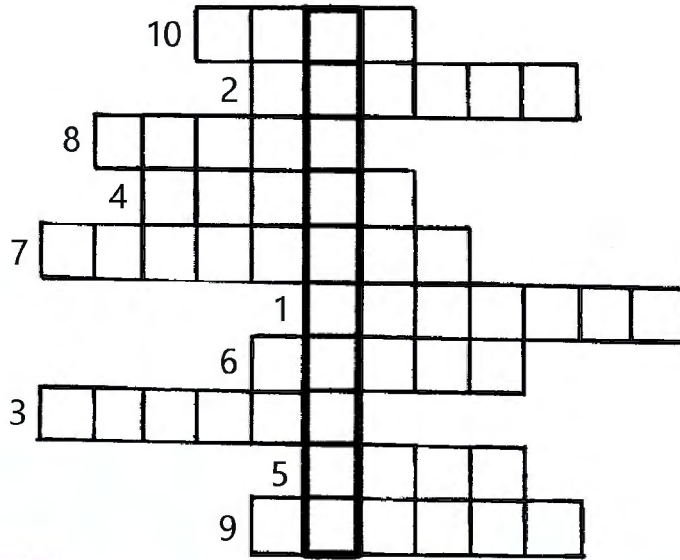
*Jälkeenpäin olen usein mietiskellyt,
lieneekö hän ollut "ontuva Eriksson",
tuo kuuluisa laulun kerjäläinen –
vai ehkä peräti itse "joulun Jeesus",
tuon avuttoman ihmisen hahmossa,
taas tarvitsevana, suojaa ja hoivaa vailla?*

*Sielua kirvelee vuosikymmenten takaista
tapahtumaa muistellessa, ja omatunto soimaa.
Sen tiedän näet kertoa, että tässäkin tarinassa
"pappi ja leviitta", kumpikin, taisivat vain
vähän vilkaista hangessa nuokkuvaa ryysyläistä.*

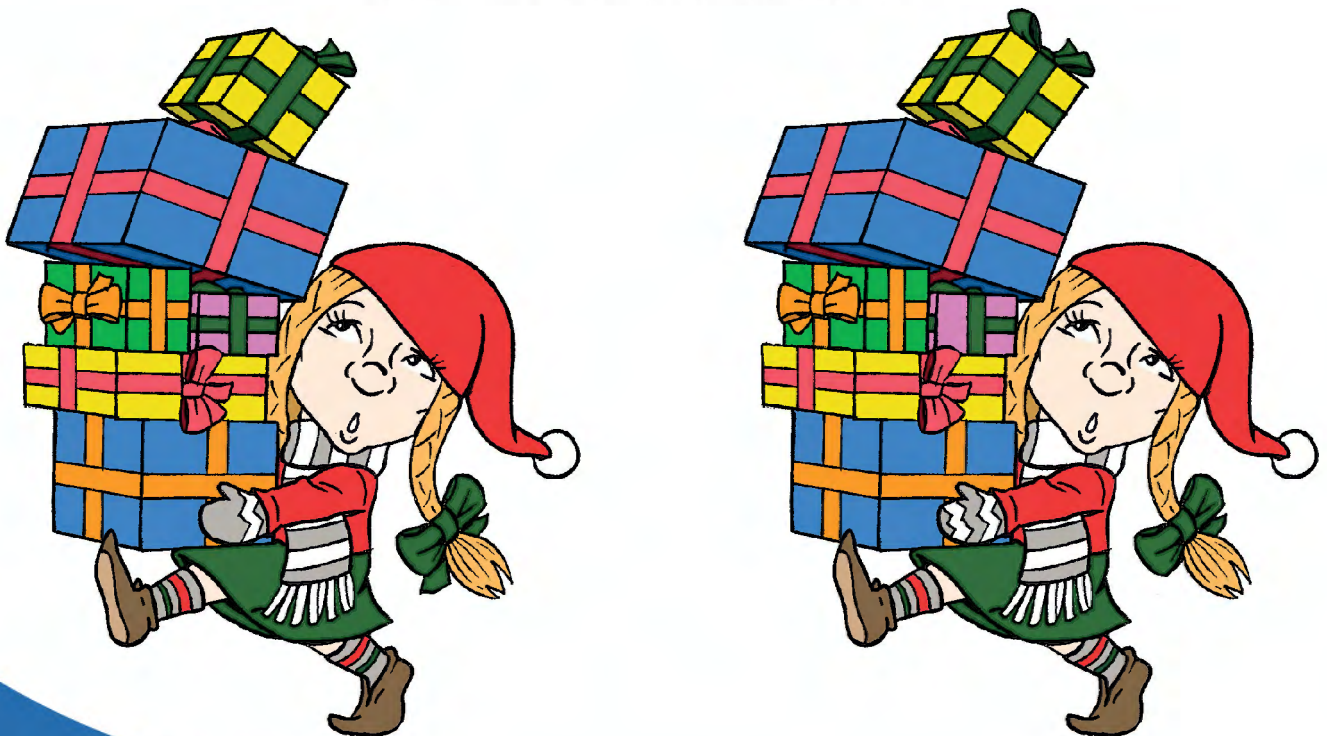
... ja kulkivat ohi.

**Hannu Syrjälahti
2019**

AUTA TONTTUA RATKAISEMAAN MIKÄ JOULUINEN SANA TULEE RISTIKON KESKELLE

ETSI KUVISTA VIISI VIRHETTÄ

Kuvia vuoden 2020 varrelta

Liisa Ruismäki

Kameraseuran 40-vuotisjuhlanäyttely oli esillä Hella-galleriassa joulukuussa 2019 ja tammikuussa 2020.

Kari Alhainen

Kruununmakasiinin avointen ovien päivässä 8.8. satapäistä yleisöä viihdytti musiikillaan upea ja monipuolinen Markku Lepistö.

Irja Niinimäki

Koulukeskuksen auditorio ja K-siipi huputettiin remontin ajaksi. Ne valmistuvat näinä päivinä ja ovat täysin käytössä tammikuussa.

Liisa Ruismäki

Monille kauhajokelaisille tutuksi tullut Yhteislyseon, nykyisen Sanssin koulun, uusin laajennusosa, Tuunaisen siipi, tuli tiensä päähän ja purettiin talven aikana.

Kulttuuritoimijoiden elokuussa pidetyssä palaverissa suunniteltiin vielä innolla lokakuuhun siirrettyä Kriuhnaasua. Kävi samoin kuin keväällä: korona perui kulttuuriviikon. Jännittää, miten käy ensi keväänä – kriuhnaastaanko vaiko ei.

Koihnassa syttyi 27.6. metsäpalo salamoista. Kahdella eri alueella paloi metsää yli 40 hehtaaria. Liki sata henkilöä oli sammuttamassa paloja, mukana myös Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien helikopterit.

Koronatilanne vaikeutui syksyllä rauhallisen kesän jälkeen. Kauhajoen joulu -lehden ääneen lukijatkin kokoustivat maskit kasvoillaan.

Kaikki sikinsokin kuk kolome päivää ennen joulua, sanoo Eeva-frouwva ku vierahia tuli.

Air-pilot ry järjesti Koneriehan 22.8. viidennen kerran.

Perjantaina 31.7. Kauhajoen Veteraanien perinnetalolla asennettiin tykkiin Jussi Heikkilän valmistamat pyörät. Kuvassa Kalevi Perälä (vas.), Raimo Lehtinen, Jarmo Mäkiranta, Hannu Kariluoma, Tapio Riihiluoma, Jussi Heikkilä ja Kari Lehtimäki.

Kauhajoen Karjalaiset laskivat talvisodan päättymispäivänä kukukset Karjalaan jääneiden muistomerkillä.

Liisa Ruismäki

Liisa Ruismäki

Lunta oli maassa, lunta oli puissa, kun takatalvi yllätti 11.5.

Terttu Mänty-Sorvari

Kauhajoki-Seura ry hankki Suomen sodan 1808 muistomerkeille opasteet. Rahoitus saatiin Kauhajoen Valistus- ja Avustussäätiöltä. Kauhajoki-Seura suunnitteli kyltit, jotka Mad Devil Oy valmisti. Kehykset ja jalustat teki Matti Kalliomäki. Kauhajoen taistelun 10.8.1808 muistomerkin tontilta Pekka Soini kaatoi talkootyönä kaksi koivua, jotka Tuomas Yli-Kokko korjasi pois. Opasteet pyytettiin kökkätyönä 10.10.2020 Kauhajoen taistelun, Samelinlakson, Parjakan ja Harjankylän muistomerkeille. Myös Nummijärven muistomerkki sai uuden opasteen.

Ikkeläjärvesten uimarannalla 16.8. järjestämässä kesäpäivässä oli monenlaista touhua. Liekö koronan ja lisäntyneen kotimaan matkailun vaikutusta, kun matkailuauto- ja muutamat telttamatkailijat ovat löytäneet rannan yöpaikakseen kesälomareissuillaan.

Terttu Mänty-Sorvari

Mitä tarkoittaa, vastaukset:

1. Moukeerata = käskää, määrällä
2. Pomiloora = puhua
3. Nupaata = puhua hiljaa, napista, nurista
4. Uuperoora = esittää asia epäselvästi
5. Hiiltyä = suuttua
6. Tuteetrata = ottaa selvää asiasta perusteellisesti
7. Trossata = kehua, mahtailla
8. Annatella = säттіä
9. Äkätä = huomata, havaita
10. Kismittelä = venytellä
11. Tyrnevä = kookas, ryhdikäs, rehevä
12. Kraissuunen = hoikka
13. Kräppevä = ikäihmisestä, hyväkuntoinen
14. Fiilipytty = viiliastia, ihmisestä, tyyni, rauhallinen
15. Eläväänen = vilkas
16. Hakki = halukas, innokas
17. Tättäröörä = hyppiä paikallaan
18. Päittää = vaihtaa tavara ilman välirahaa

Liisa Viitanen

Jokamiehen laatuaikaa – sitä oli tarjolla paljon kesällä ja syksyllä 2020.

Viime kesänä muistutettiin Pelasta pörräinen -kampanjalla, miten tärkeitä kimalaiset, perhoset ja monet muut pikku siivekkäät ovat luonnon kierto- kukulussa. Mehiläishoitaja Esa Samppala lainasi pörräispesän Valkamankylän herkkupajille ja kävi hoitamassa sitä kahden viikon välein.

Automaalaamo
PM-Painting
 Pasi Mattila, p. 0400 961 655
 Valkamankyläntie 84, 61810 Kauhajoki
 www.pm-painting.fi

Outin
LOUNAS - BUFFET
 KESKUSTIE 23, KAUAJOKI • PUH. 0400 305 881

Hinku TIIMI
 p. 040 566 7221 - www.hinkutiimi.fi

Sisustetalo
 Avoinna: Ma-Pe 10-17.30 La 10-14
 Puh. 020 794 0500 Puistotie 56, Kauhajoki www.ksttukku.fi

OMASUUTENNE TURVAKSI
VARTIOINTIPALVELU
A. PELTONIEMI
 Piiri- ja paikallisvartiointi • Arvotavarakuuljetukset
 Luotettava murto- ja palohälytysvalvonta
 Kauhajoki • 0400 660 676
 OMAISUUTENNE TURVAKSI

SÄHKÖ
MANTYLÄ OY
KAUAJOKI
 Kenttätie 10, Kauhajoki • puh. (06) 231 4930

OPEL Kauhajoen **KUMHO RENKAAT**
AT-Huolto Oy
 Puusepantie 2, 61800 KAUAJOKI
 Puh. 06-231 5252

Rainoma Oy
 • KUKKAKAUPPA • HAUTAUSTOIMISTO • HAUTAKIVIPALVELUT
 Topeeka 50 Vesa 0400-264590
 61800 Kauhajoki Jukka 0400-261082
 Puh. 06-231 1011 rainoma@co.inet.fi

KONEURAKOINTI
ESA HEIKKILÄ
 Kauhajoki 0400-885026

HOTELLI KAUAJJOEN
KROUVI
 RUOKA - JA VIIHDERAVINTOLA

KOMETOS
 Results by know-how

AUTOJEN VARAOSAT JA HUOLLOT
VOLVO, MB JA BMW -MERKKIOSAT
REIJO HAAPAKOSKI OY
 Seinäjoentie 116, Aronkylä • Puh. 232 1499, 232 1599

Tilasiemen
 Tähtikän mitan edellä
 VILJAN TUOTTEET
 Viljan, nurmen ja palkokasvien siemenet, kasvisuojeluaineet, vilja- ja lannoitekauppa
 SIEMENTILA SUOKAS OY
 p. 040 502 7257

PROLINES
 WASH AND SERVICE FOR TRUCKS
 Keskustie 29, 61850 Kauhajoki - www.prolines.fi

maddevil.fi
 Astetta pirullisempi mainostalo
 J-M 0400 504 799
 juha-matti@maddevil.fi
 Paula 040 502 1191
 paula@maddevil.fi

FORSFOOD

www.forsfood.fi

**MEILLÄ PALVELULLA
ON KASVOT**

Vakuutusedustaja
Sanna Kinnunen
p. 040 157 3111

POHJANTÄHTI
Ihmisen kokoinen vakuutusyhtiö

ToPin Tori

Keräilijöiden aarreaitta.
Antiikkihuonekaluja sekä paljon arvoposliinia ja lasitavaraa.
Poiketkaa käymään!
Eteläinen Yhdystie 1, Kauhajoki - Puh. 0400 361 457

LasiKolmio

www.lasikolmio.fi

on erikoistunut lasi- ja peilituotteiden valmistukseen
sekä alumiinirakentamiseen

lasikolmio@lasikolmio.fi 06-2345600
Nikkarinkuja 7 Kauhajoki

RINNE-LATURI

Siltatie 8, 61800 KAUAJOKI - Puh. 0400 662 563

Tilausajoo nukkuaikaisilla autoilla

VELJ.

VIITALA

KAUAJOKI - FINLAND
puh. (06) 233 1102

www.veljeksetviitala.com

marimekko® - MYYMÄLÄ

OONA

Topeeka 25 • Puh. (06) 231 5090

PUTKI-KÖNNÖ KY

KAUAJOKI, 0400 868 756

K OLAVI MÄNTYMÄKI

Lustila, puh. (06) 231 1173

Rakennustarvikkeet edullisesti

**Maanrakennus, maa-ainekset, murskaus ja louhinta
sekä erikoiskuljetukset**

Juupaluoman Sora

Rahikkatie 773, 61800 Kauhajoki
Puh. (06) 233 4190, 0400 864 484

www.juupaluomansora.fi

Hierontapistete

KAJASTUS

www.kajastus.fi

Koulutettu hieroja Simo Holm

Herkku Piste

Sanna Rintala

Topeeka 126, Kauhajoki, puh. (06) 231 4585

SUUTARI

TOPEEKA 37, KAUAJOKI
040 5443298
Ti-Pe 10-17, La 10-14
Su-Ma Suljettu

Aniliini

Turvetuotantoa Kauhanummi Oy

Kulmalanperä 214, Nummijärvi
0400 885 029

Kauhajoki

LUETTU - LUOTETTU - LÄHEINEN

-LEHTI

Puistotie 25 | p. 062 357 100 | ilmoitus@kauhajoki-lehti.fi | toimitus@kauhajoki-lehti.fi | www.kauhajoki-lehti.fi

LUKSEL OY

Värisilmä www.luksel.fi

Puh. 010 239 6600

PENTIK®

Täyden palvelun kuljetukset

Urpolan Liikenne Ky

- Linjaliikenne • Tilausajot
- Autoja joka lähtöön • Pyydä tarjousta

www.urpolanliikenne.fi • Teuva • Puh.(06) 266 9102

KAUHAJOEN VESIHUOLTO OY

Hallintoaukio, PL 500, 61801 KAUHAJOKI
Puh. 040 823 6147, 0400 362 758

KAUHAJOEN INFO KIRJAKAUPPA
KAUHAJOEN INFO TOIMISTOTUKKU

Ilolla palveleva erikoisliike

kauhajoki@info.fi

06-230 2300

LOUKKO.COM

J&J Loukko Oy, Moottoritie 2, 61800 Kauhajoki | PUH. 010 470 9801 | info@loukko.com

KENKÄ

Mäntymäki

Huonekaluliike TUPPU-KALUSTE

HINAUSPALVELU ALA-KAUPPILA

040 838 4060 Turvallista matkaa!

Puun ja risujen vastaanotto

- myös trukkilavat /lavanpohjat
- purkupuuta/kaikkea poltettavaa puuainesta

PIHLAJA FOREST OY

Linjatie 10 - www.pihlajaforest.fi - 0400 736 875 Ps. ruokamultaa

RAKENTAJAN JA TEOLLISUUDEN TAVARATALO
RAKENNUSMARKET
010 420 3540 - TOPEEKA 32, 61800 KAUHAJOKI
www.rakennusmarket.fi

SILMÄASEMA

Silmäasema Kauhajoki

Ajanvaraus optikolle ja silmääläkärille
puh. 044 971 4567

Puistotie 51, 61800 Kauhajoki
Puh. 044 971 4567
kauhajoki.silmaasema@silmaasema.fi

Elämä on näkemisen arvoinen | www.silmaasema.fi

LVI KYNNÄS OY

Kenttätie 9, Kauhajoki Puh. 06-231 1977

SUKSIHUOLTO JA -MYynti

Hiihtokenkiä
Sauvoja
Suksisiteitä
Toko voiteita

Uusia MADSHUS
suksia jokaiselle
hiihtäjälle!
Myös käytettyjä!

Hyvää Joulua toivottaen

HIHDON ERIKOISLIIKE Rintaluoma Jussi Tmi.
Puh. 040 565 9197 Veräyksenpolku 17 KAUHAJOKI

Lumi-
lautojen
hionta

Suksien
hionta

Voitelu-
palvelut

Luistin
teroitukset

KESÄKAUDELLA
ruohonleikkurien
ja moottori-
sahojen
korjaukset

www.suupohjankaivupalvelu.fi

Suupohjan Kaivupalvelu Oy

0400 669 784

Jokimäentie 70,
Kauhajoki

- Salaojitusyöt • Maanrakennustyöt
- Salaoja- ja rumpuputket
- Jätevesijärjestelmät
- Salaoja- ja perustusorat
- Kalliomurskeet

kesport

KAUHAJOKI

veikon Kone

KAUHAJOKI

Suupohjan
Seutupalvelukeskus

puh. (06) 2413 2000

PESMEL

www.pesmel.com

Material Flow How

TILI-CENTER
Nurmela Ky

Teknologiapuisto 1, Kauhajoki • puh. 020 7470 215

HUONEKALUTEHDAS

**Leo-Matti
Ojala Oy**

Rahikkatie 88, 61850 Kauhajoki as. - Puh. (06) 235 0100

ELOKUVATEATTERI

Bio Marlon

Topeeka 37. KAUAJOKI - www.biomarlon.fi

TOIMITAMME MAA- JA KIVIAINEKSIÄ: mursketta, erilaisia hieikkoja, multaa, täytemaata ja -soraä sekä hiekoitussepeleitä!

Kauhajoki KTK

06 247 1500

www.kauhajoki-ktk.fi

Yrittäjät

KAUAJOKI

NAISTEN JA MIESTEN VAATTEET

MUOTITALO PETRIINA

Topeeka 34, Kauhajoki, puh. 231 4777
www.petriina.fi

LANKATALO

Tapion Kauppa

Oikotie 4, 61980 Pääntäne, Kauhajoki
0400-362 416, www.tapionkauppa.net

CANORAMA

Keskity olennaiseen.

Puh. 0207 681 290
www.canorama.fi

Varaosat fillarista pillariin

VÄLITYSMYynti

T:MI ANTTI LEHTONEN

Mikontie 3, Kauhajoki - puh. 040 731 2872, 050 598 7944

**Botnia
Caravan Oy**

Hobby

Katsastustie 2, 61800 Kauhajoki
puh. 050 431 1100

botniacaravan@gmail.com • www.botniacaravan.fi

K-Rauta Kauhajoen henkilökunta
toivottaa sinua Joulua ja
Onnellista Vuotta Vuotta!

www.k-rauta.fi

KPLUSSA

K Rauta

K-RAUTA KAUAJOKI

Savikyläntie 15, 61800 KAUAJOKI
puh. 020 7562 420

Suupohjan Tili-Isäntä

Topeeka 40, 61800 KAUAJOKI, puh. (06) 231 3445

AJJ

MARKKINOINTI OY
OVET JA IKKUNAT

www.ajj.fi - puh. 06 231 5693

TOYOTA

ALWAYS A
BETTER WAY

maakunnan auto

KONEURAKOINTI

Mikko Hakola

040 588 7963

nopea apu kiireeseen
Kotipäijäri

p. 040 536 2300

Rakennuspalvelu
T.KIUKKONEN OY

TARJOAA LAADUKKAAT

• uudisrakennukset • remonttityöt • elementtiasennukset
Timo Kiukkonen, puh. 041 462 6917 www.kiukkonen.fi

Kiitos kuluneesta
vuodesta ja turvallista
uutta vuotta 2021!

 LÄHITAPIOLA
Etelä-Pohjanmaa
KAUHAJOKI, TopeeKa 25

pinomatic

adea

Säte Oy

Komponentit metalliteollisuudelle

 jalkahoitola
pirjo-leena

0400 441 365

Pajutie 4, Karijoki | Puistotie 42, Kauhajoki

TIMANTTISET

KAUHAJOKI PUUSTOTIE 51/TOPEEKA 56-58
PUH. 044 740 3881

pitopalvelu
Minna Maria

lounaspaja.fi

puh. 0400 183 894 - <https://www.facebook.com/PitopalveluMinnaMaria>

KESTÄVYYS URHEILU

VARUSTE

www.marjomaki.fi
Talouspolku 3, Kauhajoki
puh. 0400 955 001

Munittamo Kalkkula Oy

www.kalkkunaasuomesta.fi

SUUPOHJAN
KONEHUOLTO Ky

Rapakontie 9, 61850 Kauhajoki - 0440 677 886

AGRI HUOLTO **JOHN DEERE** **KRONE** **SAMPO ROSENLEW**

Kauneushoitola
LEENA OKSANEN

SKY-kosmetologi

TopeeKa 25, 61800 Kauhajoki | puh. 040 519 1307
kauneushoitolaaleenaoksanen.fi

UUTTA KASVUA PERUNASTA
Myllymäen Peruna Oy

040 963 4623 - www.rinnekartano.com

Hanakat

KAUHAJOEN LVI-PALVELU

Kenttätie 4, 61800 KAUHAJOKI, Puh. (06) 231 3898

Rauhallista Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

Janella
-Kalusteet

www.hietarantaoy.fi
p. (06) 233 7210 myynti@hietarantaoy.fi
KAUHAJOKI

Suupohjan Seutu

PL 48, Puistotie 51, 61801 KAUHAJOKI
Puh. 050 4381 666, toimisto@suupohjanseutu.fi

www.suupohjanseutu.fi

neviso

KUMPPANI TIEDOSSA

**MONIPUOLISET IT-PALVELUT
YRITYKSILLE**

020 7470 250 – neviso.fi

Teknologiapuistio 1, 61800 Kauhajoki

*Hyvää Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta 2021*

www.ikh.fi

IKH Kauhajoki
Keskustie 26, 61850 Kauhajoki as
Puh. 0201 323 232 E-mail: info.kauhajoki@ikh.fi

LTK Länsi-suomen
Talotekniikkakeskus
VELJEKSET MUURIMÄKI OY

Kauttamme saatavissa monipuolista
teollisuus- ja asuinrakennuksiin
liittyvää laite- ja järjestelmähuoltoa

Tiedustelut numerosta
050 371 372 9

Hoivakoti Tuulikanteleen
väki toivottaa

Hyvää joulua!

Kytölenkki 2, Kauhajoki
Puh. 050 412 6404

Esperi

TOPEEKAN KALUSTE

Topeeka 69, Kauhajoki puh. (06) 231 1090
www.topeekankaluste.fi

Joulutunnelmaan perinteisin herkuin

Myymälä-kahvilamme Laturi

Avoinna ma – to 8 – 15.30, pe 7.30 – 16.30
Keskustie 23, Aronkylä
Puh: (06) 232 1701

BOTNIAROSK

Perintönä puhtaus

RAUHALLISTA JOULUA!

Jouluvalot sekä muu risa elektroniikka otetaan vastaan hyötykäyttöasemalla maksutta.

Kauhajoen hyötykäyttöasema on talviaikaan avoinna tiistaisin ja torstaisin klo 12-18.

Arkipyhinä asema on suljettu.

Puh. 01019 3400

KAUHAJOEN
NUOTTI APTEEKKI

Käyntiosoite: Puistotie 51
Postiosoite: PL 41, 61801 Kauhajoki
puh. 06 - 233 7114
gsm 040 531 2823
kauhajoen.nuottiapteekki@salnet.fi
www.nuottiapteekki.fi

Rauhallista Joulua!

TIETOKAUHA

Auktorisoitu tilitoimisto
Tietokauha Oy
Kauhajoki
www.tietokauha.fi
010 239 5500

Peltituotteet HARJU-HEIKKILÄ

- Katto- ja seinäpellit ym.
  - Rännikourut • Asennuspalvelut
- JARI 0400 123 078

Rakennusliike HARJU-HEIKKILÄ OY

- Rakennustyöt • Kattoremontit
  - Ym. alan työt
- KIMMO 0400 862 479

Lemmikkien Lomakoti

Eläinhoitola ja Kauhajoen ja Teuvan löytöeläinpalvelut
Korpikyläntie 272, Päntäne

p. 040 672 7000

Ullantie 10, Kauhajoki

Putiikki avoinna: pe 12-18, la 12-15
muina päivinä tavoitat meidät puhelimitse

Florican
Lemmikkien putiikki

Maanrakennus Hannu Marttunen Oy

Yrityksemme tekee laadukkaasti ja ammattitaidolla erilaisia maanrakennustöitä

Karjontie 318
61980 Päntäne
Puh. 0400 564 449
hannu@marttunen.com
www.marttunen.com

Laatua ja kokemusta maanrakentamiseen.

serres

Toivottaa
tunnelmallista
joulun aikaa!

serres.com

Kauhajoen ykkös
APTEEKKI

TOPEEKA 65, 61800 KAUAJOKI
PUH. 06-231 1377
WWW.KAUHAJOENAPTEEKKI.FI

Päivystys 24h

0400 667 324 / 0400 661 336

THT

PALONEVA

- Kuljetus- ja nostopalvelut
- Koneurakointi
- Vaihrolavapalvelut
- Jätepalvelut
- Paperin / Pähvin keräys
- Jäteastioiden ja pakkaajien myynti
- Viemäreiden avaukset
- Lokapalvelut
- Arkistontuhous

HUOM! EU:n uusi tietosuojasetus

- Kiinteistöhuolto
- Siivouspalvelut
- Kantojyrsintä
- Katto- ja seinäpesupalvelut sekä vuokraus
- Viemärin kuvaukset
- Kekkilän nurmikko- ja istutusmullat sekä karikkeet irtana

paloneva.fi

Toimimme Suupohjassa sekä Seinäjoella

Palvelua
luottamuksellisella
ammattitaidolla!

Täyden palvelun lahjatalosta:

- upeat korut ja lahjavarat
- kaiverukset (nopea toimitus)
- kullan ja hopean ostopiste
– kysy meitä, ennen kuin myyt muille
- kellon ja kuulolaitteen patterit
- korujen ja silmälasien korjauspalvelu

Tervetuloa :-)

Kulta-Suomi

Puistotie 40, Kauhajoki (Ykköskulma)
puh. 050 536 4005 • www.facebook.com/hopeaferit

*Tumma taivas jouluyönä,
tähdet tuikkii valoyönä,
ilmassa on ripaus taikaa,
Rauhallista Jouluaikaa!*

LEVY VIRTATA

Lustilantie 41, Kauhajoki • Puh. 020 7940 140
www.levyvirta.fi

VALMISTAMME JA MYYMME

Triton 3-lokeroinen

LIKAKAIVOPAKETTI

paikalle kuljetettuna

- Ei ankkurointia
- Betonikannet
- Puhdistamoita
- Pysyy maassa
- Sovitusrenkaita
- Loiskekivet
- Ulkokukkaruukut
- Kaikenkokoisia irtokaivoja
- Myös muut betonituotteet!

KAUHAJOEN SEMENTTIVALIMO

Puh. 0400 269 100

CLTPLANT OY

*Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta 2021*

LC Kauhajoki
LC Kauhajoki / Aro
LC Kauhajoki / Katrilli
LC Kauhajoki / Pöntäne

AVOINNA JOKA PÄIVÄ 6.00-23.00

KUKKA tuo Joulun

perinteistä ja modernia – lahjaksi ja itselle
Kukkasidonta ammattitaidolla!

• Floristit Nelli Koivunen ja Päivi Aronen

KIMPPU KIVAA myymälät
www.kimppukivaa.fi

Kauhajoki | Kurikka | Ilmajoki | Lapua | Alajärvi
Topeeke 11 | Kirkkoahde 1 | Kauppatie 3 | Lassilantie 1 | Keskuskatu 12
puh. 045 260 3726, 045 260 3727 Tykkää meistä

Toivotamme asiakkaillemme ja yhteistyökumppaneillemme Rauhallista Joulua ja kaikkea hyvää vuodelle 2021!

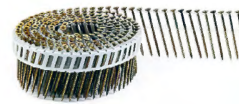

Suupohjan Seutuverkko

www.sunet.fi · info@sunet.fi · Kenttätie 10, Kauhajoki

KH KIINNIKE-HEINONEN OY

Laadukkaat kiinnitysratkaisut
ammattilaisen käyttöön

BeA

Naulat
ja naulaimet

Kurikantie 287, 61850 KAUAJOKI As.
puh. 06-232 1043

www.kiinnike-heinonen.fi

**SUUPOHJAN
ILMASTOINTI JA PELTI OY**

Kenttätie 3, 61800 KAUAJOKI • puh. (06) 231 3588
Tuottajantie 43, 60100 SEINÄJOKI • puh. (06) 414 8331

Palvelut Lähellä Sinua

- tehostettu palveluasuminen
- lyhytaikaisasuminen ja vuokra-asuminen
- kotihoito

Lämpöistä huolenpitoa

KAUAJOEN VANHAINTUKI RY

www.kauhajoenvanhaintuki.fi
p. 040 183 9444

VALVONTAKAMERAT

-yrityksiin
-maatalouteen
-kotiin

TYÖKONEKAMERAT

-työkoneisiin
-ajoneuvoihin

HÄLYTINLAITTEET

Digipal Oy
Kauhajoki

0400-559715
www.digipal.fi

Hyvää Joulua

Ja

Onnea Vuodelle

2021

Anonyymi tuki ja

AVOINNA MA-PE 9-17

KH
KATSASTUS

**Määräaikais-
katsastus**

49€

**Päästö-
mittaukset**

11€

Kenttätie 6
61800 Kauhajoki
Puh. 046-921 4716
www.khkatsastus.fi

TERVETULO A KATSASTAMAAN !

LEADER

Suupohja

Leader - neuvontaa,
rahoitusta & toimintaa
ihmisten kokoisille
ideoille

Hyvää joulua ja
onnea vuodelle 2021!

www.leadersuupohja.fi

Pienen pieni
kulkunen kilkattaa,
Joulun laulua, niin näin taikaa
tottu jo kurkistaa,
nyt on joulul!
Onko lapset
olleet kilttejä?
Tottahan kyllä!

Rauhallisaa Joulua,
Ilasta Uutta Vuotta
toivottaa

0400 165 265

www.nimilaava.fi

MAJOITUS

Majoituspalvelua Pöntäneellä ja
Kauhajoen keskustassa.

WWW.UKMAJOITUS.FI / 050 330 6320

**RAUHALLISTA
JOULUA!**

Toivottaa

PALKINTOHUONE.FI

Topeka 25 (PL29)
61800 Kauhajoki
040 585 6278
palkintohuone@pp.inet.fi

**HYVÄÄ JOULUA
& ONNEA UUTEEN VUOTEEN**

POP Pankki
Suupohjan Osuuspankki

KAIKKI AUTOHUOLLOT JA KORJAUKSET

MM-AUTOHUOLTO
0400-826190

MARKO MÄNTY 0400-826 190
06-231 1117 MM-AUTOHUOLTO@PP.INET.FI
KENTTÄTIE 6, 61800 KAHAJOKI WWW.MMAUTOHUOLTO.COM

Parturi-Kampaamo

Taikasaksset

040 161 44 95

Heli Korkeamäki Puistotie 32

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
2021!*

MARKET

★ HESBURGER ★

Topeeka 65, KAUAJOKI

Jeep

Etelä-Pohjanmaan Ensi- ja turvakotiyhdistys

*Apua perhe- ja lähisuhdeväkivallan
katkaisemiseen ja väkivallasta toipumiseen.*

Apua ja tukea elämän kriisitilanteisiin.

Apua ja tukea erotilanteisiin.

Tukea vanhemmuuteen.

**Ota rohkeasti yhteyttä,
älä jää yksin!**

Toimintamme on maksutonta.

www.enstu.fi

Avopalvelut, vastaava kriisityöntekijä 044 760 6353
kriisityöntekijä, tapaamispaikka 044 977 2022

Etelä-Pohjanmaan Turvakoti 24/7 050 575 0541
Sosiaalityöntekijä 046 922 2422

Toiminnanjohtaja 050 405 2136, sari.tumelius@enstu.fi

ETELÄ-POHJANMAAN
ENSI- JA TURVAKOTI-
YHDISTYS RY

Merkillisen reilu.

*Kysy tarjous,
myös asennettuna!*

Webasto

Feel the drive

Polttoainekäyttöisellä Webasto-lisälämmittimellä
autosi moottori ja sisätilat lämpimiksi
ajasta tai paikasta riippumatta!

DEFA

Sähkökäyttöisellä Defa WarmUp
-autonlämmitysjärjestelmällä päiväsi alkaa
mukavasti ja turvallisesti liikenteessä!

Koko perheen joululahja!

VARAOSALINNA

Pohjolan tie 10 - 12, 61800 Kauhaajoki
p. 020 7119 888 varaosat, p. 020 7119 877 korjaamo

Puhelujen hinnat 8,35 €nt/puhelu + 16,69 €nt/min.

WWW.VARAOSALINNA.FI

fixus.fi

**Koulutukset
Kokoukset
Majoitukset
Juhlat**

Lakkiaiset, valmistujaiset, rippi-, syntymäpäivä-,
hää, suru- ja suku- ja yritysjuhlat.

Joulujuhlanviettopaikka tilausruokailuineen.

Hoidamme leipomisen ja jälkisiivouksen,
tilausryhmät saavat keskittyä nauttimiseen.

KAUAJOEN EVANKELINEN OPISTO
Järvikyläntie 92, 020 765 9230, keo@keo.fi, www.keo.fi

Kirja ITE-taiteen mestarista pukinkonttiin!

Tekstit: Erkki Pirtola · Loviisa Kautiainen · Minna Haveri · Marja-Terttu Kivirinta · Seppo Knuuttila · Liisa Ruismäki.

Kuvat (pääosin): Veli Granö · Minna Haveri · Risto Kautiainen · Mirja Koivisto

Tuotanto ja toimitus: Liisa Heikkilä-Palo · Elina Vuorimies. Kauhajoki-Seura 2019 ISBN-978-952-69281-0-4

176 sivua, n. 130 kuvaa. 30 € + postikulut

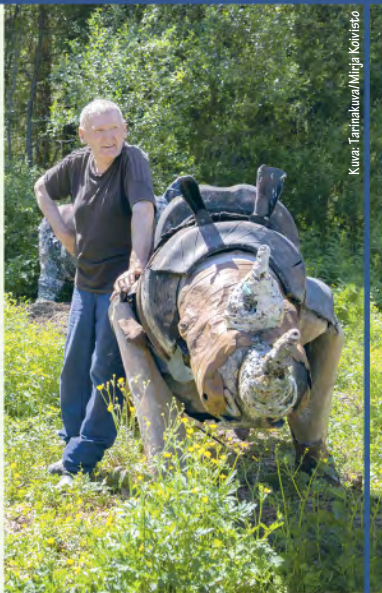
Myynti/tilaukset: Kauhajoen Kirjakauppa Info, Valkoinen Puu Cafe & Shop tai Kauhajoki-Seura ry, Topeeka 15, 61800 Kauhajoki; toimisto@kauhajokiseura.fi

Teos on Kauhajoki-Seuran yllätyslahja Alpo Koivumäelle hänen 80-vuotispäivänään.

Alpon savannin ystävät ry

- * Tukee ja monipuolistaa Alpon savannin toimintaa.
- * Osallistuu savannin hoitoon ja säilyttämiseen
- * Järjestää erilaisia tapahtumia
- * Edistää savannin tunnetuksi tekemistä kotimaassa ja kansainvälisesti.

Kuva: Tainakauri Mirja Koivisto

Kaikki tämä yhdessä Alpo Koivumäen kanssa.

Oletko Alpon savannin ystävä? Tervetuloa jäseneksi!

Ole yhteydessä alponsavanni@gmail.com tai 050 308 9304

Herkullista kotiruokalounasta & täyden palvelun pitopalvelu

Kotipata

www.kotipata.fi

Pohjoinen yhdistie 2

040 500 2176

SeT-Printistä saat kaikki tarvitsemasi kirjapaino-alan tuotteet; kortit, kutsut, esitteet, lehdet, lomakkeet, kuoret sekä sivunvalmistukset aina tabloid-kokoon saakka. Ota yhteyttä!

SET-PRINT

Kirjapainoalan ammattilainen

Mäensivuntie 69, 61800 Kauhajoki | Puh. 040 529 4658
teija.seppala@set-print.fi | www.set-print.fi

*Kauhajoki-Seura kiittää lämpimästi
teitä, kotiseututyön tukijat:
ilmoittajat, kirjoittajat,
kuvittajat ja lehden
myyjät!*

Joulurauhaa ja Onnea Vuodelle 2021!

Tervetuloa Kauhajoen Kotiseututaloon!

Kauhajoen Kotiseututalossa (Toopeka 15) on viihtyisiä tiloja, joissa voi järjestää pienimuotoisia tilaisuuksia, mm. kokouksia, kursseja ja perhejuhlia.

Oloon (alakerran iso kokoustila) mahtuu n. 30 henkilöä, yläaulaan n. 25 ja Siniseen huoneeseen n. 10. Dataprojektori on Olossa kiinteänä varustuksena ja yläkerran tiloissa siirrettävänä. Tila- ja tarjoiluvaraukset Café Valkoisesta Puusta, puh. 044 710 9906.

Hella-gallerian näyttelytiloja (33 m² Kotiseututalon yläkerrassa) voi tiedustella Kauhajoen Taideyhdistykseltä.

KAUHAJOKI-SEURA RY
www.kauhajokiseura.fi

*Hyvää Joulua ja Onnea
Uudelle Vuodelle 2021*

Kauhajoen kaupunki

